



BABEL

PODIUM VOOR VORMGEVING EN KWALITEIT

BABEL JAARBERICHT 2010

Vensters op de toekomst

BABEL JAARBERICHT 2010



Voorwoord

Toen ik de drukproeven voor dit jaarverslag onder ogen kreeg maakte zich enige trots van mij meester. Je merkt hoe snel de herinnering al weer vervaagt. Dat kan ook niet anders. We zijn volop bezig met de organisatie van het lopende seizoen. Toch is het goed om van tijd tot tijd terug te blikken op de activiteiten van het afgelopen jaar en de discussies die gevoerd zijn. Als lokaal podium staan vormgeving en kwaliteit hoog in ons vaandel en hebben we de ambitie om in de Zaanstreek ons steentje daar aan bij te dragen. Als je de verslagen over onze activiteiten terugleest besef je hoe actueel veel onderwerpen nog steeds zijn.

Neem bijvoorbeeld de discussie, die we in januari in de Bruynzeelhallen organiseerden. We wachten nog steeds op een uitspraak van de gemeente over al dan niet verruiming van de mogelijkheden voor nieuwe winkelvestigingen op het bedrijventerrein Zuiderhout. Begin van het jaar markeerden we de overgang van ons vorige jaarthema 'De buurt lééft' met o.a. de discussie-avond in Saendelft en 'last but not least' het meerdaagse filmfestival in de Fabriek. Daarna gingen we flink aan de slag met ons jaarthema 'Vensters op de toekomst'. Dit thema kreeg o.a. vorm in een bijzondere editie van onze jaarlijkse workshop Babel Kreativ, die de passende titel Utopia Lab meekreeg. Een groep van zo'n twintig jonge architecten, kunstenaars, vormgevers, studenten en andere creatievelingen filosofeerde een dag lang met elkaar over de toekomst van de stad. Het resultaat was een aantal verrassende presentaties, waarvan een deel op film (te vinden op onze website) is vastgelegd.

Tijdens onze meerdaagse excursie in Kopenhagen konden we met eigen ogen aanschouwen hoe een stad zich richt op haar toekomst. Wat een inspirerende ontwikkelingen en wat een bijzondere architectuur! Bijzonder ook was de toevallige ontmoeting met Sjoerd Soeters, die ons rondleidde door het zuidelijk havengebied van Kopenhagen, waarvoor hij het masterplan ontwikkelde. Leren van de ervaringen van anderen is een bron van inspiratie. Dichter bij huis brachten we een bezoek aan Tilburg; de oude industriestad met vergelijkbare herontwikkelingsopgaven als die we in Zaanstad kennen. CAST, het plaatselijke architectuurplatform, leidde ons rond en gaf tekst en uitleg over de gebiedsontwikkelingen, die in Tilburg gaande zijn. Daarbij keken we met elkaar naar overeenkomsten en verschillen met Zaanstad. Ook de Dag van de Architectuur reikte in 2010 over de gemeentegrenzen. Het landelijke thema 'hergebruik' was voor ons aanleiding om met het architectuurplatform van Haarlem een gezamenlijk programma samen te stellen. Inwoners van Zaanstad en Haarlem konden op die manier eens in de keuken van de ander kijken. Het was een geslaagd experiment, dat Zaanstad een flink aantal bezoekers 'van buiten' opleverde.

Medio 2010 opende het spraakmakende nieuwe Inntel-hotel haar deuren. De herontwikkeling van het centrumgebied is van vitaal belang voor de toekomst van Zaanstad. Daarom besteedde Babel ook in 2010 aandacht aan Inverdan.

En er was nog meer. Ik wil niet pretenderen volledig te zijn in dit korte voorwoord. Een paar zaken wil ik echter niet onvermeld laten: Babel Salon, dat weer een interessant palet aan onderwerpen bood, en natuurlijk de Parteon Architectuurprijs, die in april werd uitgereikt.

Babel heeft inmiddels een flinke reputatie opgebouwd, in de Zaanstreek en daarbuiten. Daar zijn we natuurlijk blij mee maar het scheidt ook verwachtingen, die je als organisatie ieder jaar opnieuw weer moet zien waar te maken. Ik meen te mogen concluderen, dat we daar in 2010 in geslaagd zijn. Des te groter is mijn waardering voor alle vrijwilligers, sponsors en bestuur, die dit mogelijk hebben gemaakt.

Gerrit Teders, voorzitter Stichting Babel



BABEL

PODIUM VOOR FORMGEVING EN KWALITEIT

Babeldiscussie 2010

Datum: 20 januari 2010 **Locatie:** Bruynzeelhal Zaandam **Opkomst:** circa 130 bezoekers **Inleiding:** Paul Carree, architect, Huib Kraaijeveld, secretaris Stichting Nieuw Hembrug **Gastprekers:** Gert-Jan Knevel en Benjamin Robichon van Knevel Architecten, Dick Hofstra, Stichting Binnenstadsmanagement Zaandam Koert Hans Smit, directeur Converse Development Corporation

Discussieleider: Jacqueline van de Sande, directeur Beaumont Communicatie & Management.

Zuidwaarts Inverdan

DE TOEKOMST VAN DE BRUYNZEELHALLEN

Een politiek gevoelig onderwerp werd er die avond aangesneden in de discussie Zuidwaarts in de Bruynzeelhallen, ten zuiden van het centrum van Zaandam, Inverdan. Een dag voordat de programmatische invulling van de Bruynzeelhallen in de gemeenteraad zou komen. De politiek, maar ook ontwikkelaars, ontwerpers en mogelijke gebruikers waren dan ook ruimschoots vertegenwoordigd.

Architect Paul Carree begon de avond met een betoog om Zuidwaarts, buiten de grenzen van Inverdan, te gaan kijken: Hembrug, Zuiderhout en Houthavenkade. Hij gaf aan dat de verschillende wijken ieder iets unieks hebben, waardoor ze niet zo zeer met elkaar concurreren als wel elkaar kunnen versterken: het kleinschalige van Inverdan, het monumentale en metropolitaan centraal gelegen Hembrug en de grote aantrekkingskracht van de perifere detailhandel van Zuiderhout. Allen dragen ze iets mee van de historisch industriële geschiedenis van Zaandam met ieder hun eigen kwaliteit.

Belangrijk is dat de afstanden worden verkleind en de gebieden worden verbonden. Dit kan met een 'opstapper', een bus die korte stukjes rijdt vanaf station Zaandam via Houthavenkade en Zuiderhout naar het Hembrugterrein. Ook ziet Paul Carree een hoofdrol weggelegd voor de Houthavenkade, de havenkom van Zaandam, prachtig gelegen op de zon. Een unieke plek voor een toeristische attractie en het aanmeren van de toekomstige watertaxi die vanuit Amsterdam via NDSM en Hembrug in Zaandam arriveert. Vanaf hier loopt men rustig naar het centrum van Zaandam, over de oude Hogendijk met z'n Zaanse houten huisjes, de sfeervolle Dam naar het nieuwe centrum; Inverdan. Op deze manier wordt er niet alleen gekeken door de ogen van het winkelende publiek, maar ook de toeristen die Zaandam bezoeken en zo kennis maken met

de stad en zijn geschiedenis. Met het zuidwaarts ontwikkelen van het centrum krijgt de uitmonding van de Zaan wellicht zijn levendigheid terug, zoals we die tot eind jaren '70 hebben gekend.

De tweede inleider was Huib Kraaijeveld, secretaris bij Stichting Nieuw-Hembrug. Hij sprak voornamelijk zijn frustratie uit over het feit dat er een uniek gebied als het Hembrugterrein met 60 monumenten aan zijn lot wordt overgelaten. Stichting Nieuw Hembrug is in 2004 in het leven geroepen om bekendheid te geven aan het terrein door de culturele rijkdom van het Hembrugterrein in beeld te brengen en deze te laten profileren als onderdeel van Zaanstad.

De bestemming van het gebied is nog geheel onduidelijk. In 2009 schreef de Stichting Nieuw-Hembrug het meerjarenprogramma, getiteld 'Cultuurgrond Hembrugterrein'. Dit is een meerjarige culturele manifestatie in 4 onderdelen:

- **De ontdekking van het Hembrugterrein;** het in beeld brengen van het gewone en het bijzondere
- **Hembrugterrein Publiek Domein;** Hembrugterrein als een deel van de stad, van en voor de Zaananker
- **Balkon van de Zaanstreek;** Hembruggebied als Zaans Terrein (First in food, best in wood)
- **Hembrugterrein Presents!** Bekendheid van en betrokkenheid bij het Hembrugterrein vergroten. Dit document heeft als onderlegger gediend bij een consultatie voor marktpartijen, helaas zijn zij



allen niet veel verder gekomen dan wat er in dit document reeds naar voren is gebracht. Dit is zonde. Volgens Huib Kraaijeveld zou de strategische positie in de regio moeten worden verzilverd, de cultuurhistorie moeten worden gepromoot en uniciteit en identiteit van het Hembrugterrein worden behouden en uitgebuit. 'Tot nu toe zit alles potdicht; belangrijk is dat de stuurgroepen elkaar gaan vinden, dat ze daadkracht tonen en er voor gaan en vertrouwen hebben dat mensen het leuk vinden om te doen!'

Architect Gert-Jan Knevel gaf hierna een korte uitleg over de context van de Bruynzeelhallen, waarna zijn collega Benjamin Robichon inhoudelijker inging op het ontwerp. Aan de basis van het nieuwe ontwerp van de Bruynzeelhallen, ligt de stedenbouwkundig studie van Zuiderhout-Noord, van ruimtestudio, Islant. Een belangrijk uitgangspunt daarvan was de levendigheid en de leefbaarheid van het gebied, waarbij functiemenging een grote rol speelt. Het programma is dan ook gevarieerd; horeca& leisure, werken&wonen, nautiek, retail GDV, retail PDV, opslag en kantoren.

Voor alle partijen was aan het begin van het ontwerpproces al direct duidelijk dat de oude bebouwing moest worden gehandhaafd, op deze manier zou 'de ziel' behouden blijven en bepalend zijn voor de sfeer in het gebied. Over de bestaande structuur, de hallen die noord-zuid georiënteerd zijn, wordt een nieuwe structuur gelegd die juist oost-west georiënteerd is richting het water, d.m.v. een open plint. De waterfunctie wordt versterkt door het realiseren van oevers en recreatieve en nautische functies. Op de begane grond wordt geparkeerd waardoor er kleine afstanden zijn tussen

parkeerplaats en winkel, het IKEA-principe.

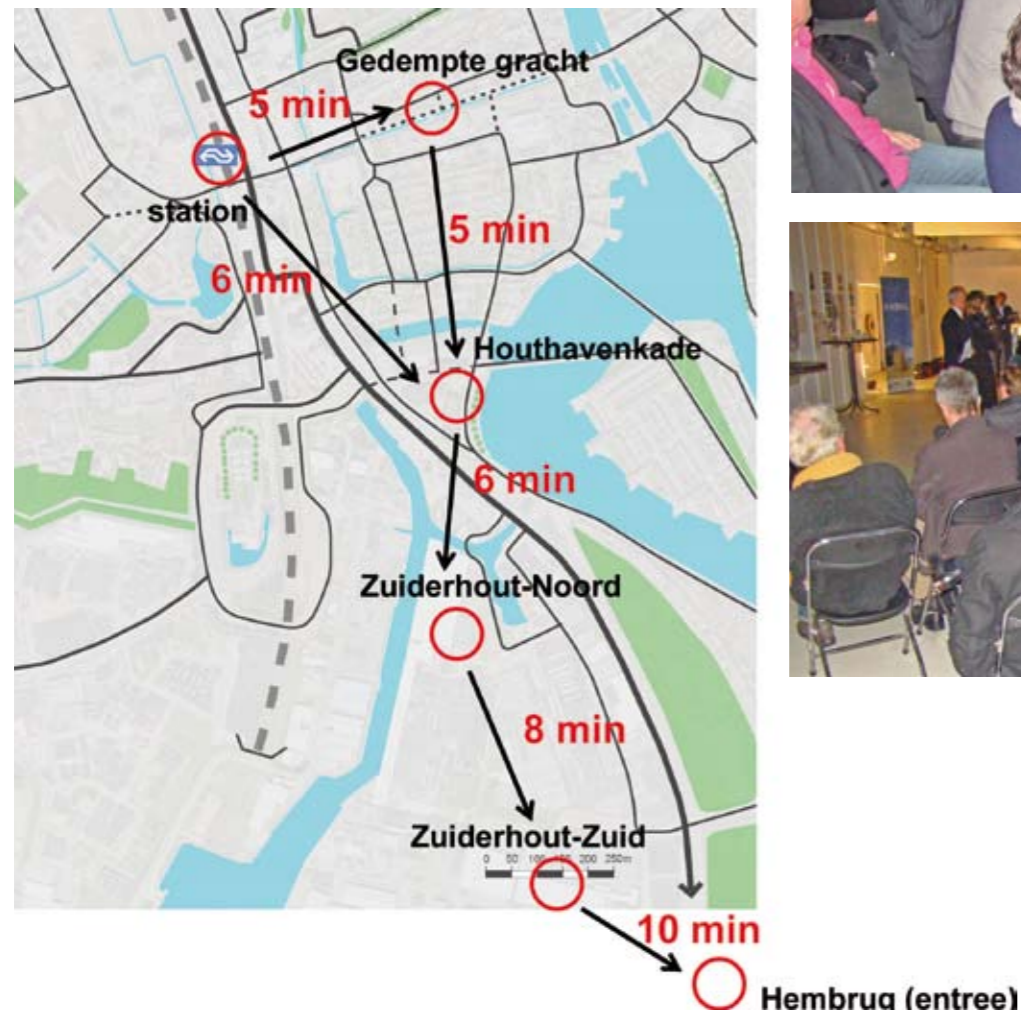
Het gebied heeft nu een werkuitstraling, het mist een ruimtelijke kwaliteit, door de aansluiting middels een fietsbrug aan de Noordzijde maar ook door woon-werkwoningen aan het water probeert het gebied aansluiting te zoeken bij Inverdan.

Na een architectonische uitleg van het ontwerp van de nieuwe Bruynzeelhallen uitte projectontwikkelaar Koert Hans Smit zijn ongenoegen over de discussie GDV (grootschalige detailhandelsvestiging) en PDV (perifere detailhandelsvestiging). Projectontwikkelaar Converse en RON hebben voor de nieuwe Bruynzeelhallen Esprit en G-star weten te trekken om hier hun outlet te vestigen. Dit zijn trekkers van het project, die van invloed zijn voor andere mogelijke huurders, die liever niet alleen tussen de Leenbakkers zitten, maar gaan voor kwaliteit. Deze trekkers zijn belangrijk om het project rendabel te maken, waarin de projectontwikkelaars te maken hebben met een zwaar vervuild gebied met ruim 20.000 m2 asbest en vlieggas. De gemeente ziet echter in deze marktpartijen een concurrent voor Inverdan.

Dit ziet Koert Hans niet zo, 'wij bieden iets anders aan'. Dit wordt later ook bevestigd door vertegenwoordigers van Esprit en G-star. Zij zullen nooit kiezen voor een centrumgebied, goede bereikbaarheid en ruimte voor een groot magazijn zijn belangrijk voor een outlet. Wel zullen ze beiden een winkel openen in het centrum van Zaandam, mits de outlet in de Bruynzeelhallen terecht kan. Zo niet dan kijken ze naar andere plekken in de Randstad; Halfweg of Zuidoost. Dit was echter niet genoeg voor de laatste spreker van de avond, Dick Hofstra, van Stichting binnenstad.

Mode hoort in het stadshart en in Inverdan is nog ruim 5000 m2 winkelloppervlak over. Hij is bang dat als we dit eenmalig toestaan het niet meer te reguleren valt en Zuiderhout een wildgroei krijgt aan winkels, die concurreren met Inverdan. Dit is volgens Koert Hans onzin, want het aantal m² kan vastgelegd worden in een separaat bestemmingsplan voor Zuiderhout. Fred Groen gaf Dick Hofstra wel gelijk, sinds de komst van de bouwmarkten, zijn bijna alle kleine verzaakjes in het centrum opgedoekt. Er is dus wel degelijk sprake van het gevaar van leegstand in de binnenstad. Koert Hans ziet de Bruynzeelhallen als de plek die Zaanstad nodig heeft als hij de net gepubliceerde structuurvisie van Zaanstad 2030 leest. Op deze manier kan Zaanstad zijn economische positie in de metropoolregio Amsterdam versterken. Met dit project wordt het slechte imago van Zaanstad als vestigingsstad voor bedrijven verzacht en wordt er werkgelegenheid geproduceerd, waardoor de arbeidsproductiviteit omhoog gaat.

Later merkte Louis Groen (PvdA-raadslid) op dat bij de start van Inverdan groter werd gedacht, met de komst van hotels die voor de Zaananker onbetaalbaar zijn. Hij geeft aan dat met de komst van Esprit en G-star de kwaliteit en de koopkracht omhoog gaan en Zaanstad interessanter wordt voor het hogere segment. Esprit heeft wellicht hotelkamers nodig voor zijn klanten. Ook Gerrit Teders, voorzitter Babel, ging terug naar de uitgangspunten van Inverdan, dat het bedoeld was om de economische middenstructuur van Zaandam te versterken. Op dit moment wordt 48% door de Zaanankers besteed in het centrum, de rest doet zijn inkopen buiten Zaanstad. Dit zou omhoog moeten naar 60%, hier kunnen de outlets aan bijdragen.



De angst van de gemeente is een slechte raadgever, het kan aangetoond worden dat de komst van deze outlets geen slechte invloed hebben op Inverdan. Dat hebben Savills en Colliers (vastgoedonderzoeksbureaus) geconcludeerd uit hun onderzoek. De koopkracht wordt versterkt, het heeft een positief effect op de bestaande winkels en leidt tot een verbeterd imago. Wel wordt er gepleit voor een betere verbinding tussen de locaties. Bruynzeel (50 miljoen euro) wordt gezien als de donkere wolk van Inverdan (750 miljoen euro), waar zijn de denkers, durvers en doeners in Zaanstad gebleven (1726). Zo sloot Koert Hans Smit zijn betoog.

Tijdens de discussie overheerste verbazing bij de bezoekers over de stugge houding van de heer Hofstra. Velen zien het als kans voor Zaanstad om deze outlets aan te trekken, op deze manier wordt Zaanstad in combinatie met Inverdan misschien wel een stad voor funshoppers. Jan Muijs, Chiel Stuijvers en Aart Molenaar zagen vooral angst en jaloezie bij de gemeente. Wel is het opvallend volgens de heer Jacobs dat een plan het moet hebben van de 15% GDV waaronder deze outlets vallen. Koert Hans Smit benadrukte daarna nogmaals dat het nodig is voor de sanering van het gebied. 'Het is als een treintje die getrokken wordt door twee sterke partijen, waarna er weer meer aanhaken.'

Het is tijd dat een stad van durvers, doeners en denkers iets gaan doen! En dat Zaanstad trots wordt op Inverdan en het meer laat stralen, zodat bezoekers van Loods 5, daarna gaan funshoppers, bioscoopje pakken of een hapje gaan eten in het centrum van Zaanstad.

Het idee is dat we elkaar nodig hebben om verder te komen.

Als coöperatieve bank gelooft de Rabobank heilig in de kracht van het collectief. Samen bereik je immers meer dan alleen. Stichting Babel biedt een podium voor vormgeving en kwaliteit. Door kennis te delen en ideeën uit te wisselen over onder andere architectuur en stedenbouw draagt zij bij aan de lokale samenleving. Verder komen door samen te werken. Dat is het idee.



Rabobank Zaanstreek sponsort Stichting Babel.

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rabobank.nl/zaanstreek



Rabobank

Babelsalon 2010

Datum: 27 januari 2010 Locatie: La Brèche Wormerveer Opkomst: 29 bezoekers

Piet Bakker in gesprek met prof. dr. Wouter van der Brug, hoogleraar politicologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Dualisme in de gemeentepolitiek

INTERVIEW

Op 3 maart zouden er weer lokale gemeenteraadsverkiezingen komen.

Deze verkiezingen worden waarschijnlijk in sterke mate gedomineerd door landelijke ontwikkelingen. In 2006 boekte de PvdA in veel gemeenten een monsterzege. Na maart 2010 zullen de verhoudingen weer drastisch wijzigen. Of valt te verwachten dat landelijke trends minder belangrijk worden voor lokale verkiezingen doordat de gemeentelijke politiek sterker gepolitiseerd is geraakt als gevolg van de invoering van het duale stelsel? Welke gevolgen heeft de invoering hiervan gehad op de gemeentepolitiek?

Dr. Piet Bakker (lector crossmedia Hogeschool Utrecht), de interviewer, introduceert prof. Wouter van der Brug, meldt diens indrukwekkende lijst van publicaties in nationale en internationale tijdschriften en opent met de vraag hoe politicologen onderzoek doen. Van der Brug en zijn collega's doen vooral onderzoek met behulp van nationale en internationale enquêtes ter toetsing van hypothesen en vergelijkingen binnen en tussen landen.

Een van de vragen, die Van der Brug bezighoudt, is waarom kiezers stemmen op rechtspopulistische partijen, wat motiveert hen? Enquêteresultaten kunnen hier uitsluitsel geven en dan blijkt, voor Nederland en andere West-Europese landen, dat problemen rond immigratie en integratie van minderheden doorslaggevend zijn. Een complementaire vraag is waar politieke partijen staan en het antwoord daarop wordt gezocht via inhoudsanalyse van partijprogramma's en media, en ook worden politicologen, deskundigen bij uitstek, hierover bevrraagd.

Op de vraag hoe zo'n grote groep 'thuisloze' kie-

zers kon ontstaan, antwoordt Van der Brug dat deze ontwikkeling in Nederland haar beginpunt heeft in de jaren zestig toen, samenhangend met de ontzuiling en succesvolle emancipatiebewegingen, burgers steeds meer echt kiezers werden: zij kiezen en zitten niet langer vast aan de traditionele partijen. Jongeren worden bij hun keuze nauwelijks geleid door een ideologie, zij volgen de landelijke trend. Mediacampagnes worden steeds belangrijker, nu kiezers lang aarzelen. Toenemende instabiliteit is te verwachten in de politieke vertegenwoordiging.

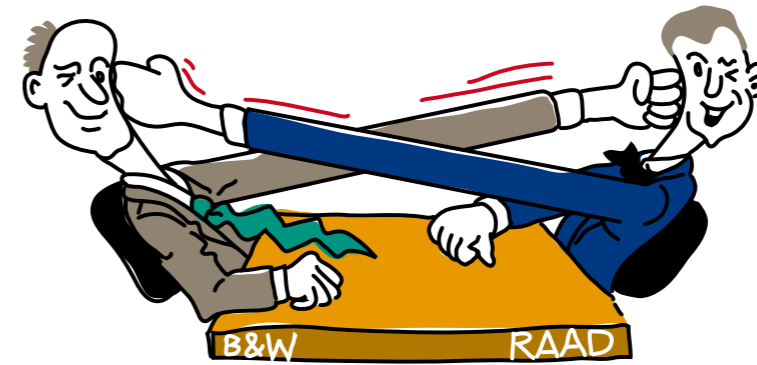
Zwevende kiezers kent Van der Brug niet, kiezers kiezen uit een beperkt aantal ideologisch verwante partijen. Zij zweven niet tussen links en rechts, zij kiezen binnen links of binnen rechts, een indeling die oorspronkelijk vooral was gebaseerd op sociaal-economische tegenstellingen. Sinds eind jaren tachtig is een tweede dimensie belangrijk geworden en wel rond sociaal-culturele tegenstellingen, en ook daarin kan een onderscheid worden gemaakt in links en rechts. Rechts is dan bijvoor-



beeld het verlangen naar harde maatregelen op het gebied van veiligheid en criminaliteit of immigratie en integratie.

In de meeste West-Europese landen nemen rechtse partijen zowel op sociaal-economische als op sociaal-culturele thema's rechtse standpunten in, terwijl linkse partijen op beide dimensies relatief linkse standpunten innemen. In zijn oratie heeft Van der Brug aan de hand van enquêteresultaten laten zien dat kiezers minder eenkennig zijn, velen combineren linkse sociaal-economische opvattingen met rechtse sociaal-culturele denkbeelden. Een grote groep kiezers is dus niet of slecht vertegenwoordigd in de West-Europese politiek, op deze links-rechts combinatie bevinden zich vele kiezers zonder passende partij.

Hoe lang kan het succes van Wilders duren, vraagt Piet Bakker. Ervaring leert, aldus Van der Brug, dat rechtspopulistische partijen die langere tijd succesvol zijn een goede partijorganisatie kennen.



Een voorbeeld is de Noorse Vooruitgangspartij, ontstaan in de jaren 70. In de jaren 80 veranderde deze in een anti-immigratiepartij en verwierf een stabiele positie als tweede partij na een goede partijopbouw in de jaren 90. Bij de PVV ontbreekt partijorganisatie. Zonder PVV bij de gemeenteraadsverkiezingen zal de VVD het goed doen en kan TON zetels veroveren.

De partijen in gemeenteraden zijn ten dele een afspiegeling van de landelijke trends, maar sinds de jaren 80 neemt het aantal lokale partijen toe en zij krijgen steeds meer aandacht van lokale en regionale media (kranten, lokale radio/tv). De ontwikkeling van lokale partijen begon in de jaren 70 in kleine gemeenten, vooral in Noord-Brabant en Limburg, en sinds het eind van de jaren 90 vestigden leefbaar/lokale partijen zich ook in de grotere gemeenten. Zaanstad kent veertien partijen en een derde van de raadsleden vertegenwoordigt

zogenaamde onafhankelijke partijen. In Wormerland is deze ontwikkeling, met zes voornamelijk landelijke partijen, minder uitgesproken.

Van der Brug heeft zelf geen onderzoek gedaan naar het dualisme in de gemeenteraden, maar ziet wel dat de verhoudingen minder stabiel zijn, gelet op het grotere aantal botsingen tussen raad en college en de groei van het aantal vertrekkende wethouders.

Het publiek in de Babel Salon bestaat vanavond vooral uit (kandidaat) raadsleden in Zaanstad en Wormerland. Een discussie ontstaat over populisme op de linker (SP) en de rechterflank (onafhankelijken) waarbij Van der Brug een populistische partij omschrijft als een partij die een sterke tegenstelling ziet tussen een eenvormige elite en het 'volk' dat geen contact meer krijgt met die elite. Aan die definitie voldoet de SP.

Onvrede komt naar voren over het dualisme zoals dat vorm heeft gekregen in Zaanstad. Het college van B & W zich zou verschansen achter een 'staalharde bepantsering' van hun standpunten en met teveel mandaten de controlerende taak van de raad onuitvoerbaar maken. Van der Brug spreekt de verwachting uit dat de bezuinigingen vanwege de kredietcrisis de tegenstellingen zullen vergroten en dat coalitieafspraken noodzakelijk zijn om te voorkomen dat conflicten onoplosbaar worden.

Van der Brug kent geen andere voorbeelden van een verschijnsel dat een gemeenteraadslid van een landelijke partij signaleert: in Zaanstad zouden niet de kiezers maar de politici zweven, gemeenteraadsliden wisselen tussentijds van partij en ideologie en worden daarmee onvoorspelbaar.

Van der Brug is het oneens met de stelling dat gekozen wordt na eliminatie, wat de geringe binding aan partijen zou illustreren. Onderzoek wijst uit dat kiezers uiteindelijk kiezen uit een van de twee partijen van hun voorkeur, zij nemen een positieve beslissing. Zeker is dat veel kiezers zich voor hun lokale politieke keuze oriënteren op de landelijke politiek, maar een groot aantal lokale politici slaagt erin bekendheid te krijgen dankzij een goede profilering via de lokale media



Babeldiscussie 2010

Datum: 17 februari 2010 **Locatie:** buurtcentrum de Kaaik Assendelft **Opkomst:** circa 90 bezoekers

Inleiding: Ted van Galen, supervisor Saendelft, stedenbouwkundige

Gast sprekers: Ivan Nio, stadssocioloog, Bureau NIO Stedelijk Onderzoek en Sjoerd Soeters, architect en supervisor van Inverdan

Discussieleider: Jan Roncken, Orka Advies, projectmanager sociale en fysieke stedelijke vernieuwing

Wat lééft er in Saendelft?

VERVOLG OP HET
JAARTHEMA 2009 'DE BUURT LÉÉFT'

Saendelft is naar alle waarschijnlijkheid de laatste grote stadsuitbreiding in de Zaanstreek. Er zijn voornamelijk woningen gebouwd voor gezinnen met kinderen. De meeste voorzieningen liggen bij elkaar en zijn voor een deel pas relatief laat gerealiseerd. Een deel van de bewoners komt van buiten de Zaanstreek. Saendelft is om het oude lintdorp Assendelft gebouwd. Oud en nieuw versmelten niet vanzelf. Terwijl Saendelft nog niet eens klaar is lijken zich in sociaal opzicht al de eerste 'haarscheurtjes' te manifesteren.

In onderzoeken komen wijken als Saendelft er vaak niet goed van af. Ze worden betiteld als monofunctionele wijken zonder eigen identiteit. Is dat terecht? De meeste bewoners komen af op een goede woning in een aardige woonomgeving en zoeken niet zozeer identiteit. Volgens onderzoekers zijn gebiedsontwikkelaars zich er te weinig van bewust dat identiteit vooral tot stand komt door gedrag en beleving van de mensen, die er wonen. 'Ruimtelijke kenmerken zijn geen objectieve gegevens, maar krijgen pas inhoud doordat ze in gebruik voorzien worden van een betekenis', aldus één van hen (Tineke Lupi).



Gerrit Teders, voorzitter van Babel, leidt de avond in op een bijzondere plek midden in Saendelft, het buurtcentrum de Kaaik. De avond is de laatste discussie in de reeks discussies uit 2009 met het thema: de buurt lééft. Vanavond is er aandacht voor de Vinex-wijk Saendelft naar alle waarschijnlijkheid de laatste grote stadsuitbreiding in de Zaanstreek.

Het gaat om betaalbare kindvriendelijke woningen met tuin.

Ter voorbereiding van de discussie zijn de inleiders en organisatoren van Babel op de fiets gestapt voor een excursie door Saendelft. En daar ontstond de vraag in welke mate architectuur een rol speelt bij de bewoners. Gerrit Teders hoopt o.a. daar antwoord op te krijgen van de aanwezige bewoners in de zaal.

Gerrit Teders is als voorzitter van Babel bijzonder blij, dat hij ook twee nieuwe sponsors mag verwelkomen. Allereerst de nieuwe hoofdsponsor voor de discussies van dit jaar, woningbouwvereniging Eigen Haard en daarnaast HSB Bouw Volendam.

Discussieleider Jan Roncken begint de avond met een aantal vragen over de samenstelling van het publiek. Ongeveer 15 mensen zijn woonachtig in Saendelft, ca 15 personen zijn betrokken geweest bij de bouw van Saendelft en in de drukte van de verkiezingsstrijd hebben er 4 politici en 2 wethouders de tijd gevonden om naar Saendelft te komen. Daarna geeft Jan Roncken het woord aan Ted van Galen, die als stedenbouwkundige en later als supervisor nauw betrokken is bij de totstandko-

ming van Saendelft.

In 1995 is Saendelft aangewezen als één van de Vinex-locaties in de metropoolregio Amsterdam. Om een goed beeld te krijgen van Saendelft worden er door Ted van Galen eerst een aantal feiten gegeven:

- 155 woningen per ha
- 4750 woningen gepland (waren er eerst 5000, maar vanwege de Forbokwestie is dit aantal naar beneden bijgesteld)
- 90% grondgebonden woningen
- 10% gestapelde woningen
- 70% koopwoningen
- 10% sociale koopwoningen
- 20% huurwoningen
- 15% 1-3 kamers
- 65% 4 kamers
- 20% > 5 kamers
- 2,6 bewoners per woning
- 8000 m2 winkels, 25 eenheden
- 4 basisscholen
- Buurtcentrum
- Medisch centrum
- 2 parken
- NS station

Saendelft telde 31 december 2009 3765 woningen en 9715 inwoners, dit is ongeveer 80% van het totaal.

In de eerste ontwerpschets die in 1996 werd gemaakt, komen een aantal uitgangspunten naar voren die grondlegger zijn voor het project. Allereerst de ondergrond, het polderlandschap, deze ondergrond is af te lezen in de structuur van het plan, waarbij er een duidelijk verschil is tussen Oost en

West. Oost is gelegen in het oude waterrijke veenlandschap, hier speelt water een centrale rol. De verschillende grotere en kleinere woongebieden worden van elkaar gescheiden door brede watergangen met natuurlijke oevers. Het westelijke deel, is door ruilverkaveling een veel droger gebied geworden, hier zorgen groene dragers van brede, rechte, open stroken tussen de woonblokken, voor lange zichtassen.

De tweede drager van het ontwerp is de oude dorpsstraat van Assendelft, gelegen tussen Oost- en West-Saendelft. Het was van belang dat deze straat zijn betekenis als lint zou behouden. Andere opvallende uitgangspunten bij de planontwikkeling van Saendelft; het doortrekken van de A8 naar de A9 en het duurzame verkeerssysteem van lussen, die het sluipverkeer tegen zou houden.

Ted van Galen laat een Ansichtkaart zien met het bollenstreekprincipe, dat zeer kenmerkend is voor Saendelft. Dit principe houdt in dat elke woonbuurt een andere architectonische uitstraling heeft. Voorbeelden hiervan zijn de Amsterdamse School, Toscane en Amerikaanse kust. Zo ontstaat er een



Eigen Haard bouwt aan woonplezier in de gemeente Zaanstad

Woningstichting Eigen Haard is actief in Amsterdam en in de regio waar we ruim 61.000 woningen, bedrijfsruimten en garages verhuren en beheren. We investeren volop in wijken waar we actief zijn en stimuleren economische, sociale en maatschappelijke ontwikkelingen en zorgen samen met onze lokale partners dat wijken zich ontwikkelen tot vitale wijken.

betrokken bij Saendelft

Binnen Zaanstad zijn we erg betrokken bij de ontwikkeling van Saendelft. In totaal realiseert Eigen Haard in Saendelft circa 770 woningen, waarvan 525 huurwoningen, die inmiddels gereed zijn. Veel gezinnen wonen in een van onze huur- of koopwoningen. Deze woningen zijn allemaal van hoge kwaliteit. In Saendelft is elk deelplan ontworpen in de geest van een architectuurthema, zoals de Amsterdamse School in het onlangs opgeleverde Hof van Saendelft. Met de verschillende architectuurthema's is een palet van buurten met een eigen identiteit ontstaan.

gezondheidscentrum en winkelruimte

We realiseren woningen voor een brede doelgroep. Voor jong, oud en voor specifieke doelgroepen. Zo ontwikkelde Eigen Haard in het centrumplan de Saen 68 woningen, waarvan 51 woningen bestemd voor 55-plussers en 17 als woonzorg woningen, die door Odeon worden verhuurd.

Eigen Haard beperkt zich echter niet tot het bouwen van woningen alleen. In het centrumplan ontwikkelden wij ook een gezondheidscentrum van 1450 m² met nog eens 700 m² winkelruimte. In het gezondheidscentrum Saendelft werken huisartsen, verloskundigen, apotheek, fysiotherapeut, maatschappelijk werkers, diëtisten en specialisten van het Zaan Medisch Centrum nauw samen.

ook in Inverdan ontwikkelen we woningen

Inverdan is een groot stedelijke vernieuwingsproject waarbij het centrum van Zaandam een nieuw stadshart krijgt en waarbij woningen worden toegevoegd. Eigen Haard en Smit's Bouwbedrijf realiseren binnen Inverdan, aan de westkant van het stadshart, het nieuwbouwproject De Zaanse Strip. Het gehele project omvat 246 appartementen, waarvan 206 koopappartementen en 40 huurappartementen. Daarnaast is er ongeveer 2500 m² bedrijfsruimten. De verkoop van de eerste fase, dit zijn 53 koopwoningen, start dit voorjaar.

meer weten?

Kijk op www.eigenhaard.nl voor meer informatie over onze activiteiten.



grote verscheidenheid aan architectuur en sfeer. In Saendelft is er veel aandacht besteed aan openbare kunst, hiervoor is in 1996 door Wim Korvinus het masterplan Beeldende kunst gemaakt. Kunst kan zorgen voor een positieve bijdrage aan de leefbaarheid van een wijk. Er zijn al verschillende kunstprojecten gerealiseerd: 'De verwijzing' van Kees Verschuren 'De Kelk' van Rudi van der Wint, 'Een mansmuseum' van Pjotter Muller en 'Poortwachter' van Cor van Heemsbergen.

De overheid heeft Saendelft benoemd als synergieproject door o.a. de omgang met beeldende kunst, het verkeer en de duurzaamheid.

De tweede inleider is stadssocioloog, Ivan Nio. Hij heeft geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar Saendelft, maar wel naar veel andere Vinex-locaties en aan de hand van deze studies heeft hij een aantal bevindingen gedaan voor Saendelft, die hij graag met ons deelt. In de brochures voor woningen in Saendelft staan vaak kinderen op de foto. Het gaat om betaalbare kindvriendelijke woningen met tuin. Geïnteresseerde voor woningen op een Vinex-locatie zijn vaak jonge stellen die willen beginnen aan gezinsuitbreiding, ze zijn klaar voor een volgende stap op hun woonladder. Comfort en ruimte zijn belangrijk.

Ivan Nio heeft voorafgaand aan deze avond wat cijfers opgevraagd bij de gemeente. Hij was nieuwsgierig naar de afkomst van de bewoners van Saendelft. 59% is afkomstig uit Zaanstad en 18% uit Amsterdam. Veelal afkomstig uit de omliggende dorpen. Hij geeft toe, dat dit een vertekend beeld is, gezien het feit dat een aantal mensen verhuist

zijn van Oost naar West-Saendelft, terwijl die daarvoor waarschijnlijk wel van buiten de Zaanstreek kwamen. De gemiddelde tijd dat mensen op een Vinex-locatie wonen is 6-7 jaar.

Een Vinex-wijk is subuurbaan, de bewoners zijn meer georiënteerd op hun eigen woning, hun privé, dan mensen uit een dorp, maar er lopen minder mensen op straat dan in een stad. Het zit er precies tussenin.

Algemene kenmerken van een Vinex-wijk zijn dat zij bewoond worden door 1,5 verdieners met 1 à 2 auto's en een snelle aanhaling op een snelweg. Voor een dergelijke wijk wordt gekozen vanwege het comfort, gemak, de kindvriendelijkheid en betaalbaarheid.

De negatieve kenmerken zijn dat bewoners het vaak druk hebben, 2 banen, jonge kinderen, vrienden. Ze hebben tijd tekort waardoor het contact met de burens minder is, ze zich niet mengen in het verenigingsleven en hierdoor anonieme wijken ontstaan. Achter dit paradijs schuilt ook stress door de financiële druk.

Vinex-bewoners zijn netwerkstedelingen, zij stellen hun stad zelf samen in de regio. Zo gaan ze eten bij vrienden in Amsterdam, gaan naar het strand in Castricum en gaan winkelen in nabijgelegen steden. De bereikbaarheid en auto zijn van groot belang.

Wat minder goed is, zijn de onderlinge contacten met de burens. Iedereen verhuist tegelijkertijd, waardoor men aan het begin in hetzelfde schuifje zit en er nog wel contact is, uit nieuwsgierigheid maar ook het gezamenlijk optreden tegen klachten

en het neerzetten van schuttingen. Na 2 jaar wordt dat minder, de contacten zijn functioneel van aard; op elkaars kinderen passen, plantjes water geven etc. Tineke Lupi spreekt over een lichte gemeenschap, waar het vroeger om echte gemeenschappen ging heeft de groei van welvaart en toename in mobiliteit ertoe geleid dat men niet meer aangevoelen is op functies in de buurt, maar de mogelijkheid bestaat tot het maken van eigen keuzes.

Ivan Nio denkt dat verschillende wijken en blokken in Saendelft kunnen meewerken aan de sociale contacten, die ontstaan in eigen straat. Maar of er ook plek is voor collectiviteit wordt betwijfeld, de openbare ruimte is wat schraal, de parkeerdruk is

Achter dit paradijs schuilt ook stress door de financiële druk.

hoog en er zijn weinig pleinen. Een goed voorbeeld van een plein vindt hij het Osdorperplein in Amsterdam. Er zijn daar veel kleine details die helpen voor het contact tussen de verschillende gebruikers, het pierenbadje, de bankjes, de maten. Hij laat een foto zien waar Marokkaanse moeders hun kinderen laten spelen in het pierenbadje, terwijl anderen op de achtergelegen bankjes toekijken.

Het, nog te openen, winkelcentrum is wat hem betreft interessant. Het winkelcentrum kan mensen trekken van buiten de wijk. Hier kunnen ook de functies komen, die vaak niet in een Vinex-wijk aanwezig zijn, maar wel door bewoners als prettig worden ervaren, zoals het café met terras, een fietswinkel en een cadeauwinkel.

De woning wordt steeds meer gezien als consumptieproduct, dit is ook te zien in de verscheidenheid aan architectuur in Saendelft. Maar is deze expressieve architectuur belangrijk voor de culturele binding van de bewoners? Volgens Nio doen de bewoners dat zelf. Het is wel belangrijk dat ze zich met hun woning kunnen identificeren. En als ze erop uitgekeken zijn dan verhuizen ze. Hij geeft een voorbeeld van Vijfhuizen in Haarlem, waar een NRC-milieu aangetrokken moest worden, maar uiteindelijk leest meerendeel de Telegraaf.

Belangrijker dan architectuur is het woonmilieu, de woonomgeving oftewel de collectieve ruimtes. Deze kunnen overdekt zijn of in een vorm van een buitenplein, zoals het M.J. Granpre Molierplein in het Noorderhof in Amsterdam van Rob Krier. Hier wordt een vrijmarkt georganiseerd met Koninginnedag en met kerst worden er liederen gezongen. Belangrijk voor een Vinex-locatie is het permanente vakantiegevoel, bijvoorbeeld door middel van een strandje of de boomgaard met verse appelsap in Nieuw-Vennep.

Essentieel voor de ontwikkeling van een Vinex-wijk is dat de openbare ruimte mee verandert. Jonge stellen verhuizen naar een Vinex-wijk als ze beginnen aan gezinsuitbreiding, dit betekent dat de kin-



gewoon goed in wonen

deren veelal tot dezelfde leeftijdsgroep behoren. Daar waar er in het begin een tekort is aan schoollokalen, is er later een tekort aan hangplekken en is er een overschot aan scholen. Er is dus ruimte en planning nodig voor flexibiliteit. Is deze flexibiliteit aanwezig in de Openbare ruimte van Saendelft? Volgens Ted van Galen wel, met name in de groene banen en de parken waar de openbare ruimte geconcentreerd is.

De laatste inleider is Sjoerd Soeters, architect en supervisor van Inverdan. Buiten een afgekeurd ontwerp dat hij ooit gemaakt heeft voor de wijk Zaans groen, heeft hij inhoudelijk niks te maken gehad bij de bouw van Saendelft. Als 'deskundige' wil hij wel zijn mening geven over Saendelft, maar hij is veel nieuwsgieriger naar de mening van de gebruiker, de bewoners. Hij nodigt ze dan ook uit deze mening te uiten tijdens de discussie. Hij is het in ieder geval met Ivan Nio eens dat voor de buurt collectieve ruimtes veel belangrijker zijn dan de architectuur.

Vitruvius, Berlage, Jane Jacobs en Soeters
Sjoerd Soeters begint zijn verhaal met de vergelijking met een Romeinse stad. Vitruvius zag steden als een vierkant, kwadranten met in het midden een legeraanvoerder (het plein). Ter bescherming van de stad, plaatsten de Romeinen daaromheen een palenbos. Dit brengt hem op het eerste punt van verwarring in Saendelft, de rand. De ene keer staat het front naar het landschap toe, maar meestal de kont. Wat een rommelig aanzien geeft vanuit de buitenkant. Een volgend kritiek punt is de routing, de lussenstructuur, dit zorgt voor ver-



warring bij de bezoeker, wat het openbare karakter vermindert.

Het Romeinse plein had Soeters verwacht op de aansluiting met het lint. Positief vindt hij dat het lint niet is aangetast, maar op deze manier kom je de wijk binnen tussen twee achterkanten van de woningen aan het lint en de nieuwe woningen van Saendelft. Er is een gebrek aan subtiele variatie, zoals Berlage zei: 'eenheid in de veelheid'. Dit is niet eenvoudig te realiseren, maar heeft wel een beter resultaat.

Een ander kritiek punt in Saendelft (zoals in de meeste Vinex-wijken) is de parkeerdruk. We wonen op één grote parkeerplaats. Het openbaar gebied is het domein geworden van de auto's in plaats van de samenleving. Tijdens zijn bezoek aan Saendelft, waar hij een aantal foto's van laat zien - is het beeld van een straat die gedomineerd wordt door auto's, het typerende schrikbeeld van Saendelft.

Belangrijk voor Vinex-wijken, aldus Sjoerd Soeters, is dat er steeds opnieuw in geïnvesteerd wordt. Zodat de wijken interessant blijven voor nieuwe bewoners. Door het permanente tekort aan woningen, trekken de meeste nieuwbouwwijken (sinds de tweede wereldoorlog) een nieuwe generatie van jonge mensen van ca. 25 jaar aan, die er tot hun 40ste wonen, waarna de wijk is uitgeleefd. Zoals Jane Jacobs heeft beschreven, als een wijk niet vernieuwd wordt daalt zijn aanzien, waardoor de mensen die een alternatief hebben verhuizen en de wijk in een negatieve spiraal terecht komt (de Vogelaaarwijken).

Meanderende straten en parkeerproblemen

Tijdens de fotoreeks van Saendelft, heeft Sjoerd Soeters kritiek op de lange rechte lijnen die in het plan zitten. Juist meanderende straten hebben zijn voorkeur, zijn intiemer. Vandaar ook dat West-Saendelft hem iets meer aanspreekt, omdat o.a. de woningen aan het stijlpad niet zo rechtlijnig zijn, maar net uit het grid liggen, wat een interessantere compositie oplevert.

Graag had hij gezien dat de auto's minder dominant aanwezig zouden zijn. Vooral de parkeeroplossing die gekozen is in Thorn waardeert hij. Het

Limburgse architectuurthema van deze buurt vindt hij alleen misplaatst in Zaanstad. Ook de straten waar zowel voor- als achterkanten van woningen op aansluiten keurt hij af. Vanuit je keuken wil je niet op een garage uitkijken, aldus Sjoerd Soeters.

Belangrijk is de binding tussen de bewoners, Sjoerd Soeters stelt dan ook voor dat elke buurt zich uitdost in de klederdracht van zijn of haar buurt en dat er volgend jaar een grote optocht gehouden wordt.

Jan Roncken reageert op de fotoserie met commentaar van Sjoerd Soeters met de vraag waar de grens ligt tussen vakinhoudelijk commentaar en smaak. Hij is zich er van bewust dat er heel wat bediscussieert is voordat het tot dit plan gekomen is. En nu kan gezien worden of de afwegingen de juiste waren, wat werkt er wat betreft het gebruik?

Belangrijk is de binding tussen de bewoners.

Maar, in alle verhalen is naar voren gekomen dat niet de experts maar juist de bewoners het beste kunnen vertellen of de buurt leeft of niet. Jan Roncken vraagt daarom om een reactie uit de zaal. Een bewoonster reageert, dat de verhalen voor haar zeer herkenbaar zijn. Ze woont 8 jaar in Saendelft en is sinds een paar maanden van de Oost- naar Westkant verhuisd naar de pakhuisen. In eerste instantie trok zij naar Saendelft omdat het betaalbaar was en zo maakte ze ook haar woningkeuze. De tweede keer dat ze koos voor een woning in Saendelft, deed ze dit bewuster en was ze ook echt 'verliefd' op haar woning. Een bewoner uit Krommenie geeft aan op zoek te zijn naar een woning in een nieuwe wijk. En geeft aan dat de architectuur/sfeer van de woning meespeelt in de beslissing om tot koop over te gaan.

Jan Roncken stelt de vraag wat men vindt van de identiteit, de sociale cohesie?

Wethouder Robert Linnekamp, portefeuille milieu, geeft aan dat de nieuwbouw van Saendelft met het water eromheen, de identiteit van het oude dorps-



lint van Assendelft heeft verstrekt. Het lint slingert tussen oud en nieuw door. Een vroegere bewoner van het lint beaamt dat het inderdaad gelukt is de identiteit van het lint te behouden, alleen dat het vergezocht voor hen verloren gegaan is.

Is er een identiteit nodig voor interactie?

Een bewoner van Saendelft vertelt dat met name op de schoolpleinen, het sportcentrum en in voortuinen interactie tussen de buurtbewoners ontstaat.

Ivan Nio geeft aan dat er onlangs een artikel in het Parool heeft gestaan waar DRO de westelijke tuinsteden vergelijkt met de Jordaan. Hierin komt naar voren dat langzaam verkeer bijdraagt aan de interactie tussen bewoners. In de Jordaan is de openbare ruimte compact en beweegt men zich met de fiets, terwijl in de westelijke tuinsteden juist veel groen is wat beschouwd wordt als 'no go area' en men zich vervoerd met auto. Openbaar groen mag niet te groot zijn, want dan voelt niemand zich er verantwoordelijk voor. Belangrijk is dat er stedelijke wanden rondom het groen zijn.

Sjoerd Soeters doet in zijn woorden een 'gek' voorstel, misschien is er een te veel aan groen in Saendelft en moeten we de groenstroken juist gebruiken om over 20 jaar te verdichten met een nieuwe programmering, die de wijk redt.

'Leent de openbare ruimte zich voor collectieve activiteiten?' Ivan Nio weet dat bijvoorbeeld in Nieuw-Sloten geen plek is voor de kermis en dat die daarom noodgedwongen is verplaatst naar de rand van de wijk, dit is zonde.

Een buurtbewoner reageert positief op de vraag. Er wordt één keer per jaar een openluchtbioscoop

georganiseerd en in het nieuwe winkelcentrum komt een grand café.

Waarop een andere buurtbewoner reageert dat er ook niet zoveel voorzieningen hoeven te komen, want ze kiest bewust niet voor de drukte van een stad. Anders moet ze voor haar rust weer verhuizen. Andere voorzieningen die er zijn, de kinderboerderij en sportvelden.

'Wie is er verantwoordelijk voor de duurzaamheid van de wijk?'

Jan Roncken stelt het volgende punt ter discussie: 'Wie is er verantwoordelijk voor de duurzaamheid van de wijk?' Robert Linnekamp antwoordt: 'Wij als gemeente, je bouwt niet alleen stenen. Het is belangrijk dat mensen hun burens kennen, anders slaat het vertrouwen om in wantrouwen. De gemeente besteedt 100.000 euro aan een sociaal programma.' Zij baseert dit door wijkgericht te werken, via wijkmanagers en politie en scholen, maar ook ambtenaren die in Saendelft wonen. Niet alles is top-down.' Sjoerd Soeters: 'Het is prettiger als een wijk uit verschillende fasen bestaat, nu is alles nieuw. Het beste is als de bewoners zelf dingen organiseren.'

Jan Roncken vraagt de bewoners: 'Ziet u verschil tussen sociale huur en koop?' Bewoner vanuit de zaal: 'Van buitenaf niet, ze hebben zelfs dezelfde kozijnen.' Marcel Groendendaal, wijkmanager Eigen Haard: 'De huurders zijn afkomstig uit Amsterdam en Zaanstad. Wat belangrijk is dat de conflicten tussen huurders en kopers in beeld worden gebracht.'

Wethouder Corrie Noom: 'Een sociaal programma

is belangrijk, want iedereen is nieuw en zoekt contact. Verschillende bewonersgroepen moeten zich vrij kunnen bewegen. Maar ze vraagt zich af of de openbare ruimte met weinig pleinen bevorderlijk is voor de sociale cohesie. De gemeente stelt activiteiten op voor de jongeren en hun ouders maar kan dit niet alleen.'

Ted van Galen: 'Ik ben gewend dat dit plan reacties als mooi/lelijk op zich afroept door zijn grote diversiteit. Ik vertrouw op de structuur van het plan. Er zijn bewust weinig pleinen, maar lange lijnen die de doorzichtbaarheid vergroten. Groen is geconcentreerd in parken en deze hebben tijd nodig om zich te ontwikkelen.'

Jan Roncken stelt het verhaal van de voor- en achterkanten in een straat van Sjoerd Soeters ter discussie. Ted van Galen geeft toe dat deze gedachte misschien iets te optimistisch was, in sommige gevallen is het goed ontworpen en soms niet. In Oost is op dit gebied iets meer geëxperimenteerd dan in West.

En wat te doen met de auto's?

Sjoerd Soeters: 'woningen slopen voor parkeergarages. Het aantal woningen per ha wordt bepaald door het parkeren. Een gebouwde parkeeroplossing is goed, maar onbetaalbaar.'

Ted van Galen: 'In 1995 was het parkeren een politiek item. Door lage parkeernormen in de plannen te brengen zou het autogebruik worden ontmoedigd, in de praktijk is dit anders gebleken. In oost is het probleem minder omdat daar gewone normen zijn gehanteerd.'

Sjoerd Soeters geeft het voorbeeld van het GWL-terrein in Amsterdam, waar geparkeerd wordt in een parkeergarage langs de Haarlemmerweg. Marcel Groendendaal stelt nog een ander parkeerprobleem onder de aandacht, het fietsparkeren bij het station en de graffiti aldaar.

Ted van Galen geeft aan dat het station veel intensiever gebruikt wordt dan gepland. 'Het aantrekkelijk maken van het OV is gelukt', aldus wethouder Linnekamp. 'Dit heeft geleid tot meer fietsers, die zo dicht mogelijk bij het perron willen parkeren, in de fietstunnel dus. Het gedrag moet veranderd worden en daarom handhaving.'

Een bewoner geeft aan dat het al heel veel scheelt als de parkeervakken beter worden ingedeeld en er dwars geparkeerd moet worden i.p.v. langspar-



'Mensen zijn lui, er wordt maar lukraak geparkeerd, zo dicht mogelijk bij huis'.

keren. Jan Roncken: 'Is het misschien een idee dat bewoners gestimuleerd worden om over het parkeren na te denken in plaats van verkeersdeskundigen?' Wethouder Linnekamp: 'Dit is in Oost al gedaan. Het nadeel is dat kinderen in zo'n werkgroep meestal niet aanwezig zijn en als er meer parkeerplaatsen komen wordt de aanschaf van een derde auto aangemoedigd.' Bewoner/kandidaat raadslid D66: 'Ik mis de positiviteit deze avond. Er is een wijkuitvoeringsplan, op het internet worden er veel bewonersideeën uitgewisseld. Er zal meer naar de bewoners geluisterd moeten worden.'

Een andere bewoner geeft aan dat er meer bonnen uitgedeeld moeten worden. Mensen zijn lui, er wordt maar lukraak geparkeerd, zo dicht mogelijk bij huis.

Wethouder Linnekamp reageert daarop dat er meer zal worden gehandhaafd en dat goede bewonersideeën altijd welkom zijn. Hiervoor kan men

contact opnemen met de wijkmanager of bellen.

Paul Carree: 'De pakhuizen hebben een heel andere uitstraling, is er weleens over nagedacht om daar onder de woning te parkeren?'

Ted van Galen: 'Nee, daar speelt het parkeerprobleem niet.'

Bewoonster pakhuis: 'Hier speelt een ander probleem, dat mensen een parkeergarage hebben, maar deze gebruiken als fietsenstalling waardoor men op straat parkeert. Maar deze parkeerplaats wordt wel meegerekend voor de parkeernorm.'

'Wij gaan door zoals we bezig zijn'

Tot slot nog een afsluitende zin voor de sprekers: Ivan Nio: Als je alle bewoners erbij wilt betrekken is het belangrijk om huis aan huis de mening te vragen en niet via een workshop of internet, want dan bereik je alleen de fanatieke buurtbewoners.

Sjoerd Soeters sluit af dat hij zeker niet negatief is over Saendelft. Belangrijk is dat buurtverenigingen niet alleen klachtenloketten zijn, maar dat er ook uitbundige feesten worden georganiseerd met tenten voor kinderen en volwassenen. 'Maak er een feest van'.

En tenslotte Ted van Galen: 'Wij gaan door zoals we bezig zijn' Het is goed om de positieve reacties

van bewoners te horen en dat ze doorverhuizen in Saendelft.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds geeft cultuur de kans



Voor cultuur die u raakt

Geef, word donateur!

Het Prins Bernhard Cultuurfonds zet zich in voor cultuur en natuurbehoud. Jaarlijks steunen we financieel ruim 3.500 projecten op grote en kleine schaal. Denk aan muziek, toneel, beeldende kunst, letterkunde, natuur en monumentenzorg. Als u donateur wordt, steunt u daarmee de cultuur die u raakt. Donateur bent u al vanaf € 3,- per maand of € 25,- per jaar. Word nu donateur: ga naar www.cultuurfonds.nl



- Musical 23, 1507 TS Zaandam
- 075 612 58 85 | 075 670 06 95
- Fax 075 612 54 88
- info@carree-architecten.nl
- www.carree-architecten.nl

Fotografie: Victor Nieuwenhuys (De Zingende Toren), Rob Reijnen - Foto Natura (uitjes)

Babelsalon 2010

Datum: 16 maart 2010 **Locatie:** La Brèche Wormerveer **Opkomst:** circa 38 bezoekers

Piet Bakker lector crossmedia en oud journalist, in gesprek met **Prof. dr. Gerard A.I. Schuijt**, voormalig hoofddocent

aan de Universiteit van Amsterdam en hoogleraar mediarecht aan de Universiteit van Leiden

Media en Privacy

INTERVIEW

Prof. dr. Gerard A.I. Schuijt, was hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam en hoogleraar mediarecht aan de Universiteit van Leiden en was op 16 maart onze gast in de Babel Salon. Schuijt concentreert zich op de vrije openbare communicatie tussen mensen in een democratische samenleving en de rol van de media daarin.

Vroeger werkten journalisten met een notitieblokje, nu zijn foto-, film- en televisiecamera's onontbeerlijk gereedschap. Het beeld wordt belangrijker dan het woord. Valt het maken van beelden onder de vrijheid van meningsuiting? Wanneer is het publiceren ervan toegestaan en hoe verhoudt zich die vrijheid tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van bekende Nederlanders? Is publicatie van beelden van een skiënde kroonprinselijke familie wel of geen geoorloofde uiting van meningsvrijheid? Over deze kwesties praat Gerard Schuijt met Dr. Piet Bakker, lector Crossmedia aan de Hogeschool Utrecht en oud-journalist.



Studenten waren dol op prof. mr. Gerard Schuijt, emeritus hoogleraar mediarecht aan de Universiteit van Leiden en oud-hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam. Hij gaf bevoegen colleges en projecteerde daar lichtbeelden die weinigen hebben gezien of zullen zien, maar vanavond moeten we het zonder plaatjes stellen. Aldus introduceert dr. Piet Bakker de gast van de Babel Salon van 16 maart 2010. Gerard Schuijt schrijft nog steeds over de juridische aspecten van de vrijheid van meningsuiting en, de keerzijde van de medaille, de vrijheid van nieuwsgaring.

Piet Bakker, zelf een media-expert, vraagt waarom de Nederlandse media de anonimiteit van verdachten/daders respecteren, terwijl in het buitenland royaal met naam en adres van verdachten wordt omgesprongen. Er is hier sprake van een onderlinge afspraak, een gewoonte van de media, waar zogenaamde BNers (bekende Nederlanders) buiten vallen. De rechter is die gewoonte gaan volgen. Een beroemd voorbeeld is de uitspraak in de zaak Ferdi E., de moordenaar van Gerrit Jan Hein. Hij eiste verbod op publicatie van een foto die nota



bene was bekroond met de Zilveren Camera. De foto verscheen pas in Panorama nadat zijn veroordeling onherroepelijk was. De Hoge Raad had toen geoordeeld dat het algemeen belang, het recht op informatie, uitging boven het privé-belang, de privacybescherming van deze dader. De ernst van de zaak, de mate waarin de samenleving is geschokt, is een belangrijke factor in de afweging van de rechter.

De recente rechtszaak van Nina Brink over haar ongeautoriseerde biografie met een, door haar afgekeurd, portret op de omslag werkt vooral in haar nadeel nu 20.000 exemplaren zijn verkocht en in alle kranten staat wat zij geschrappt wil hebben. Dat schuurt, zo meent Piet Bakker. Schuijt legt uit dat wij in Nederland geen censuur kennen en dat eerst gepubliceerd moet zijn of anderszins bekend gemaakt voordat verboden kan worden. Vooraf controleren is censuur en dat past niet in een democratische samenleving.

Een zaak voor de rechter brengen, werkt vaak tegengesteld aan het beoogde effect. De ongewenste publiciteit doet BN-ers vaak afzien van een juridische procedure. Jolanthe (vCvK.) en Wesley (S.), bijvoorbeeld, hebben niet geprocedeerd, maar Schuijt meent dat de rechter hun privé-belang, de inbreuk op hun privacy door de publicatie, zwaarder zou hebben gewogen dan het algemeen belang waarop de fotograaf zich zou hebben beroepen. Wat zou de publicatie van de zoenende BN-ers hebben bijgedragen aan het publieke debat? Overigens is het vaak beter om niet te procederen tegen de roddelpers, zij het dat die bladen toch regelmatig moeten rectificeren.

Anders ligt het met de privacy van de koninklijke familie. Publicatie van foto's heeft dan vaak een algemeen belang en beelden versterken de informatie. Dat geldt volgens Schuijt ook voor de foto's van de geheim gehouden ski-vakantie in Argenti-

nië in de zomer van 2009. Ten onrechte heeft de Nederlandse rechter het beroep aanvaard op het Europese Hof. Caroline van Hannover vervult geen functie in het staatje Monaco en dus ontbrak het algemeen belang bij publicatie van haar foto's, maar Willem Alexander en zijn dochter Amalia zijn wel staatkundig belangrijke figuren. Nederlanders zijn toch eigenlijk de toekomstige schoonouders van Amalia, want zij beslissen via het parlement met wie zij mag trouwen. Het doen en laten van de troonopvolgers gaat ons aan en maakt deel uit van het openbare debat. Het publiek mag dus worden ingelicht, al hebben zij uiteraard ook recht op bescherming van de privé-sfeer.

De vrije nieuwsgaring door journalisten wordt bedreigd door het openbaar Ministerie en de politie wanneer zij journalisten afluisteren, huiszoeking doen zoals in de zaak van de Telegraafjournalisten versus de AIVD, of een journalist gijzelen zoals in het geval van Coen Voskuil die zijn bron bleef beschermen. Journalisten willen geen verlengstuk zijn van opsporingsdiensten. Geen vrijheid van meningsuiting zonder vrijheid van nieuwsgaring, en dus moet een inbreuk daarop noodzakelijk zijn, zo hebben de Hoge Raad en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bepaald.

Het is steeds weer een afweging waarbij de volgende vragen moeten worden beantwoord: was er een alternatief? was de informatie van belang voor de samenleving? en zijn de privacy of andere belangen meer geschaad dan nodig? Het gaat om relatieve belangen, want geen enkel recht is een absoluut recht. Door internet zijn de publicatiemogelijkheden sterk toegenomen en minder overzichtelijk geworden, wat handhaving van het verbod op publicatie veel moeilijker maakt, maar het verbod blijft uiteraard gelden. Vergelijk het met fietsdiefstal, die blijft in Amsterdam verboden, ook al weet iedere bestolen Amsterdammer dat hij niet hoeft te

rekenen op opsporingsactiviteiten van de politie.

Tijdens een levendige discussie met de zaal wordt gevraagd of journalisten - zoals Stegemans toen hij zich toegang verschaftte tot Schiphol - een misdrijf mogen plegen om aan informatie te komen. Schuijt herinnert aan een zaak tegen een journalist van het Algemeen Dagblad die valsheid in geschrifte had gepleegd om misstanden bij het Centraal Rijbewijzenregister aan te tonen. De Hoge Raad veroordeelde hem uiteindelijk zonder strafoplegging, wat Schuijt een onjuiste uitspraak vindt. Ontslag van rechtsvervolg was op zijn plaats geweest. Nu heeft de betrokken journalist toch een strafblad ook al kreeg hij geen straf. De Hoge Raad had zich moeten richten naar een uitspraak van het Europese Hof in een Franse zaak, dat het plegen van een misdrijf soms gerechtvaardigd is als een schandaal niet op andere wijze boven water kan worden gehaald.

Er zijn veel vragen over de publicatie van portretten. Schuijt betoogt dat het zogenaamde portretrecht geen verbodsrecht is. In principe mag een portret worden gepubliceerd. Er mag echter geen schade worden toegebracht bijvoorbeeld in de vorm van een veroordeling via de media of een andere inbreuk op de privacy, maar zolang zich geen redelijk belang verzet tegen publicatie heeft beroep op de rechter geen zin. Burgers die zichzelf in een alledaagse situatie aantreffen op een gepubliceerde foto hebben geen enkele grond om zich te beklagen bij de rechter. Hun privé-belang weegt niet op tegen het belang van de vrije nieuwsgaring.

Babelcinema 2010

Datum: 19 t/m 21 maart 2010 **Locatie:** Filmtheater deFabriek, Zaandam **Opkomst:** circa 600 bezoekers

Met medewerking van: Corrie Noom - wethouder Gemeente Zaanstad, Parwin Mirrahimy, directeur Filmtheater deFABRIEK,

Joost de Jong, website Babel FilmFestival en Gerrit Teders, voorzitter Stichting Babel en alle medewerkers van filmtheater de Fabriek **Inlei-**

ders: Jouke van der Werf, architectuurhistoricus, Els Bakker, architectuurhistorica, Daniela Tasca, regisseuse, Herman Hertzberger, architect, Kees Hin, regisseur, Paul Carree, architect, Hans Beerekamp, filmcriticus, Leon Deben, stadssocioloog,

Leeke Reinders, cultureel antropoloog, Jan Donkers, schrijver, Gerard Huijser van Reenen, hoofdcommissaris politie Zaanstreek-

Waterland, Janine Prins, antropologe/filmer, Ron Kiburg, volkshuisvester en Jan Roncken, projectmanager stedelijke vernieuwing.

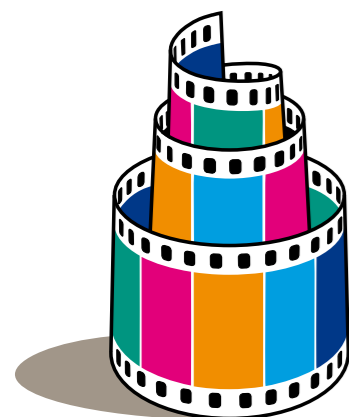
En dank aan de volgende regisseurs die de Nederlandse producties ter beschikking hebben gesteld en waarvan sommigen aanwezig waren:

Hieke Pars, Karin Keijzer, Heleen Snuverink, Ida van der Lee, Remy Vlek, Neeltje ten Westenend, Henriëtte Waal,

Ingeborg Jansen en Floris-Jan van Luyn. **Foto-expositie:** Max Linsen.

De buurt lééft

FILMFESTIVAL



Babel FilmFestival 2010

In 2009 had Babel aandacht besteed aan Zaanse wijken in verandering. Ter afsluiting van het jaarthema 'De Buurt lééft!' heeft dit filmfestival in het weekend van vrijdag 19 t/m zondag 21 maart 2010 plaatsgevonden, waarbij de buurt in de film de achtergrond vormde voor de ontwikkeling van het verhaal en een centrale rol speelt. Tijdens dit festival zijn 24 films en documentai-

res vertoond, die de samenhang lieten zien tussen het alledaagse leven en de veranderende buurt waarin het zich afspeelt, met de daar heersende tradities en culturen en de conflicten en saamhorigheid die dat met zich meebrengt. In enkele films was de buurt symbool voor de samenleving als geheel. Ze brachten aan de oppervlakte welke spankracht een samenleving heeft en toonden de aan- of afwezigheid van tolerantie naar andersdenkenden en afwijkend gedrag.



De opening van het filmfestival werd voltrokken door wethouder Corrie Noom: Nooit eerder werd in Zaanstad een festival georganiseerd waarin de buurt centraal stond. In dit festival is een link gelegd tussen het leven in Zaanse wijken en universele thema's. Ook Zaanstad 'herontdekt' langzaam dat het scheiden van wonen en werken niet altijd positief heeft uitgepakt. In de toekomst zal Zaanstad zich waarschijnlijk wat genuanceerder gaan opstellen en de combinatie van wonen en werken meer mogelijk maken. Voorzitter Gerrit Teders schetste hierna kort de wijze waarop dit 1e BabelFilmfestival tot stand was gekomen.

Naast het verkrijgen van financiële steun hiervoor, was ook de organisatie van een dergelijk festival een enorme klus. Hij bedankte de sponsors en subsidiegevers en natuurlijk met name de toelozende inzet van Heleen Snuverink, Jouke van der Werf,

Jan Schoen en Marga Palmboom, die deze nieuwe activiteit van Babel hadden mogelijk gemaakt. Het publiek vernam vervolgens van Jouke van der Werf de achterliggende informatie van de keuze voor dit filmfestival. Tenslotte volgde een inleiding van Parwin Mirrahimy op de druk bezochte openingsfilm 'A serious man' van de gebroeders Coen.

Vele voorstellingen werden voorafgegaan door lezingen. In filmtheater de Fabriek was tevens een foto-expositie van Max Linsen te zien van bijzondere projecten uit Zaanse wijken en buurten.

Achtergrondinformatie bij het thema van dit filmfestival

Als er één wist wat door grootschalige vernieuwing aan een levendige buurt verloren kon gaan, dan was het wel Jane Jacobs, de Amerikaanse stadsociologe en buurtactiviste. Buurtbewoners zijn -

zoals zij omschreef - intieme vreemden die waar mogelijk gepast afstand bewaren, maar elkaar wel dagelijks zien en mogelijk ook spreken. Buurten hebben door de tijd heen, door de families die er wonen, door de voorzieningen die er zijn, door de plaats in de stad een eigen identiteit gekregen met ongeschreven gedragscodes waaraan nieuwkomers zich hebben te houden.

Nooit eerder werd in Zaanstad een festival georganiseerd waar- in de buurt centraal stond.

In de documentaire 'Urban Goddess, Jane Jacobs reconsidered' werd duidelijk hoe actueel haar denken over het goed functioneren van buurten nog steeds is. Nu herstructurering van de bestaande stad een belangrijker opgave is geworden dan het ontwerpen van nieuwe stadsuitbreidingen, zijn haar ideeën weer helemaal actueel: Voor een leefbare stad is het van belang dat er een evenwichtige menging is van wonen en werken, dat er altijd ogen op straat nodig zijn, het belang van de levendigheid van de stoep en oude gebouwen. Leeke Reinders, cultureel antropoloog en onderzoeker naar de Zaanse identiteit van wijken, legde een relatie tussen zijn bevindingen in Zaanstad en de ideeën van Jane Jacobs: Bij het zoeken naar landmarks vertellen mensen vaak een verhaal over





iets wat er niet meer staat. Dit verleden werkt door in de perceptie van het heden. Dit roept de vraag op in hoeverre de bewoner zich nog herkent in zijn of haar veranderende buurt. Aansluitend is hij naar aanleiding van 'Perfect Day' ingegaan op het verschil tussen een wijk plannen en erin leven.

Het Zaanse blok over Herstructurering
Zaandam heeft verschillende buurten die moeten worden opgeknapt of zelfs helemaal op de schop gaan. In enkele wijken heeft herstructurering al plaatsgevonden. In de documentaires 'Op welk

nummer woonde jij?' kwamen de persoonlijke verhalen en de ervaring van de bewoners van de Vijfhoek aan bod. Het Visserijshop en de Havenbuurt zijn twee even oude woonwijken aan de Zaan. Het ene is gesloopt en opnieuw opgebouwd, de ander kampt met de verouderingsproblemen. In 'Aan de overkant', eveneens gemaakt door Heleen Snuverink, spraken de bewoners van deze wijken over de verandering door de herbouw, de palenpest, uitbreiding van het erf en wat er nu zo leuk en bijzonder is aan hun buurtje. De begeleiding van de sloop middels een kunst-

project kwam in beeld met de film van Ida van der Lee, 'Afscheid van het Visserijshop'.

De Rosmolenbuurt zit midden in de herstructurering en binnenkort zal dit ook voor bewoners van de Kleurenbuurt en Poelenburg aan de orde komen. Kunnen zij door de ervaringen van deze documentaires weerbaarder worden en enige invloed hebben op de gang van zaken bij een dergelijk ingrijpend proces? Hoe staat het daar met de bewonersparticipatie, welke rol speelt de gemeente en de woningbouwvereniging, hoe staat het ervoor

met een buurt beheer bedrijf? Jan Roncken, als planoloog betrokken bij en gespecialiseerd in stedelijke vernieuwing, is n.a.v. deze films in gesprek gegaan met de circa 50 aanwezige bezoekers en bewoners van deze wijken.

Kort iets over enkele andere films en gast-sprekers

Regisseuse Daniela Tasca vertelde meer over haar film 'De Spaghettiflat', een flatgebouw in Poelenburg waar in de jaren zestig gastarbeiders uit Italië gehuisvest werden om te werken op de ADM en ADSM werven in Amsterdam Noord. In de documentaire kwamen eerste en tweede generatie bewoners aan het woord. Zij spraken over wat van de Italiaanse cultuur behouden bleef, maar ook waarin zij onmiskenbaar deel van de Zaanse bevolking gingen uitmaken. Hiermee was de film een mooi document van een onbekend stukje Zaanse bewoningsgeschiedenis.

Voorafgaand aan de documentaire 'Ik zag ruimte', ging Paul Carree in gesprek met Kees Hin en Herman Hertzberger, die als architect aan de basis stond van een nieuwe benadering van architectuur, waarbij de relaties tussen de mensen en de gebouwen weer centraal moest staan. Hertzberger vindt het belangrijk dat je de gebruikers moet kennen, voordat je iets gaat bouwen en móet weten welke activiteiten er binnen en buiten het gebouw gaan plaatsvinden. Hin legde vast hoe Hertzberger zijn ideeën over wonen en samenleven heeft vorm gegeven en hoe die in de loop van zijn lange ontwerppraktijk veranderden.

De problematiek van het leven in het soort wijken waarin 'Gran Torino' zich afspeelde werd geschetst door Leon Deben, oud-hoofddocent stadssociologie. Tevens vertelde hij waarom 'Smoke' alle thema's die met leven in een buurt te maken hebben aan de orde stelt

Jouke van der Werf, architectuurhistoricus en film-liefhebber is ingegaan op de vooroordelen die in films over suburbs, zoals 'Little Children', naar voren komen. Ook de inleiding bij de klassieke buurtfilm 'Chacun cherche son chat' werd door Jouke verzorgd, waarbij het contact en kennismaking van de hoofdpersoon met de voor haar onbekende autochtone - allochtone, jonge - oude, rijke - arme buurtbewoners pas ontstaat door haar zoektocht en bemoeienis van deze bewoners. Tijdens de inleiding bij 'La Haine' wierp Gerard Huijser van Reenen, hoofdcommissaris politie Zaanstreek-Waterland en voormalig districtschef van de politie in Amsterdam-Oost, een blik op de verschillen en overeenkomsten tussen de relletjes en aanpak in deze film en onze eigen omgeving.

Hans Beerekamp, waarschijnlijk Nederlands bekendste filmcriticus, verzorgde de inleiding van de absurdistische speelfilm 'De Noorderlingen', die op



het eerste gezicht over een gewone Nederlandse nieuwbouwwijk lijkt te gaan. Maar eigenlijk is het een samenleving in het klein, waarin de bewoners lijden aan godsdienstwaanzen, huwelijksproblemen, bemoeizucht, afgunst en moord.

Janine Prins, antropologe, documentairemaakster en wereldreiziger, bezocht recentelijk China en gaf een inleiding bij de film 'De Onverboden Stad', waarin enkele bewoners van een steeg in Beijing op hun dagelijkse routine gevolgd werden en te zien was welk effect het snel moderniserende China heeft op het leven van alle dag.

Jan Donkers, Amerikanist, recensent en schrijver verzorgde de inleiding bij de film 'Langer Licht' die zich eveneens afspeelt in zijn woonplaats Amsterdam Noord. In 2007 verscheen van hem 'Zo dicht bij Amsterdam'. Zijn woonplaats werd een stedenbouwkundige vergissing genoemd, die zich desondanks vergrootte.

Andere films en documentaires die vertoond werden waren: 'Aanrijding in Moscou', 'ADM - Muziek van de Arbeid', 'De Puntstraat', 'De Bal', 'Zomer in Van der Pek', 'Perfect Day', 'FlatRap & Zaanse

Kleden' en 'Chicagoblok'

Het filmfestival was geslaagd en de films en documentaires in combinatie met de lezingen van de genodigde sprekers hebben de mogelijkheid geboden tot reflectie op de eigen houding ten opzichte van de buurt waar je in woont en hoe binnen de eigen buurt conflicten worden opgelost, saamhorigheid bestaat en ontstaat en nieuwkomers worden ontvangen.



Provincie Noord-Holland
Telefoon(023) 514 31 43
Fax(023) 514 40 40

www.noord-holland.nl



Stichting Het Schipholfonds
Postbus 352, 1430 AJ Aalsmeer
Telefoon: 0297 327935
Fax: 0297 344930

www.schipholfonds.nl



Papenpad 4-B, 1506 GR Zaandam
t 075 6177799 06 448 388 06
lenafilm@xs4all.nl
www.lenafilm.nl



SNS REAAL Fonds
Postbus 13364, 3507 LJ Utrecht
Bezoekadres: Maliebaan 14, Utrecht
Tel (030) 233 76 00 (Projectadvies)
(030) 233 76 06 (Communicatie)
(030) 233 76 12 (Secretariaat)
Fax (030) 233 76 05
E-mail info@snsrealfonds.nl

www.snsrealfonds.nl/contact



Domineestuin 5
1544 PT Zaanwijk
Telefoon: 075 - 628 76 98
info@honiglaanfonds.nl

www.honiglaanfonds.nl



Prins Hendrikkade 34
1501 AC ZAANDAM
Tel. 075-6284388

BabelKreativ 2010

Datum: 10 april 2010 **Locatie:** Verkadefabriek **Opkomst presentatie:** 30 bezoekers

Workshopleider: Huib Kraaijeveld, organisatie-adviseur **Filmer:** Marleen Zoutendijk

Deelnemers Workshop: Benjamin Slagt, Thijs Fris, Linda Willemszoon, Jurre Muijs, Bas Ouwehand, Carlos Beira, Susanne Pot, Sem Carree, Hugo Mulder, Debby de Rooter, Marieke Wever, Tijn Hoonstra, Marlies v.d. Linden, Daan Ruijter, Lieke Mulder, Lars Hartnack, Sebastiaan Hospes, Lars Pietersen, Nanine Carree

Organisatie-/begeleiding: Paul Carree, Jan Schoen, Pieter Brand, Marieke Ros



Ik zie je ... over 350.160 uur!

UTOPIA LAB

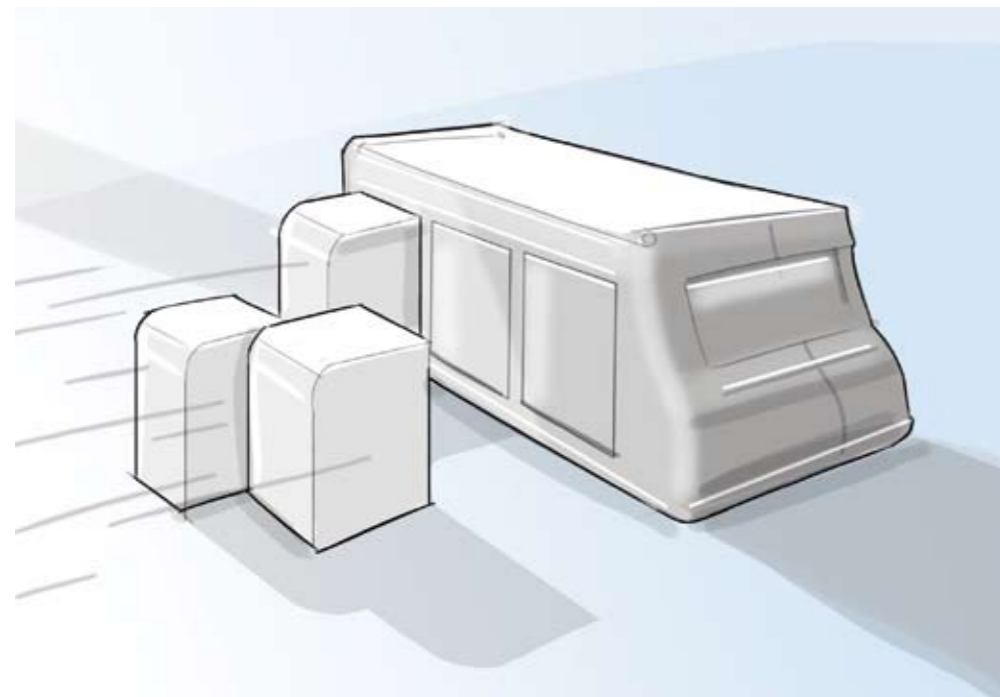
Iedereen denkt wel eens na hoe de wereld er in de toekomst uit ziet.

En dan bedoelen we niet morgen of overmorgen, maar pak 'm beet:

2050. Hoe wonen, leven en werken we dan? Het lijkt nog v er weg, maar wetenschappers, beleidsmakers en politici zijn al volop bezig met voor-
sorteren op de wereld van de toekomst.

Een oneindig Europa, in een vliegauto naar het werk, op vakantie naar de maan; zomaar wat gedachten over de toekomst. Die toekomst is vaak dichterbij dan we denken. Wie had ooit gedacht dat de ontwikkeling rond multimedia zo snel zou gaan? Wie had ooit voorzien dat we in 2010 zouden spreken over digitale oorlogvoering?

De toekomst kan ook een bron van inspiratie en creativiteit zijn. Babel nodigde daarom in het tijdelijke gemeentelijke atelier van het Verkadecomplex een twintigtal jonge creatieve mensen uit om - onder de bezielende leiding van Huib Kraaijeveld - hun idee en en verwachtingen over de wereld van 'overmorgen' tot uitdrukking te brengen in het Utopia Lab.



Het kostte de meeste deelnemers even tijd om op de vroege zaterdagochtend op gang te komen. De sessie begon met een brainstormronde over algemene thema's als samenleving, communicatie, energie, ruimte en mobiliteit. Daarna gingen de groepjes verder 'de diepte in' en werd het concept verder uitgewerkt. Dat leverde interessante kruisbestuivingen op tussen architecten, vormgevers, illustratoren en theatermakers en verrassende gezichtspunten:

In Utopia worden gezinnen niet meer gevormd rond de ouders, maar rond de kinderen. Ouders wisselen vaak van werkplek en van partner. Kinderen vormen - tot ze het huis uitgaan - de meest stabiele factor. Er zijn familiehuizen, waar kinderen permanent wonen en ouders inwonend zijn.

Dwars tegen alle multimediale ontwikkelingen in groeit in Utopia een tegenbeweging van 'scom-

munication'. Fysieke ontmoetingspunten worden weer belangrijk. Er wordt een sociale dienstplicht ingevoerd in de vorm van een 'maatjes-systeem', dat jongeren uit hun digitale wereld haalt en in contact brengt met andere groepen in de samenleving.

Ruimte is pas waarneembaar binnen een kader. In Utopia lopen de fysieke en virtuele ruimten vloeïend in elkaar over.

In Utopia hoeven we niet meer de weg op naar de supermarkt of het museum, maar komen de voorzieningen naar ons toe. De 'AH to go' is een reizende capsule, waar je - eventueel samen met anderen - aan kunt koppelen.

Het tweede deel van de middag werd besteed aan de uitwerking en de voorbereiding voor de presentaties. Hierbij kreeg het creatieve proces steeds

meer de overhand. In korte tijd onderging het atelier een ware metamorfose. Alles lag bezaaid met karton, papier en ander materiaal. Er verrees een 3-D boom, waarvan de bladeren de kaart van de Zaanstreek vormden en de nerven de fysieke en digitale bewegwijzering; er werden tekeningen gemaakt, maquettes en een heus gedicht. Na vieren stroomde het atelier vol met bezoekers, die met veel plezier de verschillende toekomstbespiegelingen over zich heen lieten komen. Met speciale brilletjes konden zij hun toekomst scherper onder ogen komen. Even later liepen zij in colonne langs de imaginaire AH To Go. De borrel na afloop vormde de gezellige afsluiting van een productieve dag.

Op de website van Babel is een korte video impressie van het Utopia Lab te vinden.



Parteon Architectuurprijs Zaanstreek

Datum uitreiking: woensdag 21 april **Locatie:** OBS de Eendragt te Wormer **Opkomst:** circa 250 genodigden

Vorbereidingscommissie Stichting Babel: Marieke Ros, Wim Klaassen, Cees Kruit, Jaap Franse, Eva Stache en Pieter Brand

Juryleden: Hans van Heeswijk, architect, Hans Ibelings, architectuurcriticus, John Kerssens, architect,

Peter Roos, wethouder gemeente Wormerland, Karen van Vliet, stedenbouwkundige en Gerrit Teders, voorzitter zonder stemrecht

Rondleiding: Marjon Mors, SVP Stedenbouw en Architectuur en leerkrachten de Eendragt

Tentoonstelling: 26 april t/m 4 juli **Locaties:** Kunstgreep Oostzaan, de Bieb Zaandam en Krommenie, het Bannehof Zaandijk

Redactie boekje: Myrna van der Bijl, Marga Palmboom, Gerrit Teders en Wim Klaassen

Fotografie boekje: Wim Klaassen **Concept en Vormgeving boekje en tentoonstelling:** Plan B grafische dienstverleners

De beste bouwwerken van 2008-2009

PRIJSUITREIKING
EN EXPOSITIE



In 2009 heeft Stichting Babel in overleg met Parteon besloten om de Parteon Architectuurprijs Zaanstreek om te zetten in een twee jaarlijks uit te reiken prijs. De organisatie van deze prijs ligt al 4 jaar in handen van Babel. Een commissie vanuit Babel startte met het uitzoeken welke bouwwerken van de afgelopen 2 jaar in onze streek in aanmerking konden komen voor deze prijs. Hoewel deze groep Babel-leden 'van nature' altijd al goed in de gebouwde omgeving rondkeken, waren

zij toch aangenaam verrast dat er de afgelopen twee jaar zoveel gebouwd was in de Zaanstreek. Maar liefst 13 heel verschillende bouwwerken waren daarom door hen genomineerd voor deze Zaanse architectuurprijs:

1. Woningen 'Broek in Waterland' in Saendelft van Klous + Brandjes Architecten
2. Woningbouw Aurum e.o. in Zaandam van Butzelaar Van Son Architecten
3. Bedrijfspannd BV Houthandel (voorheen Gras) in Zaandam van Zijlstra Schipper Architecten
4. Transformatie Zeepziederij de Adelaar (kantoor Vanilia) in Wormerveer door Michel Hulzebosch
5. OPDC school Saenstroom in Wormerveer van Dok Architecten
6. Bedrijfspannd Wilo in Westzaan (Hoogtij) van Benthem Crouwel Architecten
7. Herbouw Indische buurt in Wormerveer van FKG architecten aan de zaan
8. NS Station Krommenie-Assendelft van Arcadis
9. Praktijkschool de Brug in Assendelft van Dok Architecten
10. Woningbouw Schepenhof in Zaandam van AWG Architecten (Antwerpen)
11. Transformatie Verkadefabriek in Zaandam van Carree Architecten
12. Uitbreiding Michael College in Zaandam van de Jong Gortemaker Algra Architecten
13. Kantoorgebouw Jansens & Dieperink in Zaandam van Hooyschuur Architecten



Jury

De jury bestond ditmaal uit architect Hans van Heeswijk, architectuurcriticus Hans Ibelings, architect John Kerssens, (inmiddels ex-) wethouder Peter Roos van gemeente Wormerland, stedenbouwkundige Karen van Vliet en voorzitter zonder stemrecht Gerrit Teders.

Op 11 maart hadden zij gezamenlijk rondgetoerd door de streek om alle genomineerde bouwwerken te bezoeken en zo tot een winnaar te kunnen komen.

De prijsuitreiking

Basisschool de Eendragt, die bijna in 2007 de winnaar was van deze prijs, stelde haar prachtige flexibele ruimtes op 21 april beschikbaar voor de prijsuitreiking. Vele genodigden waren deze middag al vroeger aanwezig, om door architecte Marjon Mors van SVP Architectuur en Stedenbouw en medewerkers van de school een rondleiding door dit bijzondere complex te krijgen.

Gestaag groeide de groep aanwezigen die onder het genot van gypsy/jazz muziek van de band Pigalle44 tevens getraakteerd werden op hapjes en drankjes

Zo vlak voor 17.00 uur waren er maar liefst 250 mensen aanwezig en ging er echt een gespannen sfeer hangen voor het officiële deel in de grote verzamelruimte.

De juryvoorzitter Gerrit Teders (tevens voorzitter van Stichting Babel) stond bijna op het punt het juryrapport voor te lezen en de winnaar van de Parteon Architectuurprijs Zaanstreek bekend te maken.

Openingspeech



Architectuurcriticus en jurylid Hans Ibelings verraste echter allereerst ieder met zijn openingspeech, waarin hij zijn genoegen uitte als jurylid de dertien recente gebouwen bezocht te hebben, en hierdoor ook vanuit het autoraam de hele Zaanstreek aan zich voorbij had zien trekken. Hij was getroffen door de weerbarstige schoonheid van het stedelijk industriële landschap, een onvolkomen begrip voor onze streek, omdat het dorp erin ontbreekt. Hij verwoordde dit deels als volgt: De Zaanstreek heeft alles. Landschap, dorp, stedelijkheid, industrie. Niet alleen de Zaanse industrie is uniek, maar vooral ook in de combinatie met dorp, stad en landschap. Bijzonder is ook dat deze vier ingrediënten niet netjes zijn verdeeld als een taartdiagram, maar ogenschijnlijk willekeurig door elkaar liggen. Weerbarstige schoonheid omdat de Zaanstreek niet gewoon mooi is. Het pittoreske gaat er verge-

zeld van brute ingrepen voor industrie en infrastructuur, subtiele bouwwerken staan naast grofstoffelijke banaliteiten. Zoals een vulkanisch landschap de sporen in zich draagt van het geweld waar de natuur in kan uitbarsten, zo draagt volgens Ibelings de Zaanstreek de sporen in zich van de onstuimige transformaties die het gebied heeft ondergaan sinds de vroege industrialisering. De kracht en vitaliteit daarvan is nog steeds zichtbaar, zelfs als de industrie voor een groot deel verdwenen is. Daarin schuilt voor hem de uniciteit van de Zaanstreek: in de omhelzing van het landschap en industrie, dorp en stad, de sprongen in schaal en dimensie; de brutaliteit en schroom; dadendrang en voorzichtigheid, de confrontaties van geschiedenis en heden, van toen en nu. En, de achteloosheid waarmee die confrontaties worden aanvaard. Hij vervolgde zijn speech met een vergelijking tussen de relaties van schoonheid, gebouwen, steden, de kwaliteit van de 13 genomineerde projecten en dat bouwen altijd gebaseerd is op optimisme, op het vertrouwen dat het beter wordt.

Maar het betere kan soms het goede in de weg zitten. In de Zaanstreek wordt momenteel veel gebouwd, en dus verbeterd en verfraaid, maar volgens Hans is de streek gelukkig zo groot dat er voorlopig nog genoeg plaats blijft voor dissonante schoonheid, voor de vreemde bekoring van het onvanzelfsprekende die juist in een overontworpen land als Nederland een verademing kan zijn.

Het juryrapport, de drie beste nominaties

Gerrit Teders las het volledige juryrapport hierna voor. De jury, die de voorgelegde projecten typeerde als een dwarsdoorsnede van wat er de afgelo-



vanwege het krachtige concept, de consequente uitwerking daarvan en de maatregelen voor een duurzame energiehuishouding. De transformatie van de Verkadefabriek sprong eruit, omdat goed zichtbaar is hoezeer bestaande panden een nieuw leven kan worden gegeven en hoe dergelijke transformaties kunnen bijdragen aan de ruimtelijke identiteit en de kwaliteit van dit gebied. Hergebruik was in de ogen van de jury één van de grote thema's voor de komende tijd en zeker voor de Zaanstreek met zo'n imposant industrieel erfgoed.

Schepenhof winnaar van Parteon Architectuurprijs

Het winnende project de Schepenhof zag de jury als een voorbeeldige vorm van stedelijke vernieuwing: een compact complex zonder uiterlijk vertoon. De architect, Jan Verrelst en Liesbeth Vanderstraeten van AWG Architecten uit Antwerpen en opdrachtgever Ben van Vuuren (Maatschap Tuinen van Noord - een samenwerkingscombinatie - van ZVH en de Wilgen Vastgoed) ontvingen uit handen van Vincent van Luit ieder als prijs de spe-

ciala beeldwerken, gemaakt en ontworpen door de Zaanse kunstenaar Bert Neelen. Het grote exemplaar zal ergens in het complex een prominente plek krijgen. Van alle genomineerde complexen, met foto's, achtergrondinformatie en het volledige juryrapport is in opdracht van Parteon door Babel een prachtig boekje gemaakt, die aan alle bezoekers werd meegegeven.

Tentoonstelling

Op meerdere locaties was hierna de tentoonstelling van alle dertien genomineerden voor alle Zaanse kanters te bezichtigen. Allereerst deed de expo het gemeentehuis 'de Kunstgreep' van Oostzaan aan, daarna de Bieb in Zaandam, gevolgd door de Bieb in Krommenie, om tenslotte te eindigen in Het Bannehof te Zaandijk.

pen twee jaar in de Zaanstreek op het gebied van architectuur was gerealiseerd, had uit de dertien nominaties voorkeur voor drie projecten, kantoorgebouw Wilo, transformatie van de Verkadefabriek en woningcomplex Schepenhof. Het kantoorgebouw van Wilo Nederland vond de jury bijzonder



Start bouw Koning Davidstraat in Zaandam

"Veel bereikt in 2010"

Parteon kijkt tevreden terug op een jaar waarin ze veel bereikt heeft voor haar klanten in de Zaanstreek. "We willen onze huurders en kopers dan ook bedanken voor hun vertrouwen in ons. Maar we willen ook zeker dank uitspreken naar onze samen-

werkingspartners die hebben bijgedragen aan de mooie resultaten. Ook voor 2011 zitten we weer vol plannen om te bouwen en te onderhouden zodat we onze huidige en toekomstige huurders en kopers een plezierig (thuis kunnen geven)", aldus directeur Vincent van Luit.

Geén kosten koper voor huurders

Gezien de huidige woningmarkt heeft Parteon zich extra ingespannen om het kopen van een woning betaalbaar en bereikbaar te maken.

"Wij nemen voor onze huurders de verkoopkosten voor onze rekening waardoor de maandelijkse woonlasten een stuk lager zijn. Dit scheelt al snel zo'n 8%", zegt Marcel de Leijer, verantwoordelijk voor de verkoop en verhuur bij Parteon.

Betaalbare koopwoningen

Het afgelopen jaar hebben een groot aantal starters, alleenstaanden en gezinnen met een middeninkomen een woning van Parteon gekocht. De woning- en zijn verkocht voor een gemiddelde verkoopprijs van € 160.000,-. Voor meer dan 150 huishoudens is hiermee de droom van een eigen woning werkelijkheid geworden!

Parteon verkoopt een selectief aantal huurwoningen, variërend van appartementen tot eengezinswoningen. Met de inkomsten van de verkopen worden nieuwe investeringen gedaan, zoals het bouwen van nieuwe sociale huurwoningen en duurzame investeringen bij huurwoningen.



Richard en Michelle Hoanacker uit Zaandijk kochten vorig jaar een huurwoning van Parteon. "Doordat we geen kosten koper hoefden te betalen, kwam ons droomhuis ineens heel dichtbij. Anders hadden we het nooit kunnen kopen."

Middeninkomens helpen

Door de nieuwe regels voor het toewijzen van sociale huurwoningen en de aangescherpte regels voor hypotheek, is er een groep mensen die te veel verdient om sociaal te huren en te weinig om te kopen, de zogenaamde middeninkomens (tussen € 33.600 en € 40.000).

Ook voor deze doelgroep willen wij het mogelijk maken om te zorgen dat ook starters op de woningmarkt een nieuwbouwwoning kunnen kopen. Lees meer hierover op onze website.

tegenover. Via Koopgarant koopt u een huis met 25% korting en loopt u niet de volledige risico's van een koopwoning. Kijk voor de voorwaarden op www.kopenbijparteon.nl.

Parteon investeert fors in woningen

Nieuwbouw

We hebben ondanks de moeilijke woningmarkt, waarin de bouw van veel nieuwbouwprojecten niet van de grond komt, toch diverse projecten kunnen starten en zelfs 160 woningen (koop en huur) aan huurders en

kopers kunnen opleveren! Daarnaast hebben we vijf huureenheden in de Brede School gerealiseerd en de winkelruimte in de Bloemkorf opgeleverd. Ook hebben we in 2010 de eerste palen geslagen voor de bouw van nog maar liefst 489 woningen.

We streven ernaar om ook in 2011 en 2012 rond de 400 sociale huurwoningen en koopwoningen per jaar te realiseren.

Onderhoud

Ook hebben we het afgelopen jaar

een groot aantal huurwoningen flink aangepakt. In totaal is er in 2010 maar liefst € 46 miljoen uitgegeven aan woonverbeteringen en energiezuinig wonen. Dit betekent dat woningen van meer dan 1.000 huishoudens in de Zaanstreek zijn verbeterd.



Grootschalig onderhoud Molukse wijk in Wormerveer

Tevreden huurders na opknopbeurt

Jolanda Visser (foto onder) woont in één van de eengezinswoningen in Rooswijk die afgelopen jaar zijn aangepakt. Zij en andere huurders in de wijk hebben allemaal nieuwe kozijnen met isolatieglas gekregen. Ook mocht zij een nieuwe badkamer kiezen en kreeg ze een tweede toilet boven. "Het was een aardige verbouwing, maar wat je ervoor terugkrijgt, is heel wat waard. Het tweede toilet is echt een luxe", vertelt Jolanda trots.



Mevrouw Beerman (foto boven) ook woont in Rooswijk, heeft naast nieuwe kozijnen en een nieuwe badkamer ook een nieuwe keuken gekregen. "Wij wonen hier al 22 jaar en met name de keuken was toe aan een opknopbeurt. We zien de verbetering en genieten enorm van de nieuwe keuken. We hebben nu zelfs een vaatwasser", vertelt mevrouw enthousiast. "Met zo'n grote verbouwing ben je wel vijf weken je huis kwijt, maar wij zijn erg dankbaar", zegt mevrouw Beerman.



Financieel gezond

Door de economische crisis en verscherpte overheidsmaatregelen zitten corporaties en projectontwikkelaars in zwaar weer. Parteon heeft ondanks dat een sluitende begroting opgesteld waardoor we nieuwe woningen kunnen bouwen en onze huurwoningen kunnen blijven onderhouden. Onze gezonde financiële positie heeft ons de begeerde A-status opgeleverd die door het Rijk wordt verstrekt. Dit betekent dat uitgaven en inkomsten in balans zijn en dat we de voorgenomen activiteiten kunnen uitvoeren op een verantwoorde manier.

www.parteon.nl



Starterslening

Parteon biedt een starterslening aan uit eigen middelen om te zorgen dat ook starters op de woningmarkt een nieuwbouwwoning kunnen kopen. Lees meer hierover op onze website.

Wat kunt u in 2011 verwachten van Parteon?

Voor 2011 en 2012 staat, evenals vorig jaar, de bouw van circa 400 woningen per jaar gepland. Het gaat hier om zowel koop- als (sociale)huurwoningen in diverse prijsklassen. Daarnaast is er voor onderhoud weer een vergelijkbaar bedrag gereserveerd als in 2010.



Nieuwbouwwoningen project Indi in Wormerveer

Babelsalon 2010

Datum: 18 mei 2010 **Locatie:** La Brèche Wormerveer **Opkomst:** circa 40 bezoekers

Piet Bakker, lector crossmedia en oud journalist, in gesprek met **Prof. Herman van de Werfhorst**,

hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Iedere leerling op de juiste school

INTERVIEW

Prof. Herman van de Werfhorst is hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam. Over de voor- en nadelen van het Nederlandse onderwijsstelsel werd hij bevestigd door dr. Piet Bakker, lector crossmedia aan de Hogeschool Utrecht. Beiden wonen in de Zaanstreek.

Een flink aantal nieuwe Salon-bezoekers, velen uit het onderwijs of de onderwijspolitiek, was afgekomen op het interview met prof. dr. Herman van de Werfhorst, hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam, en een levendige discussie volgde aansluitend op het vraaggesprek.

Dr. Piet Bakker begon zijn interview met de intro-

ductie van Herman van de Werfhorst die zich in zijn landenvergelijkende onderzoek afvraagt wat de effecten zijn van de veelheid van beschikbare vervolgoopleidingen en de vroege schoolkeuze in Nederland op ongelijkheid in leerprestaties en ongelijkheid van kansen naar sociaal milieu, etniciteit en sekse. Op de vraag of er enig ander land is waar zoveel en zo voortdurend wordt gesleuteld aan het onderwijs volgde een tweeledig antwoord. In heel veel landen wordt gewerkt aan het onderwijsstelsel en vaak veel radicaler zoals in Engeland en Finland waar stelselwijzigingen zijn doorgevoerd. In Nederland wordt vooral gesleuteld, het onderwijsstelsel vertoont veel continuïteit sinds het eind van de 19e eeuw met 'breekpunten' in de opleiding op twaalfjarige en zestienjarige leeftijd, die veranderingen gaan in kleine stapjes, stelsel-

discussies roepen weerstand op.

Het zijn niet alleen van bovenaf gestuurde veranderingen, ook externe ontwikkelingen zijn van invloed. Thans is meer scholing nodig dan vroeger omdat technologische vernieuwingen het werk ingewikkelder hebben gemaakt, en 'Europa' eist sinds enige tijd een startkwalificatie, wat voor Nederlandse leerlingen van het vmbo1 als bizarre consequentie heeft dat zij een diploma hebben zonder zo'n kwalificatie. Die volgt pas na mbo2. Nederland kent een sterke differentiatie, dat wil zeggen de selectie en beroepsoriëntatie gebeuren op jonge, twaalfjarige leeftijd, dan worden de leerlingen over de verschillende schoolopleidingen verdeeld. Toch zijn de ongelijkheden qua herkomst en afkomst in Nederland nog altijd beperkt maar



die zouden kunnen toenemen met blijvende vroege selectie en een grotere nadruk op (cognitieve) prestaties. Over het algemeen wordt de stratificatie - de verdeling van kansen en bezittingen - van een land bevestigd met school- en beroepsselectie op jonge leeftijd en de mobiliteit tussen generaties wordt juist bevorderd bij keuzes op een later tijdstip in de schoolloopbaan.

De huidige Nederlandse onderwijscultuur is niet in overeenstemming met de mogelijkheden van leerlingen en dus pleit Van de Werfhorst voor een langer leertraject met een tweejarige brugklas na het basisonderwijs, waarin leerlingen van diverse opleidingen gezamenlijk onderwijs krijgen in vakken gericht op interactie en burgerschap, zoals geschiedenis, maatschappijleer en sport, en gescheiden onderwijs in kennisvakken. Een langer traject leidt tot minder schooluitval, en brede klassen en een latere selectie vergroten de kans dat leerlingen het meest geschikte pad kiezen. De invloed van het ouderlijk milieu op de school- en beroepsselectie wordt afgeremd, want op 15-16 jarige leeftijd hebben de leerlingen meer in de melk te brokken. Als de schoolroute minder vroeg vast ligt en er een (verplichte) interactie is met kinderen uit andere sociale en etnische milieus wordt maatschappelijke segregatie tegengegaan en poli-

tieke participatie bevorderd. Scholing dient immers ook de vorming van actieve, maatschappijgerichte burgers. Een dergelijk selectiesysteem met brede brugklassen geeft winst aan de onderkant van het schoolstelsel en nauwelijks verlies aan de top, terwijl een homogeen onderwijsaanpak verlies oplevert voor de leerlingen aan de onderkant met nauwelijks meer winst voor de kinderen aan de bovenkant.

Er is de laatste tijd in Nederland een streven naar verbetering van de prestaties aan de bovenkant, de leerlingen van het vwo, omdat de aansluiting met de universiteit steeds meer te wensen overlaat. Nu de Nederlandse universiteiten, met uitzondering van een beperkt aantal studierichtingen en exclusieve opleidingen, nog geen selectie toepassen op basis van eindexamenresultaten (cijfers) is er voor leerlingen weinig drijfveer zich extra in te spannen: een zes is genoeg, ze komen toch wel binnen. Een nadruk op selectie op prestaties aan de bovenkant van het onderwijsstelsel zal de afstand tot de onderkant van het onderwijsstelsel, de ongelijkheid, vergroten en doorwerken in de aanpak van de lagere vormen van onderwijs. Het gemiddelde van de Nederlandse prestaties zal worden opgestuwd terwijl Nederland het al goed doet qua gemiddelden vergeleken met andere landen.

De voorgestelde brede brugklas is niet vergelijkbaar met de middenschool omdat breed onderwijs voor alle vakken niet de juiste manier is om te selecteren en bovendien zitten leerlingen dan een aantal jaren vast terwijl ze juist moeten kunnen ontsnappen uit de gekozen route. Van de Werfhorst kent geen onderzoek dat negatieve effecten van grote scholen aantoonde, maar in zijn voorstel past het opzetten van scholen voor 12-15jarigen, waarmee je grote scholen voorkomt. Een dergelijk model vertoont overeenkomsten met de junior- en senior highschool in de Verenigde Staten wat een egalitair onderwijsstelsel is maar het parallelle private onderwijsstelsel bestendigt daar de bestaande segregatie naar her- en afkomst. Segregatie moet juist worden bestreden, vandaar de brugperiode met klassen waarin kinderen uit lagere en hogere sociale/etnische milieus elkaar ontmoeten.

In de Zaanstreek is er geen trend in de richting van een brede brugklas terwijl daar behoefte aan bestaat. Wel is per 1 augustus aanstaande de maximale verblijfsperiode van vijf jaar (vier jaar + 1 jaar doubleren) afgeschaft om te voorkomen dat kinderen wegzakken aan de onderkant, want in Zaanstad dalen de behaalde onderwijsprestaties de laatste jaren ondanks adviezen om die trend te keren. Een probleem is mogelijk dat de onderkant van de samenleving steeds homogener wordt, wat op den duur effecten kan hebben op de onderlinge verhoudingen, zoals een grotere afstand tussen werkgever en werknemer. Om een groeiende tweedeling te voorkomen moeten kinderen uit diverse milieus elkaar van jongs af aan kunnen treffen in de brede brugklas in hetzelfde schoolgebouw.



Babelexcursie 2010

Datum: 27 t/m 30 mei 2010 **Deelnemers:** 25 personen

Bezoek aan: Kopenhagen en Malmö met rondleidingen o.a. door Bo Christiansen, architect en

Sjoerd Soeters en een Podwalk, ingesproken door Richard Swett

Kopenhagen

ARCHITECTUURREIS

De Babel excursie naar Kopenhagen bood 25 deelnemers een attractief driedaags programma.

Net als vorig jaar in Hamburg was er veel te leren voor projecten die in Zaanstad spelen. Kopenhagen groeide uit van een kleine vissersnederzetting tot een stad gelegen aan de Sont aan een belangrijke handelsroute.

De stad kende vele veranderingen door machtsstrijd in de regio en door een aantal grote branden.

In de 19e eeuw werd de stad uitgebreid met een aantal grote arbeiderswijken. De handelsroute waaraan de stad lag werd steeds minder belangrijk en dus moest in de 20e eeuw naar andere functies voor het

havengebied gezocht. Inmiddels vormt Kopenhagen en zijn regio samen met Malmö - waarmee het verbonden is via de Öresund brug - een belangrijke transnationale regio, de Öresund regio, met een oppervlak van

176 km² en een bevolking van ruim 3,7 miljoen inwoners.

Kopenhagen, een stad dus met aspecten. Tijdens de excursie kwamen meerdere thema's aan de orde: van de historische ontwikkeling van de stad met stedelijke invul- en herstructureringsprojecten, highlights van moderne architectuur tot de positie van de stad in de Øresundregio.

Donderdagavond 27 mei reisde de groep per vliegtuig naar de hoofdstad van Denemarken. Er waren drie hele dagen om uitgebreid de stad en zijn omgeving te verkennen.



Historische stad en stedelijke invullingen in oude stad

De eerste dag begon met een inleiding over ontstaan en ontwikkeling van Kopenhagen door de eeuwen heen in het Bymuseum. Gewapend met die kennis werd in kleine groepjes een wandeling door de oude stad gemaakt met vooral aandacht voor de vele stedelijke pleinen die Kopenhagen kent. Aan die pleinen staan stadhuisen (Rådhuspladsen), gerechtsgebouwen (Nytov) of stadswoningen uit de 17e eeuw voor de rijke burgers (Kongens Nytorv). Daarnaast werden een aantal eigentijdse invullingen bekeken, zoals het SAS Radisson Royal hotel aan de Hammerichsgade 1 van Arne Jacobsen uit 1960; het Pershuis aan de Skindergade 5 van Korshagen Architecten uit 1974; het BT gebouw aan de Grønnegade kruising Bernikowsgade van architect Henning Larsen uit 1998; en het Stellinghus aan de Gammelton 5 van Arne Jacobsen uit 1938.



Podwalk langs nieuwe invullingen aan het havenfront

Na de natte ochtendwandeling en een goede lunch werd weer in kleine groepen - gewapend met een podwalk op de MP3 speler - een tocht gemaakt langs een aantal prachtige gebouwen verzezen aan de binnenhaven van Kopenhagen. Een binnenhaven waar een transformatieproces plaats vindt van industriehaven naar een nieuw sociaal en cultureel centrum van de stad. De podwalk was ingesproken door voormalig Amerikaans ambassadeur en architect Richard Swett. Aan de hand van zijn uitleg werd een tocht te voet en al varend op veerpontjes gemaakt langs een aantal architectonische highlights:

- de Koninklijke Bibliotheek, de Zwarte Diamant van architectenbureau Schmidt Hammer Larsen uit 1999
- het Koninklijke Theater van architectenbureau Lundgard en Tranberg uit 2008
- de Nordeabank van architectenbureau Henning Larsen uit 2000
- de Koninklijke Bibliotheek van architectenbureau Lundgaard & Tranberg uit 2008
- de Opera van architectenbureau Henning Larsen uit 2004

Aan het eind van de eerste dag ging men in groepjes uiteen om in de stad te eten.



Boottocht langs getransformeerde havengebieden.

De tweede dag werd begonnen met een boottocht door de haven langs nieuwe architectuur, hergebruik van oude panden en nieuwe stedelijke ontwikkelingen op oude haven terreinen. De gids tijdens de boottocht was architect Bo Christiansen. De boot voer o.a. langs:

- Metropolis het futuristische woongebouw van architect Kasper Danielsen van architectenbureau Future Systems uit 2007
- Sluseholmen, een woonwijk ontworpen door Sjoerd Soeters van architectenbureau Soeters Van Eldonk en het Deense architectenbureau Arkitema uit 2006. Bij deze aan het water gelegen woonwijk ging de groep aan land en kreeg een persoonlijke rondleiding door de woonwijk van Sjoerd Soeters.
- Gemini, een voormalige zaadsilo omgebouwd tot appartementen van Hollandse architectenbureau MVRDV in 2005.

De boottocht voerde de groep opnieuw ook weer door de binnenhaven langs o.a. het Koninklijke Theater en de Opera.

Fietstocht naar Ørestad en Amager

Een zelf meegenomen lunch werd genuttigd in het park bij de Langebrø brug. Vandaar werd op gehuurde fietsen een tocht gemaakt door de uitbreidingswijk Ørestad op het groene deel van Kopenhagen: het eiland Amager. Ørestad is de nieuwste uitbreiding van Kopenhagen, nodig om de groei van de bevolking op te vangen en is goed bereikbaar vanuit het centrum via een nieuwe metrolijn. Bekeken werden achtereenvolgens:

- Bikuben Kollegiet een universiteitsgebouw van architectenbureau Aart A/S uit 2006.
- Tietken Kollegiet een 7 lagen hoog woongebouw voor studenten. een studentencentrum in een woonwijk. In een grote cirkel zijn a.h.w. container woningen verwerkt. Sommigen naar voren uitstekend, andere weer naar achter teruggeliggend. Onder de woningen gemeenschappelijke ruimten in gebruik als fietsenstalling, wasserette, computerruimten e.d.. Een middenterrein met veel groen en zitgelegenheid. Een vorm van beschermd besloten wonen maar met individuele wooneenheden. Iedereen heeft een eigen deurbel.

Het bekroonde ontwerp uit 2006 is van architect-

tenbureau Lundgaard and Tranberg.

- Boligslangen dat vlakbij Tietken Kollegiet stond en het grootste woongebouw is met 320 woningen in een slangachtige vorm en met daken die zweven boven de openingen tussen de gebouwen. Het is gebouwd door de architectenbureaus Arkitema en Domus in 2006.
- Prism (centrum voor cultuur en sport) ontworpen door architectenbureau Dorte Mandrup in 2001.
- Prags Boulevard, een tot fiets- voetgangersgebied gewijzigde brede boulevard
- Maritime Youth Centre, een jeugdcentrum in de wijk Amager aan het einde van een jachthaven. Een gebouw met een dak als een grote skatebaan, waaronder zich het jeugdhonk bevindt.
- Amager Strandpark, gelegen aan de zee, een stadsstrand met fiets- en voetpaden, plaatsen om te zwemmen en duiken en het Kastrup Sea Bath.

Het eind van de fietstocht lag in Ørestad-Centrum,

met interessante woningbouw:

- Bjerget een wooncomplex met bouwblokken, gestapeld als een soort waterval en bekroond met een architectuurprijs. Het is ontworpen door de Bjarke Ingels Group en gebouwd in 2008.
- VM Houses een woongebouw ontworpen in de vorm van de letter V en M met opvallend uitstekende driehoekige balkons. Het ontwerp is van architectenbureau Bjarke Ingels Group en architectenbureau Julien de Smedt. Bouw: 2005.

De fietsen werden daar opgehaald door de verhuurder. Met de Metro terug naar de binnenstad om daar in groepjes te gaan eten.

Museumbezoek

Zondag verliet de groep het hotel om vandaan in de ochtend per bus twee buiten de stad gelegen musea voor moderne kunst te bezoeken:

- Museum Arken
Het museum ligt aan de Køge Baai en is ontworpen door architect Søren Lund. Het is geopend in 1996 en later in 2008 en 2009 uitgebreid.
- Museum Louisiana
Het Museum kijkt uit over de Øresund. Er is een goed uitgebalanceerd evenwicht tussen de kunst in de beeldentuin, de natuur en de architectuur van het museum. De interactie tussen die drie elementen is uniek te noemen. Het museum is een schepping uit 1958 van de toenmalige eigenaar Knud W. Jensen en is ontworpen door de architecten Wilhelm Wohlert en Jørgen Bo. Het is sindsdien tot aan 1991 meerdere malen uitgebreid tot zijn huidige vorm.

Bezoek Malmö in de Øresundregio.

Als afsluiting van de excursie werd zondagmiddag een bezoek aan Malmö gebracht.

Op weg naar Malmö stapte architect Bo Christiansen in de bus. Hij vertelde welke invloed de bouw van de Øresund-brug heeft gehad op de sociale en economische ontwikkeling van de gehele Øresundregio. De lage kosten van de woningbouw in die regio van Zweden heeft het aantrekkelijk gemaakt voor de Denen om zich daar te vestigen en te werken in Kopenhagen. Ook is het voor de Zweden aantrekkelijker dan vroeger toen ze met een ferry moesten oversteken om te gaan winkelen in Kopenhagen. De brug begint met een deels ondergrondse tunnel i.v.m. de veiligheid van vliegveld Kastrup in Kopenhagen.

In Malmö werd een ecologische woonwijk bezocht, waar zich ook een vanuit Kopenhagen zichtbare 'landmark' bevindt: de getordeerde woontoren Turning Tower van de Spaanse architect Santiago Calatrava. Van hieruit was het vliegveld in Kopenhagen ook makkelijk bereikbaar. Rond half zes werd ingecheckt voor de terugvlucht naar Amsterdam en kon de groep met veel enthousiasme terugkijken op deze veelzijdige en interessante excursie.

Dag van de Architectuur 2010

Datum: 26 juni 2010 **Opkomst:** circa 1200 bezoekers in de Zaanstreek

In samenwerking met: Gabriel Verheggen ABC, Architectuurcentrum Haarlem.

Rondleidingen door de opengestelde gebouwen in de Zaanstreek door **Paul Carree**, architect, **Jan Zijlstra**, architect,

Piet Weijers, ZVH, **Gé Sombroek**, bouwer en eigenaar Waakzaamheid, **Tom Tulleken**, historische vereniging Wormerveer,

René Vink, Parteon, **familie van Gelder**, eigenaar pakhuis Wildeboer, **Tamara Pijnenburg**, Hotel Inntel,

Marene Kok, informatiecentrum Inverdan en **Mart Pot**, pakhuis Hollandia.

Architectuur en Hergebruik

EEN UITWISSELING TUSSEN HAARLEM EN ZAANSTREEK

Architectuur onder de aandacht brengen bij een zo groot mogelijk publiek is al twintig jaar het credo van de Dag van de Architectuur. In het weekend van 26 en 27 juni 2010 vond deze landelijke themadag weer plaats. Het thema van dit jaar was 'Architectuur & Hergebruik' en speelde zich in de Zaanstreek af op zaterdag 26 juni.

Samen met architectuurcentrum ABC uit Haarlem had Babel voor de dag van de Architectuur een actief uitwisselingsprogramma opgezet, zodat ook bezoekers in de regio de gelegenheid kregen om nieuwe indrukken op te doen. In de Zaanstreek liggen immers veel geslaagde voorbeelden van panden en complexen, die na een ingrijpende verbouwing of restauratie getransformeerd zijn en nieuwe eigentijdse functies hebben gekregen. Bekend bij veel Zaanse kanters, maar nog te weinig daarbuiten. **Een uitwisseling tussen twee steden**

Hergebruik van oude gebouwen, terreinen, materialen en vormen, is van wezenlijk belang om de culturele identiteit te behouden en te versterken, om duurzaamheid te bevorderen, om verspilling tegen te gaan en om betrokkenheid bij de eigen historie meer basis te geven.

De Zaanstreek is rijk aan waardevolle oude panden en industrieel erfgoed en Babel wilde deze rijkdom graag delen met anderen. Omgekeerd gold dat ook voor Haarlem. Daarom vertrok 's ochtends vanuit Haarlem een boot vanaf het Droste Complex richting Zaandam. Vanaf de Burcht in Zaandam vertrok op dezelfde tijd tevens een boot richting Haarlem. De grote groep belangstellenden voor deze boottocht (circa 90 personen) uit Haarlem werd in Zaandam in drieën gesplitst. Onder begeleiding van Wim Visser, Gerrit Teders en Cees Kruit werd met hen vanaf de Burcht naar de Verkadefabriek, Hotel Inntel en Maison D'essence gewandeld, alwaar zij een rondleiding kregen. Zaanse kanters konden in Haarlem naar eigen keuze de vaak dicht bij elkaar liggende verschillende gebouwen bezichtigen. Na circa 3 ½ - 4 uur voeren de boten weer terug naar de eigen stad.

Alle opengestelde gebouwen, met diverse rondleidingen door de verantwoordelijke architecten,

eigenaren of gebruikers, waren deze dag ook op eigen gelegenheid bereikbaar en vele bezoekers hebben deze kans flink aangegrepen. Het college van B & W in Zaanstad benutte deze dag eveneens prima. Per fiets bezochten zij 3 opengestelde locaties, alwaar zij aanspreekbaar waren en in gesprek gingen met het toegestroomde publiek.

Het tweede leven van enkele panden in de Zaanstreek

In de Zaanstreek kon men acht panden bezoeken

en werd men daar vaak getraceerd op een toelichting en een rondleiding. Ook het Informatiecentrum Inverdan op de Gedempte Gracht was geopend. De medewerkers van de afd. communicatie van de gemeente Zaanstad gaven hier een toelichting op 'Inverdan'. Dit eigenzinnige centrum voor de Zaanstreek wordt - deze dag deels nog een bouwput - nu getransformeerd tot een stedelijk gebied met wonen, werken, educatie en centrumfuncties zoals het nieuwe stadhuis.

Hier was ook een grote, gedetailleerde maquette te bewonderen. Aan de hand van deze maquette kon men van alles te weten komen over Inverdan. Op grote schermen was een artistimpression in 3d te zien met een duidelijke uitleg over alle veranderingen.

Bij voormalige herberg **De Waakzaamheid** in Koog aan de Zaan stonden ook de deuren weer eens open. Uit de gemeente archieven blijkt dat er in 1626 reeds sprake was van 'De Jonge Prins' of 'De Prins'. De waard van deze herberg gold als een gezaghebbend autoriteit, aan hem werden van schoutswegen verzoeken gericht, waarin over bepaalde personen, die zich op of om de herberg wat minder ordelijk gedroegen uitvoerig rapport werd verlangd. Om politieke redenen werd de naam later gewijzigd in 'De Waakzaamheid'.

Stichting de Waakzaamheid had in het voorjaar van 2008 haar plannen m.b.t. de restauratie van het rijksmonument naar buiten gebracht. De restauratie wordt door eigenaar bouwbedrijf Somass uitgevoerd, die uiteraard zelf de rondleiding hier verzorgde. In het eerste kwartaal van 2010 had De Waakzaamheid meegedaan aan het SBS 6

programma 'het mooiste pand van Nederland' en de tweede plaats behaald.

Tom Tulleken van de historische vereniging Wormerveer ontving in de **Doopsgezinde Vermaning** te Wormerveer de belangstellenden. De Vermaning werd in 1831 gebouwd naar een ontwerp van de Amsterdamse architect H. Springer. De monumentale voorgevel herinnert aan het Empire van de Franse tijd, de sobere vormgeving sluit aan bij het classicisme. Opmerkelijk is dat de voorgevel is gecomponeerd op het vierkant en een twaalfalige verdeling. Het tientalig stelsel van de in 1816 ingevoerde metermaat vond niet overal toepassing in ons land. Tot 2009 deed het pand nog dienst als kerkgebouw. Een stichting, gekoppeld aan de historische vereniging, zal het gebouw binnenkort gaan exploiteren als vergader- en congresruimte.

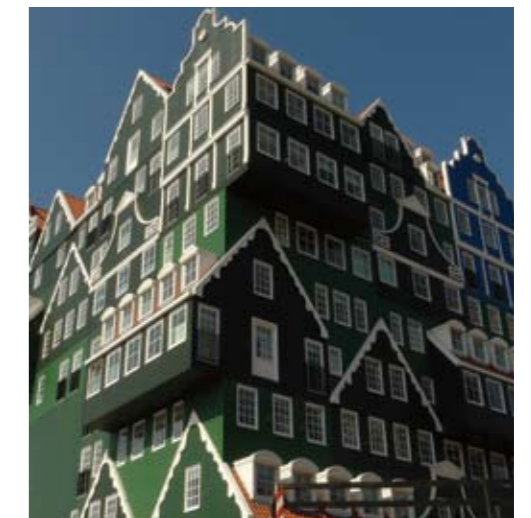
Massaal was het bezoek toegestroomd voor een bezichtiging van **Hotel Inntel**, het pas geopende en spraakmakende nieuwe hotel in het centrum van Zaandam. Hier was sprake van hergebruik van stijlen en kleuren, van vormen en proporties, het verbinden van het heden met het verleden. Volgens Wilfried Van Winden, architect van het hotel, staat het gebouw model voor de Fusionarchitectuur die hij voorstaat, nl. het op een inventieve wijze verbinden van het heden met het verleden, van traditie met vernieuwing en van high en low culture. Het nieuwe hotel Inntel is onderdeel van het project Inverdan en zal straks een geïntegreerd onderdeel gaan vormen van een omgeving met een fijnmazige infrastructuur, verhoogd voetgangersniveau op 7.20 m, stedelijke dichtheid en

stedelijke centrum functies.

De **Jedelooschool** in Zaandam, een voormalige ambachtschool, is in de jaren '30 van de vorige eeuw gebouwd en ontworpen door de Zaanse architect J. Schipper. Naast gele bakstenen heeft het aan de voorzijde mooie betonnen en granieten decoraties. Ook de grote gevelvlakken en de gedetailleerde raampartijen zijn kenmerkend voor de architectuurstijl uit die tijd (laat Amsterdamse school). Na jarenlange leegstand is het hoofdgebouw en de conciërgewoning onlangs getransformeerd tot woningen. Met respect voor het verleden heeft Hooysschuur architecten dit plan ontworpen. Een combinatie van karakteristieke stijlen en comfortabel wonen. Details en elementen die het gebouw zo stijlvol maakten, bijv. de 11 meter hoge ramen in het hoofdtrappenhuis, bleven behouden. Met hulp van Nicolette Zwart leidde René Vink van Parteon de bezoekers rond.

Natuurlijk waren met name de oud-leerlingen en oud-leraren en leraressen van dit gebouw nieuwsgierig en wilden deze de transformatie met eigen ogen aanschouwen: Dit was vroeger de plek waar Zaanse kanters hun toekomstige vak leerden! Tegenwoordig kunnen bewoners hier dus genieten van een sfeervolle en authentieke woonomgeving.

In 1930 werd in Zaandam **de essencefabriek van Polak & Schwarz** gebouwd. Voor de oorlog was dit een van de belangrijkste bedrijven ter wereld op het gebied van smaakstoffen. Het is een van de gaafste voorbeelden in Zaanstad van een bedrijfsgebouw in de nieuwe bouwstijlen die



zo kenmerkend zijn voor de periode 1920-'30. Geheel opgetrokken uit gewapend beton en met een draagconstructie van zogenoemde 'paddestoelvloeren' was de fabriek een weliswaar laat, maar uniek voorbeeld van vroege betonbouw in Nederland.

Na de oorlog verhuisde het bedrijf naar Hilversum. De fabriek werd daarna gebruikt als politiebureau en kwam eind jaren '90 leeg te staan. Het gebouw, een schitterend industrieel monument, ging in kwaliteit achteruit. Plannen werden gemaakt om het te verbouwen tot een complex met wooneenheden met behoud van het architectonisch belangwekkende karakter. In 2001 gaf het rijk extra geld voor de restauratie en herbestemming van dit rijksmonument. Woningcorporatie ZVH kon vervolgens het pand herbestemmen tot 22 luxe huurappartementen. Het in 2001-'02 gerealiseerde restauratieplan van Architectenbureau Zijlstra Schipper te Wormer ontving in 2003 de Nationale Renovatieprijs. Bezoekers van dit complex, tegenwoordig bekend onder de naam **Maison d'Essence**, werden rondgeleid door Piet Weijers (ZVH) en architect Jan Zijlstra en kregen hier de unieke kans de prachtige behouden details, stijl en allure van dit verleden in dit wooncomplex van heel nabij weer te proeven.

De geschiedenis van **Rijstpellerij Hollandia** in Wormer gaat terug tot 1877 toen hier de oorspronkelijke stoompellerij werd gebouwd. In 1880 kreeg

het gebouw een extra verdieping. In 1885 werden aan zij- en achterkant uitbreidingen gerealiseerd. In 1888 werd na een grote brand, t.b.v. een sprinkler, de watertoren aangebouwd. De voorgevel aan de Zaan werd in 1902 vier meter naar voren geplaatst en kreeg zijn huidige uiterlijk. Tevens werd in dat jaar de klokken toren gebouwd. In 1913 vond aan de oostzijde een grote uitbreiding plaats van zes bouwlagen.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam het complex leeg te staan. Na 30 jaar leegstand heeft Stichting Hollandia het gehele pand zowel binnen als buiten gerestaureerd. Kantoren hebben vanaf toen in delen bezit genomen van het gebouw en dit jaar was de stoomhal gereed gekomen voor bedrijfsevenementen Mart Pot van Stichting Hollandia liet trots zien waar de herbestemming van de stoompellerij inmiddels toe geleid had.

Sinds 2006 worden de **Verkadefabrieken** geleidelijk geschikt gemaakt voor het huisvesten van uiteenlopende functies. Het complex van de voormalige chocoladefabriek Verkade in Zaandam bestond uit een aantal afzonderlijke delen, die in de loop van de tijd tegen elkaar aan zijn gebouwd. Bakkerij 'De Ruyter' was als eerste gerealiseerd in 1886 en het jongste bouwdeel was in 1974 toegevoegd. Het geheel aan gebouwen, met een omvang van 18.000 m2 bruto vloeroppervlak, staat dan ook op de lijst van rijksmonumenten. In het complex blijven ook na de restauratie deze vele typerende stijlkenmerken en constructiemethoden

uit verschillende perioden herkenbaar. Paul Carree, verantwoordelijk architect voor het restauratieontwerp, gaf uitleg over deze transformatie met o.a. het uitgangspunt om de gevels en de daken van het gebouw zoveel mogelijk in tact te laten.

Pakhuis de Wildeboer aan de Dubbele Buurt in Wormerveer, stond oorspronkelijk op een terrein van Verkade aan de Westzijde in Zaandam. Het pakhuis is waarschijnlijk gebouwd in 1731 door Jochem Nomen, welke aan het Stuurmanspad woonde. Voor dié tijd moet het een groot pakhuis zijn geweest. In 1985 is het pakhuis verplaatst naar de huidige plek. Het geheel houten pakhuis is opgebouwd uit twee beuken en heeft drie verdiepingen. De aanwezigheid van windluiken duidt erop dat het o.a. een opslag plaats is geweest voor zaden en granen. Deze dag was voor bezoekers een unieke kans te aanschouwen welke verandering dit pand had ondergaan. Nu is het namelijk in particulier bezit van de familie Van Gelder, die de belangstellenden hartelijk ontving en rondleidde in hun woning annex atelier ruimte.

Zo'n 40 Zaan kanters vertrokken vanaf de Burcht in Zaandam deze dag per rondvaartboot naar Haarlem. Een prachtige tocht, dus onbegrijpelijk dat de belangstelling van de Zaan kanters voor dit bezoek niet groter was! Via het Noordzeekanaal ontmoetten beide groepen elkaar even. Bij de sluisjes van het pittoreske dorpje Spaarndam wisselden zij van boot, waar de

HET BEZOEK AAN HET HERGEBRUIK IN HAARLEM

Zaanse groep verder voer over het Spaarne naar het vernieuwde **Droste-terrein**. Onderweg kregen alle bootgasten een deskundige toelichting van Paul Carree over de geschiedenis van het Noordzeekanaal en de Zaan en van Renée Borngonjen over **het Spaarne**.

In het **Meterhuis**, één van de voormalige fabriekspanden van Energiebedrijf Haarlem nu een horecagelegenheid, trapt Gabriel Verheggen van ABC Haarlem de Haarlemse editie van de DvdA af. Op deze plek en tevens verzamelpunt van verschillende rondleidingen naar diverse fabriekspanden rondom het Droste terrein, vonden allerlei lezingen en presentaties plaats. Met veel belangstelling werd aandachtig geluisterd naar het verhaal van Max van Aerschot, sinds 2008 de stadsbouwmeester van Haarlem. In deze rol heeft hij te maken met verschillende partijen die veranderingen c.q. verbeteringen in de stad willen bewerkstelligen. Via beamerbeelden toonde Van Aerschot wat er gebeurt als men oude gebouwen laat verrotten: zij vallen dan ten prooi aan de vergankelijkheid. Door transformatie naar iets dat een nieuwe toekomst krijgt behoud je een deel van dit belangrijke verleden die een stad gemaakt heeft en ook voor de huidige bewoners nog steeds betekenisvol is. Als stadsbouwmeester spant Max zich ook enorm in om de verkeersstromen en bereikbaarheid van

de binnenstad niet ten koste te laten gaan van de oorspronkelijke sfeer van het oude centrum.

Aansluitend deze lezing werd Max van Aerschot gevolgd op de rondleiding naar allerlei andere panden op het terrein van de **Nieuwe Energie**, welke langzaam getransformeerd wordt naar een dynamisch centrum voor culturele en creatieve energie. Dit gaat niet zonder slag of stoot en er zijn veel tegenstrijdige belangen ontstaan, o.a. doordat ook woningbouw naast dit terrein heeft plaatsgevonden en deze oude panden - nu rijksmonumenten - vaak onvoldoende geïsoleerd zijn. Zo kampt bijvoorbeeld de enorme **Turbinehal**, voorheen de plek waar met stoom energie werd opgewekt, met tegenwerking van de exploitatie voor evenementen en feesten door geluidsoverlast. De eigenaar (dit is niet de exploitant) wil tot nu toe niet investeren in het opknappen van de lekkende gevels en verrotte raampartijen...

In en rond de voormalige branderij van de voormalige **Droste Cacao en Chocoladefabriek** werd onder leiding van Chris Braaksma een kijkje genomen in het prijzige wooncomplex. De groep liep over de uitgesleten granieten trappen, die in tact zijn gehouden. Boven wandelden de belangstellenden in het trappenhuis en nogal kille gangen, waar zich nu appartementen bevinden. Eén nog leeg appartement mocht worden bezichtigd. Het raam



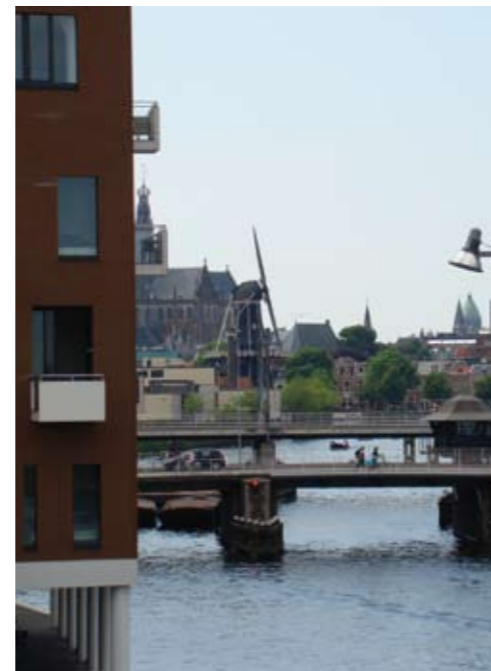
gaf een mooi wijds uitzicht over het stadscentrum met in de verte molen de Adriaan en de basiliek Sint Bavo. Het tegeltableau van de verpleegster met het dienblad chocolademelk siert buiten nog altijd de gevel. Aan de waterzijde bevindt zich in dit gebouw eveneens een horeca-etablisement met de naam **Chocoase**.

Later in de middag werd ook de **Figeehal** bezocht, een voormalige machinefabriek. Aan de waterkant zijn hier in 2002 al 12 bedrijfsateliers gevestigd. In de 'hoge hal', wordt op de begane grond nog druk gebouwd aan 3 grote bedrijfsruimten, met kantoor entresols. Daarboven komt een parkeerdek (bereikbaar via een hellingbaan) met directe toegang tot 16 bedrijfs-lofts. De dakverdieping met veel glas - tijdens het bezoek heerste hier een ware saunatemperatuur - bood een prachtig zicht op de stad en zal worden bestemd voor exclusieve bedrijfsruimtes. Een hangende brug langs de voormalige kraanbaan zal deze bedrijfs-lofts in het dak gaan ontsluiten met liften en trappen.

Door een speciaal voor deze dag neergelegde pontonverbinding over het normaal gesproken

scheidende water, werd teruggewandeld naar het terrein van **Energie Haarlem**.

Er bleef nog een beetje tijd over om ook de **Nieuwe Vide**, het voormalig administratiekantoor en nu centrum voor hedendaagse kunst, te bezoeken. Of gewoon aldaar nog wat rond te kijken en wandelen. Met de bus vertrokken de Zaankanters terug naar Spaarndam. Daar ontmoetten zij de Haarlemmers weer, die erg enthousiast waren over hun bezoek aan Zaandam. Het kostte de rondvaartboot daarna nog geen uurtje varen om weer terug te keren in het centrum van Zaandam. Een prachtige dag die, mede dankzij het zalige zomerse weer, ook door de Zaanse groep ontzettend geslaagd werd bevonden.



aranae Grafimedia
WWW.ARANEAGRAFIMEDIA.COM

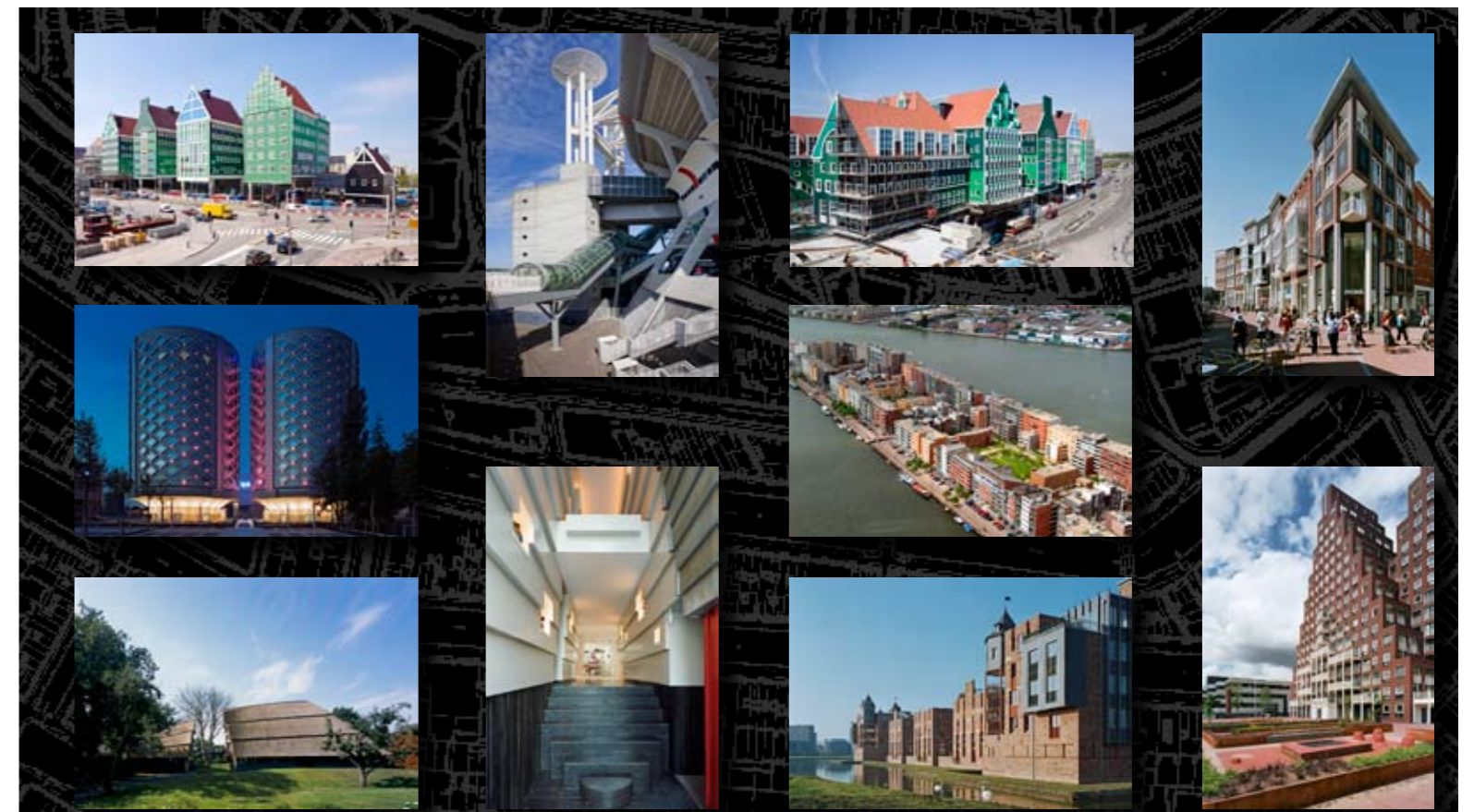


Uw bouwtekeningen overal beschikbaar.

Archiveren, zoeken, bekijken, afdrucken en distribueren van tekeningen uit uw tekeningarchief wordt zo wel heel eenvoudig. U bespaart veel zoektijd en ruimte met een digitaal archief. Tegen ongekend lage kosten digitaliseert en codeert Aranea uw bestaande analoge tekeningen.



aranae Repro **aranae Offset**
ARANEA - RONDE TOCHT 10 - 1507 CC ZAANDAM
TEL. 075 - 61 69 219



Kerkstraat 204 1017 GV Amsterdam Postbus 15550 1001 NB Amsterdam

Soeters Van Eldonk architecten

T (020) 624 29 39 F (020) 624 69 28 E arch@soetersvaneldonk.nl W www.soetersvaneldonk.nl

Babelsalon 2010

Datum: 21 september 2010 **Locatie:** La Brèche Wormerveer **Opkomst:** circa 18 bezoekers

Piet Bakker, lector crossmedia en oud-journalist, in gesprek met **Simone Richardson**,

directeur van de Stichting Sportevenementen Le Champion.

Organisatie van de Dam tot Damloop

INTERVIEW

Le Champion organiseert jaarlijks meer dan tweehonderd evenementen op fiets-, hardloop- en wandelgebied die gaan van korte fietstochten voor het hele gezin tot massale evenementen als de Ronde van Noord-Holland, de Egmond Halve Marathon en de Zandvoort Circuit Run. Hoe worden al die gebeurtenissen geregeld, van wie ben je afhankelijk? Waar komen de deelnemers vandaan? Wat is de plaats van de vrijwilligers in de organisatie? Waar zitten de valkuilen? Hoe is de relatie met lokale en regionale bestuurders en met het bedrijfsleven? Hoe organiseer je de veiligheid van deelnemers en omstanders? Deze en andere vragen kwamen aan de orde in het gesprek dat dr. Piet Bakker, lector Crossmedia aan de Hogeschool Utrecht en oud-journalist, voerde met Simone Richardson.

Simone Richardson is sinds anderhalf jaar directeur van de Stichting Sportevenementen Le Champion en is gast in de Babel Salon op 21 september 2010, twee dagen na de Dam tot Damloop, het grootste Nederlandse hardloopevenement. Zij is een verdienstelijk atlete en studeerde bewegingswetenschappen aan de Universiteit van Groningen in de jaren negentig. Richardson was, in 2009, de eerste nationale winnaar van de First Athletic Women's Leadership Award, een vrouwenprijs die in het leven is geroepen door European Athletics. Zij voelt zich vereerd en geeft aan dat er maar weinig vrouwen op hoge posities in de sport werken en dat vrouwen vaak een stapje extra moeten zetten om aan de top te komen. Ze was eerder onder meer directeur van de Rugbybond en account manager bij het NOC*NSF. Het werk in een mannenwereld gaat haar goed af.

Voldaan maar vermoeid, zoals zij zelf zegt, praat zij in de Babel Salon onvermoeibaar en enthousiast over de afgelopen Dam tot Damloop en haar organisatie. Le Champion is een stichting en een vereniging. De Stichting heeft 18 medewerkers, de vereniging kent 8.000 leden die wandelen, fietsen en hardlopen. Voor het welslagen van de vele sportevenementen zijn vrijwilligers onmisbaar. Voor de Dam tot Damloop zijn 1.200 vrijwilligers in touw, en ook de laatste drie weken voor de loop wordt een zwaar beroep gedaan op tientallen vrijwilligers die pakketjes in enveloppen stoppen met startnummers en bijbehorende hardloopchips. De vrijwilligers blijven gemotiveerd door het plezier dat zij anderen bezorgen. Velen zijn al jaren bij dit



Le Champion organiseert ook de Amsterdam Marathon, die nog altijd geen echte publiekstrekker is, maar internationaal belangrijk, met 10.000 buitenlanders aan de start en jaarlijks internationale toptijden. Voor de internationale topdeelnemers moet een officiële wedstrijd georganiseerd worden waarbij Le Champion aan vele eisen dient te voldoen. Dit is belangrijk voor de internationale erkenning van de topprestaties, zowel voor Le Champion als voor de topatleten. De combinatie van wedstrijden voor professionals en amateurs vergt extra inspanning - waar ook de atletiekbond bij betrokken is - en verhoogt de aantrekkelijkheid van het evenement voor alle lopers.

Steeds hogere eisen worden gesteld aan de veiligheid. De Egmond Halve Marathon kon afgelopen winter niet doorgaan door plotselinge heftige sneeuwval, waarbij de vergunning op het laatste moment werd ingetrokken, toen de vrijwilligers al op het strand klaar stonden. Het verlenen van vergunningen door verschillende gemeenten en de onderlinge afstemming vergt veel inzet, maar zo langzamerhand is iedereen goed geïnformeerd, en werkt de organisatie met diverse draaiboeken en een groot coördinatie-comité. Uiteraard komen aanpassingen op het laatste moment voor. Ieder jaar worden de evenementen geëvalueerd en wordt op klachten ingegaan. Die betreffen vaak de bereikbaarheid voor minder validen en ambulances. Een maand van tevoren worden omwonenden zo goed mogelijk geïnformeerd om overlast te voorkomen. Men raakt ook steeds beter op de hoogte van dit jaarlijkse Zaanse feest.

werk betrokken en allen delen hun belangstelling voor de sport, want via sportverenigingen zijn de vrijwilligers aangetrokken en worden hun activiteiten voor Le Champion gecoördineerd. De verenigingen, zoals de atletiekvereniging Zaanland, zorgen voor trainingen van de deelnemers aan de Dam tot Damloop en dit soort arrangementen maakt deze loop extra aantrekkelijk. Het is een sportieve en recreatieve gebeurtenis, zo blijkt uit informatie van het zeer betrokken publiek dat zich, door het geringe aantal bezoekers, gemakkelijk in het gesprek mengt.

om in de eigen omgeving te lopen en door familie en vrienden te worden toegejuicht. In de loop van de jaren is het aantal deelnemers gestegen van 4.500 tot 35.000 en een uitbreiding tot in totaal 40.000 deelnemers moet mogelijk zijn. Het totale Dam tot Dam weekend kent 55.000 deelnemers aan een Businessloop, een wandeltocht (15.000), een FietsClassic (5.000) en een mini Dam tot Damloop voor kinderen. Er wordt niet gedacht over een hernieuwde deelname door skaters/skeelers na het ongeluk in de IJ-tunnel in 1999 waarbij tientallen gewonden vielen.

De Dam tot Damloop heeft een lange traditie die begon in 1959 toen de burgemeesters van Amsterdam en Zaandam protesteerden tegen de gebrekkige verbinding tussen beide steden. Zij regelden dat bekende en minder bekende Nederlanders zich op meer of minder ludieke wijze van de ene naar de andere Dam verplaatsten en oefenden zo druk uit op de Rijksoverheid om een tunnelverbinding tot stand te brengen onder het IJ. In 1985 was de eerste echte Dam tot Damloop. De afstand van 10 mijl is aantrekkelijk en al snel bleek hoe plezierig en gezellig het werd gevonden

Trouw kenmerkt de vrijwilligers en ook de sponsors. Van het begin af aan is NIKE hoofdsponsor en Ahold/Albert Heijn manifesteert zich met circa 3000 deelnemers. Dankzij de betrokkenheid van bedrijfsleven en sponsors kan elk jaar iets nieuws worden toegevoegd. Dit jaar kon iedere deelnemer zijn eigen gelopen eindtijd aan de medaille toevoegen. Ook kunnen deelnemers zich terug zien op de website van Le Champion, op livebeelden en foto's. Er stonden camera's en met behulp van matten werd de chip herkend, de tijd geregistreerd en de deelnemers goed in beeld gebracht.

Desgevraagd blijkt Simone Richardson een overtuigd voorstander van de Olympische Spelen 2028 in Nederland, omdat daar een belangrijke economische impuls vanuit zal gaan en de positieve effecten enorm zullen zijn voor iedereen met liefde voor de sport.



Babeldiscussie 2010

Datum: 29 september 2010 **Locatie:** Serah Artisan Zaandam **Opkomst:** circa 70 bezoekers

Gast sprekers: Wilfried van Winden, architect Hotel Inntel en Piet Vollaard, architect, architectuurschrijver en -criticus

Discussieleider: Ted van Galen, stedenbouwkundige

De architectuur van Inverdan

SPRAAKMAKEND OF
TRENDSETTEND?

De architectuur in het centrumgebied Inverdan krijgt steeds meer vorm. Het hotel en het stadhuis zijn nu al spraakmakend en krijgen de nodige media-aandacht in binnen- en buitenland. In vakkringen kent deze nieuwe Zaanse architectuur zowel voor- als tegenstanders en vormt inmiddels onderdeel van een nationaal debat over hedendaagse trends en vernieuwing in de architectuur. Babel wilde deze avond een verdieping aanbrengen in het duiden van de Zaanse architectuur. Is Inverdan het begin van een renaissance van de Zaanse architectuur, geënt op de trotse houtbouw van de streek en de genius loci? Of ziet het er naar uit, dat het Zaanse stadscentrum over een aantal jaren wordt beschouwd als een gedateerde modegril? De eerste inleider, Piet Vollaard, plaatste de architectuur van Inverdan binnen een architectuurstroming, waarna Wilfried van Winden dieper inging op de architectuur van het, door hem ontworpen, Hotel Inntel, die behoort tot fusion architectuur. Een door Wilfried van Winden benoemde nieuwe stroming, die hij omschrijft in zijn onlangs verschenen boek, 'Fusion'.



Piet Vollaard toonde tijdens zijn presentatie, middels een kort overzicht van de architectuurgeschiedenis van de jaren '50 tot nu, aan dat de architectuur van Soeters en Molenaar en Van Winden niet behoort tot het traditionalisme. Dit wordt echter wel beweerd in het boek 'de nieuwe traditie' van Hans Ibelings en Vincent van Rossem, dat eind 2009 is gepubliceerd.

'Het stadhuis van Soeters is een voorbeeld van een 'duck', een uitvergroot Zaanse huis'.

De presentatie van Piet Vollaard was getiteld: 'Just What Is It that Makes Today's MODERN Zaandam so Different, so Appealing?' Hiermee verwees hij naar de tentoonstelling 'This is Tomorrow' van Richard Hamilton. Deze tentoonstelling vond in 1956 in Londen plaats. Voor deze tentoonstelling maakte Richard Hamilton een collage waarin de moderne facetten van de jaren '50, middels pop-art, werden getoond in een standaard Amerikaanse woonkamer. Deze facetten van het modernisme en de economische vooruitgang werden in Nederland tijdens de tentoonstelling E55 in Rotterdam zichtbaar gemaakt en later op de Wereldexpositie in Brussel (1958).

Het optimisme van de pop-art uit de jaren '50 werd in de architectuur vertegenwoordigd door



Venturi met zijn boeken: 'Complexity and Contradiction in Architecture' (1966) en 'Learning from Las Vegas' (1972). Een goed voorbeeld hiervan is het huis dat hij voor zijn moeder liet bouwen, Vanna Venturi House, Philadelphia, 1963. Op het eerste gezicht lijkt dit een klassiek huis, maar door schaalvergrotingen van de schoorsteen en het raam en het schijn puntdak is het interieur niet klassiek maar uiterst modern. Het behoort tot de categorie 'decorated shed' zoals hij de casino's in Las Vegas omschrijft in zijn boek.

Hierin omschrijft hij twee types iconische gebouwen; 'ducks' het is dat wat het van buiten lijkt, een hotdog-stand in de vorm van een hotdog. En de 'decorated shed', een box waar een gevel als het ware voor wordt 'geplakt'. Piet Vollaard gaf aan dat het stadhuis van Soeters een voorbeeld is van een 'duck', een uitvergroot Zaanse huis. Ook Hotel Inntel zou gezien kunnen worden als een stapeling van 'ducks'. En dit zorgt gelijktijdig voor complexiteit en tegenspraak. Wat achter de gevel zit heeft weinig te maken met de gevel, hoogstens een stapeling van kamers, wat een hotel is.

De ideeën van Venturi en de pop-art zijn later benoemd als stroming door Charles Jencks in zijn boek 'The language of Post-Modern Architecture' (1977). Piet Vollaard vond het teleurstellend dat post-modernisme zich vooral heeft gefocust op het historiserende deel, terwijl dit boek een veel bredere betekenis geeft aan post-modernisme. Voorbeelden van het post-Modernisme in Nederland zijn schaars, een voorbeeld is het CIRCUSTheater in Zandvoort van Soeters (1991).

Naast Venturi is er een tweede lijn, waarin het post-modernisme wordt gekenmerkt, die van Colin Rowe. In zijn boek 'Collage City' (1978) wordt ingegaan op het contextualisme, de stad is een collage van fragmenten. Architectuur is niet zo modern als andere kunstvormen, zoals moderne kunst, literatuur en muziek. Architectuur is eerder

een collage en een rigide voortzetting van ideeën uit de 19de eeuw. Deze collage en contextualisme is volgens Piet Vollaard terug te zien in het masterplan Inverdan.

In het boek 'Transparency' (1971) wordt gesproken over literal- and phenomenal transparency. Bij de literal transparency gaat het om de verschillende lagen transparanties over elkaar, terwijl 'phenomenal' ingewikkelder is. Dit gaat over ruimtelijkheid, dieptewerking en organisatie. In de ontwerpen van Le Corbusier, bijvoorbeeld Villa Stein (1927), zijn zowel verticaal als horizontaal verschillende lagen aan te wijzen, die een dieptewerking met zich meebrengen.

Hotel Inntel is, volgens Piet Vollaard, een Pop-gebouw, een grafische decoratie, een platte collage, maar tegelijkertijd een postmoderne trukendoos, gelaagd, driedimensionaal, 'phenomenal transparency'.

'Wilfried van Winden heeft geen probleem met de term postmoderne trukendoos'.

Wilfried van Winden - die in diezelfde periode studeerde - had geen probleem met de term: postmoderne trukendoos. Één van de lessen tijdens hun studie aan de TU in Delft was: 'Zorg voor een goedgevulde gereedschapskist.'

Als architect van Hotel Inntel begon Wilfried van Winden met een korte introductie over de totstandkoming van het ontwerp en de bouw van Hotel Inntel. De footprint, de hoogte en de uitstraling van het gebouw zijn vooraf vastgelegd in het Masterplan Inverdan en het daarbij behorende beeldkwaliteitplan, waarin wordt gerefereerd naar Zaanse houten huizen. Een hotel is een tijdelijk huis.



De juiste plattgrond met de stedenbouwkundige regels, resulteerde in een groot huis met een aantal uitkragingen. Na verschillende collages van, al dan niet repeterende gevels, is er een combinatie uitgekomen van een stapeling en een repetitie; vijf verschillende gevels in vier variërende kleuren. Door de hoekoplossingen is de gevel driedimensionaal geworden. Het blauwe huis is een link naar het schilderij, 'het blauwe huis' (1871) van Claude Monet, van de Hogendijk 78 in Zaandam.

Wilfried van Winden ging in zijn tweede deel van zijn inleiding in op Fusion Architecture, een strOming waartoe Hotel Inntel behoort. Hij schreef hierover het boek, 'Fusion', dat enkele dagen voor de discussie was gepresenteerd. Hierin houdt hij

'Het is een simpele doos met versierde gevels met aardige hoeken, maar geen fusion, meer een grafische gevelcompositie.'

een pleidooi voor de diversiteit en de verschillende invloeden van de huidige samenleving. En niet zoals het modernisme, één manier van denken, het uitsluiten. Als voorbeeld werd een afbeelding van een ontwerp van Victor&Rolf getoond, een moderne interpretatie van een klomp, waar de oude ambacht gecombineerd wordt met de tijd en mode van nu.

Wilfried van Winden omschrijft fusion in zijn boek als volgt: 'Een inventieve menging van identiteiten, het verbinden van heden en verleden en van traditie en vernieuwing, van high en low culture en van romantiek met rationalisme. Verbindingen waarmee ontwerpen worden gemaakt die beantwoorden aan specifieke culturele en lokale gewoonten en wensen.' Een ander voorbeeld van fusion architectuur is de villa voor een Russische pianiste ontworpen door Piet Blom (1993), die de identiteit van de bewoonster uitstraalt. Hetzelfde geldt voor de woonwijk Le Medie van Geurst & Schulze ar-

chitecten in Rotterdam. Deze woonwijk ademt een mediterrane sfeer. Een voorbeeld van een door Wilfried Van Winden ontworpen woongebouw, is de Oriënt in den Haag. Dit woonblok is speciaal ontworpen voor de Hindoestaanse middenklasse, die een grote bevolkingsgroep vormt in Den Haag. In de architectuur zijn zowel Hindoestaanse ornamenten als Haagse architectuur te herkennen.

De meningen over of Hotel Inntel gezien moest worden als fusion architectuur waren verdeeld. Volgens Van Winden is het een menging van kenmerken uit het verleden, de Zaanse houtbouw, en het heden. Paul van Hoek, landschapsarchitect, vond dat het te veel door is geslagen naar het traditionalisme, recht voor z'n raap. Hij vroeg zich af

of de fusion hier in balans is. Piet Vollaard gaf ook aan dat dit niet het sterkste voorbeeld van fusion is: 'Het is een simpele doos met versierde gevels met aardige hoeken, maar geen fusion, meer een grafische gevelcompositie.'

Wim Visser omschreef Hotel Inntel als een 'puisterig gedrocht'. In de beginperiode had hij met Soeters en later ook met een medewerker van Molenaar en Van Winden gepraat over de kenmerkende details van de Zaanse houtbouw, zoals windveren en gootontmoetingen. Hier is echter niets meer van terug te zien, het heeft weinig van doen met het Zaanse bouwen. Piet Vollaard reageerde hierop dat het meer om een beeldtaal gaat, het logo van Zaandam, dan echte Zaanse houtbouw. Door de gekopieerde beelden wordt de beeldcultuur van de Zaanse houtbouw versterkt, aldus Wilfried van Winden.

Paul Carree, architect, benadrukte dat er in de geschiedenis van het Zaanse bouwen geen ander

gebouw bestaat van 12 verdiepingen hoog, in die zin kan het ook niet nagedaan worden. Wim Visser liet daarop weten dat de Vereniging Vrienden van het Zaanse huis bezig is met het ontwerp van een groot Zaanse huis met de karakteristieken van het verleden.

Opvallend is dat enkele jaren geleden er vele tegenstanders waren voor dit ontwerp en dat inmiddels mensen de architectuur beginnen te waarderen. Ria Steenaart erkende ook dat ze eerst niet zo goed wist wat ze er mee aanmoest, maar inmiddels is het toch al een beeldmerk geworden. Wellicht moet dit beeldmerk nog worden versterkt door deze gevelarchitectuur door te zetten op de gedempte gracht. Ook Dick Hofstra (binnenstadmanagement) is daar voorstander van. En Louis Groen (raadslid PvdA) meende dat de gracht zijn eigen kracht heeft met verschillende tijden en stijlen.

Door zijn unieke uitstraling zal het nieuwe centrum mensen van buitenaf gaan aantrekken. Zoals bijvoorbeeld Kees Boonsma, die eerst nog kritisch was op de architectuur, dit verwoordde: 'Als ik uit



het station kom, weet ik; ik ben in Zaandam. Ik weet niet of ik het mooi vind, maar het is wel gedurfd, hier gebeurt iets, ik begin het steeds mooier te vinden.'

Naast de plaatsing in een stroming en de groeien

'De identiteit van Zaanstad is groter dan alleen de Zaanse huisjes'.

de waardering voor het centrum, stond deze avond ook de houdbaarheid ter discussie. Bibi Terpstra, docent beeldende vormgeving, gaf aan dat we nu nog niet weten wat de houdbaarheid zal zijn, de tijd zal het leren. Paul Carree, architect, was van mening dat met de vorderingen van Inverdan Hotel Inntel een minder prominent gebouw zal worden: Je ziet het nu al na de buiging van de bioscoop, daarin doemt het Hotel op. Dit is ook de inzet geweest van het stedenbouwkundig plan, coulisse-architectuur. De modernistische architectuur mag niet 'leuk' zijn, neem IJburg alles is zwart, hier is veel meer sprake van beeldarchitectuur. Duurzaamheid had volgens Paul Carree te maken met de aibaarheid en gevoel van detail. Hierin scoort het gebouw hoog. Wilfried van Winden vulde hierop aan, dat niet alleen de architectuur maar ook oordeel een houdbaarheid heeft.

Ted van Galen vroeg zich af of het niet mogelijk is om zowel de authentieke Zaanse houtbouw als de beeldkenmerkende architectuur naast elkaar kan bestaan. Rob van Maanen, zelf geen Zaanter,

dacht dat door de Zaanse houtbouw als icoon te gebruiken het als Zaanter mogelijk voelt dat er iets afgepakt wordt. Het is ook niet zo dat nu de hele Zaanstreek deze architectuur krijgt. In de zaal waren geen Zaanter die dit gevoel deelden. Piet Vollaard verklaarde dat de identiteit van Zaanstad groter is dan alleen de Zaanse huisjes, water en industrie: de volgende stap is de mosterd en de koekjes. Ria Steenaart liet alvast weten dat de betekenis van de Zaanse identiteit een grote rol zal gaan spelen in het jaarthema van volgend jaar.

Het afsluitende woord was aan voormalig wethouder Piet Keizer. Hij vroeg zich, na zijn aantreding als wethouder in 2006, af, waarom hij Inverdan 'mooi' moest vinden. Na een korte uitleg over het masterplan met behulp van een maquette, werd



Gevelschets Soeters van Eldonk



Cover boekje Zaanse Houtbouw uit 1976 van Pieter Groot.

'Het stadscentrum van Zaandam wordt een bedevaartsoort voor architectuurliefhebbers.'

duidelijk dat het geheel goed zat. Hij vergeleek het masterplan met een vrouw: 'Zij kan haar mooie uiterlijk verliezen, maar haar karakter niet. Het stadscentrum van Zaandam wordt een bedevaartsoort voor architectuurliefhebbers.'

Babelexcursie 2010

Datum: 15 oktober 2010 **Deelnemers:** 29 personen **In samenwerking met en medewerking:** van CAST, **Bas van der Pol**

Met inleidende lezing en rondleiding door **Louis Houet**, voormalig stedenbouwkundige gemeente Tilburg, informatie door

Joep Frencken, projectbureau Spoorzone en lezingen door **Ruud Vreeman**, voormalig burgemeester Zaanstad en Tilburg,

Johan Dunnewijk, directeur woningbouwvereniging Wonen Breburg en **Ludo Hermans**, stedenbouwkundige gemeente Tilburg

Werken aan de stad

EXCURSIE TILBURG

Binnen het kader van de door Babel georganiseerde gebiedsverkenningen vond deze 1-daagse excursie plaats naar een oude industriestad/-regio, welke enigszins vergelijkbaar is met de Zaanstreek. De keuze was op Tilburg gevallen, ooit het centrum van de textielindustrie, omdat daar meerdere interessante plannen voor herstructurering van oude fabrieksgebouwen en -terreinen zijn en worden ontwikkeld. Hoe is en wordt in Tilburg omgegaan met de opgaven van vandaag en morgen in relatie tot de historische erfenis van de stad? Het werd een boeiend bezoek, mede dankzij de uitstekende begeleiding en medewerking bij het opstellen en organiseren van deze dag door CAST (Centrum voor Architectuur en Stedebouw Tilburg) en met name programmamaker Bas van der Pol.

Al vroeg vertrok de bus uit Zaandam en kwam het Babelgezelschap rond half 10 aan bij het Textielmuseum in Tilburg. Hier werden zij onder de kap van het gebouw hartelijk welkom geheten door Bas van der Pol, die een korte toelichting gaf over de uitbreiding en renovatie van dit museum. Opdrachtgever voor deze transformatie was het Audax textielmuseum en de gemeente Tilburg. Architectenbureau Cepezed kreeg de opdracht om deze voormalige wolstoffenfabriek Mommers & Co te transformeren. Het museum en de omliggende wijk Oud-Noord moesten zowel ruimtelijk als maatschappelijk meer op elkaar betrokken raken.

Het complex is uitgebreid met een nieuw abstract glazen entreegebouw en een archiefbewaarpplaats voor het Regionaal Archief Tilburg met bijbehorende leeszalen. De transparantie van het volume straalt toegankelijkheid uit en vergroot de herkenbaarheid van het museum en zijn ingang. De archiefbewaarpplaats is een geheel gesloten betonnen volume dat als een schatkist op stalen portalen boven een bestaand expositiegebouw is geplaatst. Als onderdeel van een herziene routing verbinden transparant glazen gangen de verschillende museumonderdelen.

Rond 10.00 u gaf Louis Houet, voormalig stedenbouwkundige Tilburg, hier een lezing over de

ontwikkeling van Tilburg met een nadere toelichting van de Goirkestraat en omgeving, één van de oudste straten van Tilburg, waar nog altijd wevershuisjes, fabrikantenvilla's en voormalige textiel fabrieken te zien zijn. Hier bevindt zich ook Huize Goirke, een gebouw met een rijke geschiedenis. Het pand, gebouwd in 1842 in opdracht van het bisdom 's-Hertogenbosch, veranderde veelvuldig van functie. Zo fungeerde het als klooster, armen school, pension voor bejaarden, bejaardenhuis en studentenhuisvesting. Pas in 1961 kreeg het complex de huidige naam: Huize Goirke. Op 10 november 2000 viel het pand ten prooi aan een brand waardoor het zwaar werd aangetast. In 2002 tekende Tiwos (Tilburgse Woonstichting) een samenwerkingsovereenkomst met de eigenaar om het gebouw in oude luister te herstellen. Hiermee was een historisch stukje Tilburg herrezen.

Hierna volgde een wandeling van dik anderhalf uur o.l.v. Louis Houet, door deze omgeving. Naast Huize Goirke, die in 2008 door Pierre van der Geld uit haar as was herrezen, bezocht de groep o.a. het Rijghpark/Erasterrein met woningbouw van AWG Architecten uit Antwerpen, het Wilhelminapark, het Thomas de Beer terrein met een stedenbouwkundig plan van Benthem-Crouwel en 4 stadsvilla's en 52 woningen van Rudy Uytengaak



en 17 drive-in woningen van Neutelings-Riedijk. Het Museum de Pont voor hedendaagse kunst, een door Benthem Crouwel Architecten verbouwde wolspinnerij, is heel kort aangedaan om haar transformatie te bewonderen.

Rond half 1 arriveerde de groep per bus in Deprez, waar een ieder zich tegoed deed aan een lunch. Deze voormalige stoomketelfabriek van de gebroeders Deprez aan de Lange Nieuwstraat te Tilburg vormt het startpunt van de ontwikkeling van de spoorzone. In samenwerking met Architectenbureau Van Stigt is er een plan gemaakt voor de restauratie / verbouwing van het Deprez. Het exterieur is geheel gerestaureerd, waarbij het oorspronkelijke beeld zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. Het gebouw gaat voldoen aan de moderne eisen van deze tijd zoals geluidwering en isolatie. Het oorspronkelijke interieur is grotendeels verloren gegaan. De bestaande staalconstructie die nog wel aanwezig is wordt zoveel mogelijk zichtbaar gelaten. In het pand zijn nu kantoorruimtes gevestigd in combinatie met een multifunctionele ruimte / restaurant op de begane grond.

Joep Frencken (projectbureau Spoorzone van de gemeente Tilburg) informeerde de groep over alle ontwikkelingen van de spoorzone, waar al vanaf

de jaren negentig deelgebieden worden ontwikkeld. De spoorzone is een omvangrijk gebied, centraal gelegen in de stad. Het gebied strekt zich, aan weerszijden van het spoor uit van de Ringbaan West tot de Ringbaan Oost. Het heeft een lengte van ruim 2,5 kilometer en een totale bruto oppervlakte van circa 75 hectare.

De in 2000 gepresenteerde Ontwikkelingsvisie Spoorzone van Riek Bakker (BVR) wees uit dat de Spoorzone enorme potenties biedt voor de ontwikkeling van de stad Tilburg. Absolute voorwaarde was wel dat het terrein van de NS Hoofdwerkplaats ten noorden van het station vrij zou komen. Om de stedenbouwkundige potenties van het zogeheten kerngebied inzichtelijk te maken is de toenmalige Rijksbouwmeester Jo Coenen gevraagd een visie op te stellen. Deze visie is eind 2002 gepresenteerd en begin 2003 door de raad overgenomen en vastgesteld. Dit ambitieniveau is ruimtelijk doorvertaald in een structuurplan voor het gehele Spoorzonegebied, dat in 2005 definitief door de gemeenteraad is vastgesteld. Bij de ontwikkeling van de Spoorzone hoort een goede bereikbaarheid voor alle verkeerssoorten. In het kader van het Masterplan Binnenstad Totaal heeft de raad in 2003 hierover op hoofdlijnen besluiten genomen. Uiteraard heeft de ontwikkeling van de Spoorzone,

buiten de betekenis die het heeft voor de hele stad Tilburg, grote invloed op de omliggende wijken. De ontwikkeling wordt zo ingezet, dat deze gebieden er optimaal van profiteren, waarbij goed overleg is met de verschillende belangenorganisaties uit deze wijken. Met de Spoorzone is Tilburg hard op weg om nieuw aanzien te verwerven. De ambities zijn helder en realistisch geformuleerd.

Door gastsprekers Ruud Vreeman en Johan Dunnewijk werd hierna nog dieper ingegaan op de rol van de gemeente en corporaties bij transformatieprocessen binnen een oude industriestad. In Tilburg en omgeving stortte midden jaren zestig de textielindustrie volledig in en waren er nauwelijks vervangende banen. Deze ontstane situatie heeft echter wel een enorme bestuurlijke daadkracht gegenereerd, waardoor de Tilburgse cultuur een van samenwerken en schouder eronder is geworden. Ruud Vreeman ging, op basis van zijn bij de installatie als buitengewoon lector gehouden oratie, in op de verschillen in strategievorming in Tilburg en Zaanstad. Een opvallend verschil tussen Zaanstad en Tilburg is volgens Vreeman dat in Tilburg gemeentebestuurders beter benaderbaar zijn en de bereidheid gezamenlijk aan de stad te werken.

De laatste jaren is er weer sprake van een stijgende



lijn. Tilburg is de klap te boven. De universiteit doet het goed en werkt als trekker; de dienstensector groeit. Tilburg kent geen Vogelaarwijken. Wel zijn vijf impuls wijken benoemd die specifieke aandacht behoeven. Hierbij wordt nauw samengewerkt met allerlei partijen. Soms heel rigoreus, zoals in de wijk Groeseind Hoefstraat, waar alle 600 woningen worden gesloopt en helemaal opnieuw begonnen wordt. Andere impuls wijken zijn Groenewoud en de Kruidenbuurt in Tilburg-West. De laatste tijd is het accent bij de stedelijke vernieuwing een beetje verlegd. De fysiek-ruimtelijke vernieuwing zal wel lukken, maar aandacht is er ook voor de sociaal-economische en culturele dimensies.

Wonen Breburg heeft 20.000 woningen in Tilburg en 10.000 in Breda in haar bezit. Volgens Dunnewijk zijn de verschillen tussen beide steden groot. Niet alleen fysiek, maar vooral ook wat cultuur betreft. Als Tilburg het lelijke eendje is, dan is Breda het zondagskind; een prachtige stad met een aantrekkelijk centrum, waar de koopkracht aanzienlijk hoger ligt dan in Tilburg. Maar naast de chique wijken in Breda zijn daar ook veel hardere achterkanten. Het sloopprogramma is daar dan ook groter dan in Tilburg.

Na deze boeiende uiteenzettingen vertrok de groep met de bus naar Piushaven, een ander omvangrijk gebied, grenzend aan het centrum van Tilburg, met als kloppend hart de haven. Onder het motto 'Piushaven, levend podium van Tilburg' wordt het gebied ontwikkeld van een voormalige industriële haven, tot een levendig centrumstedelijk woonmilieu aan het water. Hier kreeg de groep een toelichting op de havenontwikkelingen aan de hand van een maquette door Ludo Hermans, stedenbouwkundige gemeente Tilburg.

Naast de bouw van tweeduizend woningen met ruimte voor nieuwe bedrijvigheid komt er een herontwikkeling van het voormalige AaBe-complex tot een grootschalig winkelcentrum. Piushaven verbindt het centrum van Tilburg met Landshaps-park Moerenburg en enkele bestaande woonbuurten. De anderhalve kilometer lange oevers zullen worden omgetoverd tot groen Havenpark. Piushaven wordt daarmee het natuurlijke hart van de stad. Het projectbureau Piushaven heeft een Stedenbouwkundige visie opgesteld voor de ontwikkeling van het totale Piushavengebied met

richtlijnen aan de concrete planontwikkeling van de deelgebieden, zonder de architectonische opgave teveel te beperken en met de wetenschap dat de huidige inzichten niet eeuwigdurend zijn. De visie biedt een ruimtelijk kader voor de ontwikkelingen van de deelplannen. Iedere twee jaar volgt een actualisering van de visie, op dusdanige manier dat aanpassingen in de tijd op basis van sociale, economische en vakmatige inzichten gemakkelijk uit te voeren zijn.

Wandelend arriveert de groep nog net op tijd bij de voormalige wollenstoffen fabriek AaBe, waar herbestemmingsplannen bestaan van dit industrieel erfgoed. Nu bood het complex van binnen en buiten nog een vervallen en enigszins troosteloze aanblik. Maar als alle partijen rond zijn zal een groot deel van het bestaande fabrieksgebouw, ketelhuis, schoorsteen en ververij – gebouwd tussen 1930 en 1942 – worden gerestaureerd. Het niet monumentale deel van het complex zal worden gesloopt en plaats maken voor nieuwbouw. De nieuwe bestemming is een retail center, plus wijkwinkelcentrum. Met deze herbestemming wordt het AaBe complex een locatie voor winkels op het gebied van wonen en vrije tijd. Het project is ruim



37.000 m² groot. Naast 20.000 m² winkels op het gebied van wonen omvat het project 12.000 m² winkels rond het thema vrije tijd. Het buurtwinkelcentrum beslaat 5.000 m² en er komen circa 1.000 ondergronds parkeerplaatsen.

Rond 16.00 uur vertrok de bus weer naar de binnenstad alwaar er gelegenheid was om op eigen gelegenheid een aantal interessante architectuurprojecten te bekijken of een terrasje op te zoeken. Om half zes ving de terugreis aan en werd er onderweg onderling druk gesproken over het opgedane vergelijkingsmateriaal tussen Tilburg en Zaanstad.



Babel Vriendendag

Datum: 21 oktober 2010 **Locatie:** de Grote Weiver Wormerveer **Opkomst:** 55 genodigden

Gasten: Jeroen Olthof, wethouder gemeente Zaanstad, Barbara Visser, wethouder gemeente Zaanstad, Linette Pielkenrood-van Mechelen, ZVH en voormalige organisatie AanZet, Abel Heijkamp, Leegstand zonder zorgen,

Ruud Pauw, ex-kraker en raadslid ROSA en Jaap Draaisma, Stichting Urban Resort.

Gespreksleider: Hans Bosma **Rondleiding REM-eiland complex:** Bea Ruizendaal en Linette Pielkenrood-van Mechelen, ZVH

Tijdelijke huisvesting en leegstandbestrijding KRAKEN

Op donderdag 21 oktober vond onze jaarlijkse Vriendendag plaats.

Ditmaal geen vaartocht maar aandacht voor een actueel en aansprekend thema: 'Tijdelijke huisvesting en leegstandbestrijding'



De ruim 50 bezoekers werden allereerst door Gerit Teders in de Grote Weiver verwelkomt. Dit alternatieve 'culturele centrum' in de Noord draait volledig op vrijwilligers en is ooit ontstaan uit de Kraakbeweging. De Grote Weiver is gevestigd in het voormalige PWN gebouw (nu REM-eiland genoemd), thans eigendom van ZVH en getransformeerd tot een bedrijfsverzamelgebouw met diverse huurders. Namens ZVH verzorgde Bea Ruizendaal en Linette Pielkenrood-van Mechelen allereerst een rondleiding voor onze vrienden door het hele complex.

In de Grote Weiver vond hierna het gesprek plaats, gericht op de mogelijkheden en onmogelijkheden van tijdelijk gebruik van leegstaande panden. Aanleiding voor dit gesprek was de op 1 oktober 2010 in werking getreden nieuwe Wet Kraken en Leegstand, waarbij kraken (met terugwerkende kracht) strafbaar is en handhaving hiervan een zaak van het Openbare Ministerie is en gemeenten aanspoort - dus niet verplicht - om een leegstandsverordening vast te stellen.

Naast de vrienden waren de volgende aanwezige gasten vanwege hun betrokkenheid en expertise over dit onderwerp bij dit gesprek expliciet uitgenodigd: Wethouders van de gemeente Zaanstad Jeroen Olthof (wonen), Barbara Visser (economie), Linette Pielkenrood-van Mechelen (ZVH en voormalige organisatie AanZet), Abel Heijkamp (Leegstand zonder zorgen), Ruud Pauw (ex-kraker en raadslid ROSA) en Jaap Draaisma (Stichting Urban Resort). Gespreksleider Hans Bosma besloot de aandacht voor het thema in 3 delen te op te splitsen: Kraak, Anti-Kraak en leegstandsbestrijding.

De allereerste inventariserende vraag aan de wethouders hoeveel kraakpanden bekend zijn in onze streek kon gelukkig door Gerard Huijser van Reenen (hoofdcommissaris Politie Zaanstreek-



Waterland) beantwoord worden, op dit moment zo'n 30 stuks. Op dit moment is nog onduidelijk wat de houding van de gemeente Zaanstad zal zijn m.b.t. het ontruimen van gekraakte panden. Om deze reden kunnen de wethouders zelf hier niets over zeggen en zijn Tjeerd Bosma (fractievoorzitter PvdA) en Ron Bouber (raadslid VVD) eveneens bij het gesprek aanwezig.

De Zaanse krakers hebben volgens het aanwezige publiek nooit echt voor problemen gezorgd. Als een pand een bestemming krijgt, wordt zonder tegenstand het pand gewoon verlaten. Ruud Pauw meent eveneens dat de krakers in onze streek heel gemoedelijk zijn en zelden relletjes trappen. Tijdens een Babelbijeenkomst over de ontwikkelingen voor het Hembrugterrein werd door adviseurs uit Amsterdam geadviseerd om juist te kraken, maar Zaanse krakers blijken eigenlijk veel te netjes. Volgens deze adviseurs heeft kraken maar al te vaak goede ontwikkelingen gestimuleerd, die zonder hen nooit van de grond waren gekomen. Ook Linette Pielkenrood vindt dat er middels gesprekken vaak goede afspraken met de Zaanse krakers te maken zijn. Redenen om te kraken zijn volgens Abel Heijkamp altijd aanwezig door de woningnood bij jongeren. Starters moeten ook in Zaanstad immers vaak 7 jaar wachten op huisvesting. Ook Gerbrand Klop (vastgoedeigenaar van Business

BedrijvigeBij) is van mening dat de meeste krakers veel goeds voor de stad hebben opgeleverd. Barbara Visser benadrukt ook nog een misvatting, dat de aanleg van de twee nieuwe bedrijventerreinen in Zaanstad geen leegstand van panden op de oudere bedrijventerreinen creëert. De nieuwe terreinen komen voort uit meer behoefte/vraag van bedrijven en tegelijkertijd worden de oudere terreinen opgeknapt en gerevitaliseerd.

Nu Amsterdam het ontruimen van kraakpanden gaat aanpakken is er een kans dat deze krakers naar onze omgeving gaan uitwijken. Het lijkt niet mogelijk om onderscheid te gaan maken in de soort kraker (bijv. Zaanse, Amsterdams of buitenlands) en de één wel en de ander niet te 'gedoegen'. Tot nu toe is in Zaanstad volgens Tjeerd Bosma ontspannen omgegaan met het kraken en is de PvdA ook niet van plan dit straks hard te gaan spelen. Krakers richten zich meestal op bedrijfspanden, het kraken van woningen komt hier zelden voor. Ellie Oomen is echter gewoon van mening, dat iedereen van andermans panden af moet blijven. De politie heeft in het verleden in Zaanstad slechts 1 keer een kraakpand met ME ontruimd, waarbij de krakers grote tegenstand boden (op Botenmakerstraat in de jaren 80). Het hangt volgens Gerard Huijser van Reenen van de houding van de gemeente af wat er straks zal gaan

gebeuren. Ron Kiburg meldt een groter probleem op dit moment met name in Poelenburg. De huisvestingsverordening is 'gekraakt', mensen kopen goedkope corporatie woningen op en verhuren deze voor woekerprijzen aan buitenlanders, die eigenlijk geen recht op deze huisvesting hebben.

Jaap Draaisma is van mening dat de gemeente eerst een goede leegstandsverordening moet opstellen en niet moet gaan ontruimen, als hiervoor géén dwingende reden is. Ook Ron Bouber denkt dat eigenaren moeten worden aangesproken op leegstand (verplicht stellen) en dat sancties op leegstand moeten worden opgelegd, zodat kraken overbodig zal worden. De bestaande Leegstandwet is zelden in de praktijk toegepast, waardoor volgens Ruud Pauw de balans tussen krakers en leegstand ver te zoeken is: Vraag en aanbod zijn niet op elkaar afgestemd. Door de nieuwe Anti-Kraak wet is kraken strafbaar geworden, maar voor leegstandbestrijding zijn geen extra middelen gekomen.

Het ombouwen van kantoorruimtes voor studenten en starters ligt vaak door bestemmingsplannen ingewikkeld, omdat deze plekken vaak geen woonbestemming hebben. Toch zou huisvesting van met name studenten uit Amsterdam voor Zaanstad veel positieve neveneffecten kunnen aantrekken.



Abel Heijkamp merkt op dat het eigenlijk vreemd/hypocriet is, dat het tijdelijk bewonen door Anti-krakers van bedrijfsruimtes geen problemen geeft, omdat een woonbestemming ontbreekt. Tijdelijk verhuur is voor een eigenaar en zeker voor de tijdelijke bewoner een veel beter alternatief. Belangstellenden kunnen hierover meer informatie krijgen via www.leegstandzonderzorgen.nl of contact opnemen met de nieuw opgerichte Bond Precaire Woonvormen (waarin naast Abel ook Ronald Paping - directeur Nederlandse Woonbond, en Hugo Priemus, emeritus hoogleraar volkshuisvesting aan de TU Delft zitting in hebben). Het is van belang dat er een effectieve vorm van leegstandbestrijding voorhanden is, niet alleen in de woningvoorraad, maar ook in bedrijfsgebouwen.



Over het algemeen waren velen aanwezig het ermee eens dat juist door de kraakbeweging leegstand zichtbaar is gemaakt. Omdat het onderwerp over kraken veel gesprekstof deed opwaaien, was er helaas geen tijd meer om uitgebreider op Anti-Kraak en leegstandsbestrijding in te gaan. Vele vragen zijn niet meer aan de orde gekomen, maar tijdens het heerlijke afsluitende etentje is ongetwijfeld met elkaar nog verder onderling doorgedruurd over deze onderwerpen.



HSB

VOLENDAM

betrokken bouwers



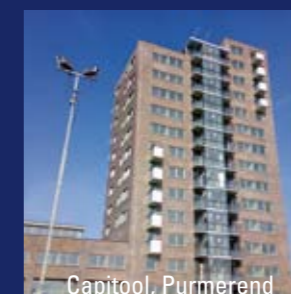
Marinapark, Volendam



Starterswoningen, De Rijp



Kantoor Turien, Alkmaar



Capitool, Purmerend



Sportschool, Leidsche Rijn

HSB-Volendam Slobbeland 10, 1131 AB Volendam Telefoon 0299-398900
info@hsb-volendam.nl www.hsb-volendam.nl



De Tsaar Inverdan.

Eigentijdse Zaanse bouw

Babelcinema 2010

Datum: 7 november 2010 **Locatie:** Filmtheater de Fabriek Zaandam **Opkomst:** 35 bezoekers

Film: Wandering Through the Future (2007) van beeldend kunstenaar Marjolijn Dijkman en 2 inleidende filmpjes, 'Zaandam onze stad' (1956) en een blik op de toekomst van Zaandam

Inleiding: Gerrit Teders

Vensters op de Toekomst

Gerrit Teders, voormalig stedenbouwkundige van de Gemeente Zaanstad, gaf een toelichting bij de animatiefilm 'Inverdan, eigenzinnig centrum van de Zaanstreek' waarbij in beeld is gebracht hoe dit centrum er binnenkort zal gaan uitzien. Het centrum wordt samen met de Knoop het kloppende hart van Inverdan, bruisend van het stedelijk leven. Met de heringerichte Gedempte Gracht om te winkelen, te wandelen of simpelweg een terrasje te pikken. En verder met nieuwe woningen, boven winkels en in het Klauwershoek en de Krimp.



De knoop bestaat uit de Hermitage, het hotel en de Poort van Rustenburg en 'de Buiging', een opgetilde straat die het centrum zal verbinden met Westerwatering. Erlangs ontstaat Figaro (woningen, winkels en kantoren) en het nieuwe stadhuis met ervoor het levendige Stadhuisplein en hieronder het nieuwe busstation. Het accent op wonen, werken en leren zal in Inverdan-West komen te liggen en ten noorden van de spoorbuurt worden de Overtuinen gerealiseerd, waar comfortabel gewoond kan worden.

UTOPISCHE BEELDEN



Heel bijzonder waren de beelden in 'Zaandam, onze stad' over de stadsvernieuwingactiviteiten in 1956 te Zaandam. Hierin een glimp van het ontwerpen en bespreken van de verbetering door Gemeentewerken van de verkeerssituatie bij de Wilhelminasluis. Ook bevatte deze documentaire beeldmateriaal van de sloop van de 'Peperhoek' en andere oude panden, waarna de eerste paal geheid werd voor het bodecentrum Jan Keezer, op de plek waar inmiddels het Zaantheater staat. Fraai waren ook de baggerwerken in de Achtersluispolder en beelden van de aanleg van de moderne - en soms later reeds gesloopte - scholen en dito flatcomplexen en van het nieuwe en onlangs alweer gerenoveerde Burg. 't Veldpark.

In de film 'Wandering through de Future' heeft de Rotterdamse kunstenaar Marjolijn Dijkman zeventig grote filmproducties van over de hele wereld in een chronologische volgorde gezet. Zij geeft

hiermee een visioen over de toekomst en creëerde een bijzonder beeld van de verschillende scenario's en hoe die zich tot elkaar verhouden. De film start in 2008 en vanaf hier is per jaar in een versnelend tempo een minuut van de toekomst getoond. Wat zichtbaar werd is een overkill aan apocalyptische beelden van verwoeste, besneeuwde en verwilderde steden, water- en zandwerelden, maar ook utopische beelden van futuristische steden en idyllische beschermde landschappen. Het monteren van de fragmenten achter elkaar bracht een indrukwekkend beeld van onze grootste angsten voor de toekomst.

Het aaneenrijgen van de filmbeelden was willekeurig gedaan en bevatte niet echt een boodschap en daardoor werd het geen pakkende film. Maryan Geluk (zelf beeldend kunstenaar) had, dankzij haar bezoek aan het Symposium 'Game design voor maatschappelijke veran-

dering' in het Instituut voor Wetenschappen in Amsterdam, ruimte om toch iets meer dan de meeste bezoekers in deze film te zien. Nieuwsgierig geworden naar de maatschappelijke betekenis van gamen (dat zijn toch alleen spelletjes, schieten, fantasie...) werd haar duidelijk dat zij haar scepsis moest bijstellen en mee kon gaan in de gedachten van o.a. politicus Winsemius: Het gamen kan op sociaal niveau wel degelijk tot maatschappelijke invullingen leiden en wordt al succesvol ingezet in bijv. de praktiserende gezondheidszorg. Dankzij dit inzicht kon zij ook de filmbeelden op een andere wijze ervaren.

Babelsalon 2010

Datum: 16 november 2010 **Locatie:** La Brèche Wormerveer **Opkomst:** 25 bezoekers

Piet Bakker, lector crossmedia en oud journalist, in gesprek met **Prof. dr. Louise Gunning-Schepers**, universiteitshoogleraar Gezondheid en Maatschappij aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van de Gezondheidsraad

Kwesties in de Gezondheidszorg

INTERVIEW

De Babel Salonavond van dinsdag 16 november 2010 was gewijd aan kwesties rond de gezondheidszorg. Gast was Prof. dr. Louise Gunning-Schepers, sinds 1 september van dit jaar universiteitshoogleraar Gezondheid en Maatschappij aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van de Gezondheidsraad, het wetenschappelijke adviesorgaan van regering en parlement. Daarvoor was zij voorzitter van de Raad van Bestuur van het Academisch Medisch Centrum en decaan van de medische faculteit. Al jaren staan de kosten van de gezondheidszorg hoog op de agenda, één van de onderwerpen waarover Dr. Piet Bakker sprak met prof. Gunning. Daarnaast kwamen zaken als vergrijzing en welvaartsziekten ter sprake.



Bakker start zijn interview met op te merken dat de gezondheidszorg in het afgelopen decennium een issue geworden is dat duidelijk op de politieke agenda prijkt. Gunning beaamt dat. De verandering in de verzekering tegen ziektekosten (plannen Simons en uiteindelijke realisatie door Hoogervorst) heeft een grote impact gehad. Op zich zelf was het 'ziekenfonds' een eenvoudig stelsel van gezondheidszorg; premies werden via de werkgever geïnd, er was een inkomensafhankelijke bijdrage tot een bepaalde loongrens. Werd die overschreden dan werd men verzocht zelf een particuliere verzekering af te sluiten. Via het ziekenfonds had men 'onbeperkt' toegang tot medische voorzieningen maar het gevoel bestond dat 'ziekenfonds' en 'particuliere' patiënten niet altijd gelijk behandeld werden.

Het 'kostenbesef' was bij ziekenfondspatiënten weinig ontwikkeld: er was geen rem op de zorgvraag. Ook voor de particulier verzekerden was de toestand niet ideaal. Er was weinig solidariteit in het systeem. De premie was gebaseerd op het verwachte risico: bij ouderdom en specifieke aandoeningen werden hogere premies gevraagd. En er was weinig vrijheid om van verzekeringsinstantie



te veranderen omdat de leeftijd en het medische dossier zwaar wogen bij de nieuwe premievaststelling. Alles bijeen kon niet van een 'eerlijk' en 'kostenbewust' systeem van gezondheidszorg gesproken worden.

De nieuwe zorgverzekeringswet heeft dit systeem grondig gewijzigd: er is een inkomensafhankelijke loonheffing 'Bijdrage Zorgverzekeringswet' die via de Belastingdienst geadmistreerd wordt; daarnaast betaalt een ieder een premie die door de verzekeraar wordt vastgesteld waarbij het zorgpakket door de overheid wordt bepaald; er is sprake van een zekere marktwerking omdat verschillende verzekeraars verschillende premies vragen (enigszins afhankelijk van het collectief verzekerden bestand).

Ondanks de marktwerking zien we de kosten voor de gezondheidszorg alsmaar toenemen. De ouder wordende samenleving is daarvoor ten dele verantwoordelijk; hoe ouder men wordt hoe meer een beroep gedaan wordt op de medische zorg, daar helpt geen moedertjef aan. Maar dat is niet de enige oorzaak: medici kunnen meer en de verzekerden willen meer. Sinds de jaren vijftig van de

vorige eeuw is er een ongekennde voortgang in de gezondheidszorg: de ziekte polio is verdwenen, hart- en vaatziekten zijn beter onderkend, ongevalen in het verkeer zijn sterk teruggedrongen om een paar voorbeelden te noemen. Minder succes is geboekt bij bepaalde soorten van kanker en bij dementie. De kans op oudere leeftijd daarmee geconfronteerd te worden neemt toe. Behandelmethoden zijn kostbaar en maken de gezondheidszorg bepaald niet goedkoper. Mensen willen graag oud worden maar niet oud zijn, stelt Gunning. Maar ook als de arts het niet nodig acht wil de patiënt meer diagnostiek. Gunning speelt met de begrippen 'verzekeren' en 'sparen'. Je verzekert je via een collectief voor kosten die niet zelf te dragen zijn; je spaart voor voorzieningen die je op den duur denkt nodig te hebben. De aanschaf van een fiets of rollator past in een normaal uitgavenpatroon, uitzonderingen daargelaten. Toch heeft de politiek zojuist weer beslist dat de rollator in het zorgpakket moet blijven. En als die er eenmaal inzit ben je gek als je daar geen gebruik van maakt. Er is altijd wel politieke steun te organiseren tegen welke afslanking van het zorgpakket ook.

Waar ligt de grens aan de kosten van de gezondheidszorg? Kostenbeheersing en het efficiënt maken van de gezondheidszorg leidt tot verhoging van de kosten van management en administratie. Is marktwerking daarvoor de oplossing? Als dat niet zo is, houd er dan mee op.

Een beetje vertrouwen in de medische stand is wellicht veel goedkoper. Maar is de huidige praktijk terug te draaien? Als er waar dan ook iets mis gaat, komt het al snel in de Tweede Kamer aan de orde. Er is sprake van incidentenpolitiek. Verslagen en rapportages stapelen zich op en niemand die ze

leest. Alleen burgers, als direct belanghebbenden, kunnen deze gegroeide misstanden stoppen. Bij de formatie van het huidige kabinet is nagenoeg niets opgelost ten aanzien van de gezondheidszorg. Het is opvallend dat 'preventie' niet in het regeerakkoord wordt genoemd. Wel is het rookverbod versoepeld, een maatregel die de kwalificatie 'stom' verdient. Toch zal er wel iets moeten gebeuren met betrekking tot het zorgpakket. Bakker vraagt zich af of de Gezondheidsraad hierover kan adviseren. De Raad adviseert de minister over de stand van zaken van de medische wetenschap als daarom wordt gevraagd ten behoeve van een ministerieel besluit. Maar soms worden politiek gevoelige onderwerpen aangesneden. Een voorbeeld is een advies over 'ongetletterdheid' waardoor patiënten de bijsluiters niet of onvoldoende begrijpen. Ook de noodzaak van screening programma's kan op de agenda komen.

Hierbij ontstaat een discussie naar aanleiding van de vraag wie welk onderwerp aankaart. Zijn daar financiële belangen van individuele leden van de Raad mee gemoeid of hebben lobbyclubs te grote invloed. Gunning onderkent deze gevaren en pleit steeds voor een zo groot mogelijke openheid. Natuurlijk zijn er patiëntengroepen die pleiten voor meer onderzoek en betere behandelingsmethoden voor een scala aan aandoeningen of zijn er ziekenhuizen die hun behandelingspakket aan de orde stellen. Gunning wil dat geen lobbyclubs noemen, dan moet er een individueel financieel belang in het geding zijn. In de opleiding tot arts wordt deze mogelijke verstremgeling van belangen aan de orde gesteld en worden studenten op de ethische aspecten van hun beroep gewezen.

Hierna is het woord aan de zaal. Een breed assortiment aan vragen komt aan de orde. Is het redelijk dat verzekeraars bepalen naar welk



ziekenhuis een patiënt behoort te gaan? Het heeft bepaalde voordelen om specialisten op een beperkt aantal locaties voorhanden te hebben; jammer dat de nadelen van een dergelijke concentratie in de pers zo breed uitgemeten worden. Loopt een bevalling onder leiding van een vroedvrouw meer risico? Het risico zit in de overdracht van vroedvrouw naar gynaecoloog als er op het laatste moment iets misgaat. Een bevalling in een ziekenhuis lost al een hoop van de eventuele problemen op. Toch blijft het gek dat in Nederland het sterftecijfer van jonggeborenen hoger is dan in de omliggende landen. Gunning nuanceert dit gegeven. Je moet precies weten waarop dit cijfer betrekking heeft; meerdere variabelen bepalen het resultaat en de weging van deze variabelen kan in elk land verschillend zijn.

Er zal meer onderzoek naar verricht moeten worden. Moet huishoudelijke hulp in de WMO? De thuiszorg is goed maar gaat met veel bureaucratie gepaard. Je kunt je afvragen of het redelijk is een eigen bijdrage te vragen. Daarbij loop je het risico dat kosten verbonden met de inning van die bijdragen het bedrag van de eigen bijdrage evenaren. Daar schiet je weinig mee op. Is er geen sprake van ongewenste banden tussen de medische stand en de industrie? Belangrijk is een zo groot mogelijke openheid; dan is bekend wie relaties met welke industrieën onderhoudt.

Bij het afwegen van belangen kan hier dan rekening

mee gehouden worden. Doet de gezondheidsraad iets aan de dwangmatige wijze waarop medicijnen worden voorgeschreven? Waren het aanvankelijk de ruime marges die apothekers bij de medicijnverstrekking in den, nu is het de onderhandeling tussen verzekeraar en industrie die bepaalt welk medicijn wordt verstrekt. De slinger slaat nu eens aan de ene kant dan weer aan de andere kant door. Het is niet duidelijk of daaruit gezondheidsrisico's volgen. Je zult de ontwikkeling nauw moeten blijven volgen. Het is geen typische taak van de Gezondheidsraad. Kan de medische wetenschap de oorzaak van het verouderingsproces achterhalen? Gunning zelf is op dit terrein geen deskundige en verwijst naar de voordracht in de Anatomische Les die volgend jaar aan dit onderwerp wordt gewijd. Worden de bijwerkingen van medicijnen door de industrie wel voldoende onderzocht? De industrie heeft er immers geen belang bij die bijwerkingen breed uit te meten?

De Gezondheidsraad komt binnenkort met een rapport waarin de behoefte aan meer informatie bij patiënten, artsen en andere spelers in de gezondheidszorg wordt geïnventariseerd. Daaruit blijkt dat onderwerpen als bijwerkingen van medicijnen, jeuk bij brandwonden hoog op de agenda staan. Overigens kan men de adviezen van de Gezondheidsraad gemakkelijk op internet nalezen. Mw Gunning heeft opgemerkt dat het huidige kabinet geen

aandacht schenkt aan preventie in de gezondheidszorg. Aan welke onderwerpen moet gedacht worden als het over preventie gaat? Gunning somt enkele van die onderwerpen op: obesitas, bewegingsruimte voor kinderen in de bebouwde omgeving, voedingsadviezen, vaccinatieprogramma's. Zou de Gezondheidsraad ook de relatie tussen demantie en euthanasie in haar adviezen moeten betrekken? Het is geen onderwerp voor de Gezondheidsraad maar meer voor het Centrum voor Ethiek en Gezondheid. Gunning kan zich voorstellen dat het bredere onderwerp Ouderen en Eenzaamheid wel tot een advies van de Gezondheidsraad zou kunnen leiden. De Gezondheidsraad heeft ook een signalerende functie en kan bepaalde onderwerpen bespreekbaar maken.

Tot slot spreekt Mw Lissenberg haar dank uit voor de interessante bijdrage van Mw Gunning die tot vele reacties uit de zaal aanleiding gaf. Zij doet haar waardering vergezeld gaan van enkele typisch Zaanse presentjes.

Hooysschuur architecten is specialist op het gebied van binnenstedelijk bouwen. Ons bureau heeft expertise op het gebied van transformatie & behoud en vervangende nieuwbouw in een bestaande context. Deze expertise wordt toegepast in projecten op pandniveau, complexniveau en wijkniveau.

Hooysschuur architecten bna bv
Noordeinde 16
1521 PA Wormerveer
t. 075-6220441
f. 075-6219941
e. info@hooysschuur.nl
www.hooysschuur.nl

BINNENSTEDELIJK BOUWEN

HOOYSSCHUUR
architecten bna

> PAND NIVEAU
Transformatie&behoud
Swammerdambuurt Amsterdam

> COMPLEX NIVEAU
Nieuwbouw
Camper- en Tilanusstraat Amsterdam

> WIJK NIVEAU
Transformatie&behoud
Magnusbuurt Schagen

FKG ARCHITECTEN AAN DE ZAAAN BNA
POSTBUS 90 1540 AB KOOG A/D ZAAAN
WWW.FKG.NL 075-6474999

**Apple is ooit
in een oude
garage begonnen.
Eens kijken wat
er uit deze komt.**

YMERE TOVERT VOORMALIGE GARAGE NOTWEG OM IN EEN CREATIEVE HOTSPOT.
Ymere investeert veel in de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed en de creatie van ontmoetingsplekken die een bijdrage leveren aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van wijken. Zo hebben we samen met de gemeente Amsterdam recent een nieuwe tijdelijke creatieve hotspot gerealiseerd in de voormalige autogarage aan de Notweg in Amsterdam Oudorp. Uiteenlopende creatieve bedrijven en organisaties komen hier samen om te werken aan projecten, producten en activiteiten. Deze bruisende ontmoetingsplek biedt ruimte voor talent en geeft een positieve impuls aan de buurt. Nog meer van die impulsen vindt u op www.ymere.nl

BabelExpo 2010

Datum: 1 t/m 27 november 2010 Locatie: de Bieb, Zaandam Opkomst: circa 400 bezoekers

Nieuw Leven langs Oude Waterwegen

TENTOONSTELLING

Samen met het Podium voor Architectuur Haarlemmermeer en Schiphol heeft in 2009 een architectenworkshop plaatsgevonden over nieuw leven langs oude waterwegen in de metropolitane regio van Amsterdam. Veel van de gebouwen langs het Noordzeekanaal, de Zaan en de Ringvaart behoren weliswaar tot het industriële en culturele erfgoed maar zijn buiten gebruik en in vergetelheid geraakt. Tijdens deze creatieve vaartocht werden door 20 architecten inspirerende ideeën geformeerd en concepten opgetekend voor vier locaties, 1 in Zaandam en 3 in de Haarlemmermeer. Tijdens de vaartocht werden inleidingen door experts verzorgd zoals Jaap Draaisma van Urban Resort over processen en functies bij hergebruik, Paul Carree over transformaties en Floor Arons over bouwen langs het water.



Deze schetsen, tekeningen en teksten waren door Mathias Lehner van het Podium voor Architectuur Haarlemmermeer bij elkaar gebracht in een expositie en in een sprekend boekje zodat ook de bewoners van deze streken zelf kennis konden nemen van de transformatie-ideeën van deze groep.

De tentoonstelling is een maand in de Bieb geëxposeerd en is ingeleid door een lezing van Paul Carree over de transformatie van het Hembrugterrein. Op de tentoonstelling waren de diverse projecten te zien.

Bij zo'n 1e concept werd de betonfabriek in Cruquius omgetoverd tot een multifunctioneel festivalterrein voor muziek en watersportevenementen, waarbij een immense rode kraan zowel functioneel als visueel een grote rol speelt.

Een andere groep concentreerde zich op fort Aalsmeer. Rondom het oude sluisje bij dit fort verrezen kleine bouwwerken als netwerk en een oase van rust in het chaotische bedrijfsleven.

In het zuidelijkste puntje van de Haarlemmermeer, bij het gemaal de Leegwater, verrees ook een bijzondere eye-catcher. Rondom dit gemaal is ook de verbinding tussen de Kagerplassen en de Hoofdvaart zichtbaar, waardoor deze locatie conceptueel prima geschikt leek als landmark en uitzichtfunctie.

In het 4e concept stond het Hembrugterrein in

Zaandam centraal. Deze zou volgens de architecten weer haar centrale functie binnen de Stelling van Amsterdam moeten innemen met een documentatie- en informatiecentrum maar ook een constante toelevering aan de omliggende forten van cultuur om zo de hoofdstad te voeden als de culturele hoofdstad van het land.

Babeldiscussie 2010

Datum: 15 december 2010 **Locatie:** Koekfabriek, Zaandam **Opkomst:** circa 80 bezoekers

Gast sprekers: Jan Poolen, architect/directeur van ZEEP architecten en

Paul Meurs, adviesbureau SteenhuisMeurs BV en hoogleraar TUDelft

Discussieleider: Jacqueline van de Sande, directeur Beaumont Communicatie&Management

Wonen en werken

OP ZOEK NAAR HET ZAAANSE DNA

Stichting Babel gaat in 2011 op zoek naar de karakteristieken van het Zaanse huis, de stad en het landschap. Deze bijeenkomst zal de introductie en impuls voor de zoektocht van het jaarthema 'Het Zaanse DNA' van 2011 zijn en uiteindelijk moeten leiden tot bruikbare ontwerp- en ontwikkelingsinstrumenten, die de basis zijn voor een samenhang in de toekomstige ontwikkeling van de Zaanstreek. De discussie zou in de Witte Olifant (met dank aan Gerbrand Klop) aan de Oostzijde plaatsvinden, maar door de vrieskou is uitgeweken naar de Koekfabriek.



Achtergrond

Zaanstad staat voor een langdurig traject van transformaties en verdichting o.a. langs de Zaan en het Noordzeekanaal. Uit eerdere discussiebijeenkomsten - zoals de ARCAM cyclus Kustwaarts - is gebleken dat de organische wijze van groei van de Zaanstreek als een belangrijke identiteitsdrager wordt beschouwd, waarin de streek afwijkt van de rest van de metropoolregio. Niet alleen de verstedelijking die zich kenmerkt door een grote mate van menging van wonen en werken, maar ook de schaalverschillen en ontwikkelingen die voortkwamen uit - vaak individuele - behoefte, hebben geleid tot een bijzonder en karakteristiek ensemble. Dit besef heeft langzamerhand steeds meer lokale trots en erkenning van een groeiende groep personen en partijen opgeleverd.

In deze eerste avond van de zoektocht naar het Zaanse DNA, staat de analyse en de historie centraal. Vragen die op de discussieavond aan de orde komen zijn: Wat zijn nu echt de ruimtelijke kenmerken waar we als vormgevers mee verder kunnen? Wat is er zo aantrekkelijk in de Zaanstreek en hoe kunnen we die aantrekkelijkheid verder vergroten? Beide gastsprekers geven vanuit de historie van de streek, respectievelijk de analyse van een DNA hun introductie op de zoektocht naar het Zaanse DNA.

Gesprek-leider Jacqueline van de Sande vraagt allereerst de zaal om steekwoorden die het DNA kunnen duiden: Zaans groen, weidegebied, de Zaan, stank, historie, water, omgeving. De eerste spreker is Paul Meurs, directeur van



SteenhuisMeurs, een bureau dat zich richt op onderzoek en advies voor stedenbouwkundige en architectonische transformaties. Als hoogleraar in Delft is hij o.a. betrokken bij de transformatie van bestaande steden, waarbij de centrale vraag is hoe het verleden een plek kan houden in de toekomst.

In zijn analyse van de Zaanstreek vallen diverse kenmerken op die karakteristiek zijn, zoals

A. stedenbouwkundig: De Zaanstreek heeft geen echt historisch centrum, zoals Amsterdam wel een symmetrisch centrum heeft met door de eeuwen heen planologisch ontworpen uitbreidingen. Dit maakt de streek bijzonder, zeker in vergelijking met omliggende steden. Dit vindt zijn oorsprong in de Zaan als natuurlijk structurerend element.

B. organische groei: Het ontstaan van de huidige Zaanstreek is een resultaat van ondernemerschap. Op beschikbare en bruikbare plekken werden molens gebouwd tot het oudste ons bekende industriegebied, op bijna willekeurige plekken, aan dijken en in het veld. Dit molenlandschap is nagevoel verdwenen, ten gunste van moderne bedrijvigheid. Rondom de bedrijven zijn woningen gebouwd, aan de dijk en aan paden, die aansluitend voorzieningen en een infrastructuur nodig hadden. Ook de enorme schaalvergroting in de 20e eeuw is gebaseerd op het landschap.

C. ondernemerschap: De drijvende kracht van de ontwikkelingen van bedrijven waren de ondernemers.

D. grote contrasten: De grote fabrieken vormden tegelijk een contrast met de kleine huisjes aan de dijken en paden. De uitzondering die de regel daarin bevestigt is het Hembrugterrein, wel op een logische plek, maar een wereld op zichzelf. Voor de toekomstige ontwikkelingen ziet Paul Meurs vooral het kenmerk van de contrasten als Zaanse, wat verder vergroot zou mogen worden.

Tweede gast spreker is Jan Poolen, architect/directeur van ZEEP architecten in Amersfoort, een bureau met een interdisciplinaire benadering en kennis. Poolen is lid van diverse lokale en landelijke werkgroepen en commissies op het gebied van architectuur, stedenbouw en de rol van de creatieve economie. Hij heeft ervaring met het proces om vanuit een historisch perspectief te komen tot ontwerpimpulsen.

Poolen behandelt de theorie van een DNA van de stad en kijkt vervolgens naar de Zaanstreek. Er is geen algemeen handboek voor een DNA. DNA is ook niet statisch, maar aan veranderingen onderhevig. Daarin ligt een bewuste keuze. Wel zijn locatiespecifieke kenmerken bepalend voor het DNA. De context, kleur en de vorm is voor Jan Poolen het belangrijkste van een DNA. Waar staat iets, hoe is het verbonden aan de plek. Kenmerk voor de Zaanstreek zijn de contrasten: historische gebouwen en nieuwe gebouwen, verschillende stijlen en een bepaalde mate van bebouwendichtheid. Voorbeeld van een modern contrast is Hotel Inntel, hoewel daarentegen niet door iedereen gewaardeerd en begrepen. Het is wel een icoon, wat de

identiteit verstrekt.

Het ontwikkelen van tussenruimten en het herontwikkelen van locaties is de belangrijkste opgave voor de Zaanstreek. Jan Poolen heeft als voorbeeld het Oliemolenkwartier in Amersfoort, waar zijn bureau het plan heeft gemaakt voor de transformatie van bedrijventerrein naar een cultuurcluster, met enkele lokale kenmerken: dichtheid, organisch en aandacht voor de tussenruimtes tussen gebouwen.

Een gebied heeft zich ontwikkeld tot wat het nu is en blijft zich ontwikkelen, daar moet iedereen zich bewust van zijn. De Zaanstreek is ontstaan uit dynamische, flexibele ontwikkelingen met tegenstrijdigheden en aanpassingsvermogen, kenmerken uit het verleden die in toekomstige ontwikkelingen doorgezet kunnen worden als onderdeel van het Zaanse DNA.

Na een korte pauze geeft Jacqueline van de Sande ruimte aan de belangstellende aanwezigen om te reageren op de analyse van de inleiders:

Jeroen Olfhof (wethouder gemeente Zaanstad) ziet in de actuele discussie over de toekomst van de Zaanse Schans een mooi voorbeeld van het handhaven van het oorspronkelijke, zoals de padenstructuur, met de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Flexibiliteit is daarmee een onderdeel van DNA.

Volgens Henk Binsbergen ontbreekt in het geheel



de strijd tussen wonen en werken. De arbeiders in de 19e eeuw woonden in de nabijheid van de fabriek, maar de elite is ergens anders dan in de Zaanstreek gaan wonen.

Kenmerkend voor de Zaanstreek is volgens Rob van Maanen (Kleurenbureau Amsterdam) ook het groen. Zijn bureau is bezig met de ontwikkeling van een Kleurenwaaier voor de houtbouw. Kleur is onderdeel van het DNA. De vraag of mensen wat anders willen dan het groen komt trouwens volgend jaar in een apart symposium in het Zaan Museum aan de orde.

Gerbrand Klop, ondernemer, hoopt op het loslaten van het verleden. Hij ervaart dat er soms op onjuiste gronden wordt vastgehouden aan het verleden, wat nieuwe ontwikkelingen in de weg staat.

Jan Poolen voegt toe dat een duidelijke keuze noodzakelijk is om te weten wat echt behouden moet blijven, waarop nieuwe ontwikkelingen moeten voortborduren en waar ruimte is voor nieuwe toevoegingen, om het bestaande DNA te verrijken. Gent is een voorbeeld van continue ontwikkeling met behoud van de lokale kenmerken, terwijl alle ontwikkelingen in Brugge een conservering zijn van het bestaande beeld. Gent blijft daarmee interessanter en levendiger.

Paul Meurs ziet het loslaten en vasthouden op diverse niveaus (infrastructuur, architectuur), met verschillen tussen de dorpskernen onderling en Zaandam als stad.

Gerrit Teders wijst op de veranderende bestuurlijke structuur, van zelfstandige dorpen tot één Ge-

meente, terwijl de oorspronkelijke slagenstructuur herkenbaar bleef en in nieuwe ontwikkelingen een drager is van de infrastructuur.

Pieter Brand ziet in de infrastructuur alles in één noord-zuid richting bewegen, waarbij de Provincialeweg en spoorlijn een belemmering is voor oost-westverbindingen.

Maar Paul Carree vindt dat dit nu juist een kenmerk is: de noord-zuid stroming van water, weg en spoor is essentieel voor de Zaanstreek, met incidentele oost-westverbindingen. Cees Kakes wil terug naar de dynamiek van bedrijvigheid die er ooit was, waar nu de detailwetgeving zeer beperkend werkt. Kaders zijn nodig, maar geef wel meer ruimte aan ondernemers daarbinnen.

Hierop komen verschillende reacties, zoals over het kenmerk van functiemenging in de Zaanstreek, de behoefte aan ruimte voor zzp-ers en de historische relatie met de bedrijvigheid van Amsterdam-Noord en Oostzaan. Het Hembrugterrein is daarin een goede schakel en ideaal om wonen en werken te combineren.

Wethouder gemeente Zaanstad, Robert Linnekamp, verklaart dat Zaanstad wel de wens heeft voor ontwikkeling van het Hembrugterrein. Hiervoor zijn allianties nodig van verschillende partijen. Er is echter nog te weinig perspectief op termijn. De Gemeente blijft eraan werken om het terrein overgedragen te krijgen.

Ron Kiburg vult nog aan dat het DNA ook de continue transformatie van gebouwen en gebieden

en het collectieve geheugen van een plek betreft en, helaas, de overal aanwezige bodemvervuiling. Wim Visser herinnert ieder ook aan de onderlinge dorpsgezindheid die er was, wat bijvoorbeeld tot uiting kwam in het elkaar geld lenen voor bedrijvigheid.

Jan Poolen merkt een gebrek aan trots bij de Zaanstanters, of men komt er niet voor uit.

Er is wel 'een enorme nostalgie naar de toekomst die nog maakbaar was'.

Gert Grandiek, hoofd RO van de Gemeente, vraagt aandacht voor de Zaan en het makkelijk doorlopen van de oevers. Frits Palmboom doet hier nu onderzoek naar, als vervolg op het eertijdse Zaanoverproject. Volgens Remco Reijke behoort de Zaan tot het DNA, om te zien, er bewust van te zijn en om te bevaren, zoals varen in het veenweidegebied ook een belevenis is.

Ter afsluiting van de avond constateert Paul Meurs dat er een goed beeld is van hoe de Zaanstreek in elkaar zit. Jan Poolen vindt dat er veel leeft aan ideeën, ook naast elkaar, die het denken over het DNA kunnen versterken.

Jeroen Olthof sluit zich hierbij aan: De Zaanstreek was al mooi, en zal met dit soort bijeenkomsten nog mooier worden.

Stimuleringsfonds
voor Architectuur

the Netherlands
Architecture Fund

Groothandelsgebouw
Weena 723
Postbus 29066
3001 GB Rotterdam
t (010) 4361600
f (010) 4360639
e sfa@archfonds.nl
www.architectuurfonds.nl

Het Stimuleringsfonds voor Architectuur verleent

Projectsubsidies

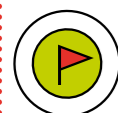
voor culturele projecten op het gebied
van architectuur, landschapsarchitectuur,
stedenbouw, interieurarchitectuur en
ruimtelijke ordening

meer informatie over de
regelingen en sluitingsdata
www.architectuurfonds.nl

deFABRIEK

Stichting Zaans filmtheater
deFABRIEK,
Jan Sijbrandssteeg 12,
1502 BA Zaandam.
Kantoor:
t. 075-6311993 - f.075-6312091
Website: www.de-fabriek.nl

Café: t. 075-641 76 16.



Beaumont

Communicatie & Management

Aangenaam kennis te maken!

Verandering in de omgeving is ons werkveld. Communicatie ons vak. We begeleiden sinds 1997 ruimtelijke ingrepen, variërend van windmolenparken tot oude en nieuwe woonwijken, winkelcentra en bedrijventerreinen in Nederland.

Beaumont steunt Babel met discussieleiding en inspiratie.

www.beaucom.nl

DE Floris GEVELSPECIALIST: STEENGOED ADVIES!

Gevelstenen, voegwerk en bekleding bepalen voor een groot deel de uitstraling van een woning. Onze gevelspecialisten weten daar alles van. Vraag ze gerust om advies of kom eens kijken in onze showroom.

Vlasblomweg 24, 1521 PW Wormerveer. Tel. 075 - 6478989

BouwCenter Floris



wormerwonen

Papiermakerstraat 1
1531 NA Wormer
t. (075) 642 64 21
f. (075) 642 68 46
info@wormerwonen.nl
www.wormerwonen.nl

100%
wormer

van der gragt

Assendelft 'n beste bouwer

Timmerfabriek Visser

TRAPPEN, DEUREN, RAMEN EN KOZIJNEN,
LIJSTWERK, HOUTCONSTRUCTIES,
BETIMMERINGEN EN RESTAURATIEWERK

Visser Hraam



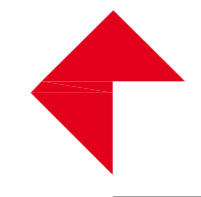
kring Alkmaar

Verhuur kantoor-
en atelierruimten
Vanaf 22m² € 150,- p.m.

075 622 65 22 www.bedrijvigebij.nl



Business Center
Bedrijvigebij



ir. wim klaassen - ARCHITECT

peperstraat 147 II 1502 AE zaandam tel 075 6123331

Nagtegaal Jong Advocaten

Al 25 jaar het aanspreekpunt
van het MKB

Dam 34, Zaandam
Postbus 1275
1500 AG Zaandam
Tel.: (075) 6313121
Fax: (075) 6350818
info@nagtegaaljong.nl
www.nagtegaaljong.nl

JAN IJSKES
FUNDERINGSTECHNIKEN
"DE COOGH"



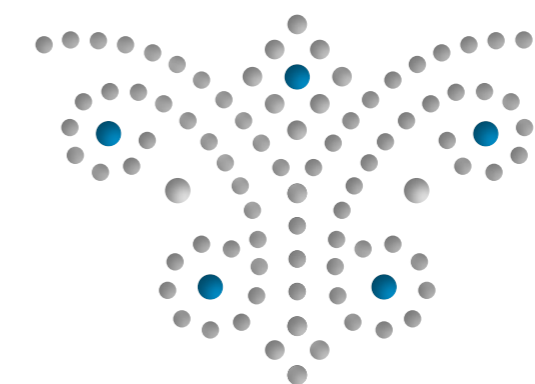
- Trillingsarm heien en trillingsvrij persen 0114 t/m 0406 mm.
- Inpandig aanbrengen van stalen damwand.
- Heimachines met een doorrijdbreedte vanaf 63 cm.
- Minimale werkhogte 1,35 meter.
- Funderingsherstel inclusief sloop en betonwerkzaamheden.
- Opvijzelen en rechtzetten van woning en gebouwen.
- Paaladvies en paal controleberekeningen.

FUNDERINGSSPECIALIST

Daam Schijfweg 22-24, 1507 BD Zaandam, Tel.: 075 - 616 39 04, Fax: 075 - 635 67 62
info@decoogh.com / www.decoogh.com



www.krk.nl **Kuijs Reinder Kakes** 
Méér dan makelaars



Studio Scarpa

Studio Scarpa jan@scarpaholding.nl | 06 242 00 481 | 075 616 55 07 | Jan van Goyenkade 12 | 1506 JN Zaandam



Bestuur bij ondertekening contract met Eigen Haard



Crew Filmfestival



Brainstorm programmaraad



Babel vriendendag



Babel discussieavond



Deelnemers Babel excursie Kopenhagen